

500

Ex Libris

Bibliothecae

Auditorum

Publicorum

1783

1783

1783

210 —

078735 2 82 VII

70

piwny! skoro trun-
d. nim wszyscy ná leb-
żni. Czemuż? bo do-
plementách nie ma-
y miáry, grzeszy álbo
wa zbyteczny, ábo nie-
Pismo Boze.

po Sifárze wodzu Chá-
ney powracájacym, cá-
ens ululabat mater ejus,
vygladájac ustawicznie
iwe threny: Ach czemu
n wypátrzyłá, oczy ná
! tak wiele rázy ná dal-
oocy gwardie, káwal-
zody prozna zdrádzily
zu, ják uprágniona lání
orego wiatru, ják scho-
o zdrowiu y sukcesách
ny. Tym czásém trapiá
pálpitácyi serce, uwa-
zájac

N° 157

Abulensis quest 10. 1

vita & persona Sifara

Pátrzcie, jáko tu wielki

áfektem differencya!

fobę, o zdrowie, y zyciu

rabia suspiciami. Nie ma

wa we krwi włafney? z

stronę z miłością nie w

ruszył? czy w obcey p

amoris defectum! Wien

Toftatus) kędy w mał

uspicye, záwiŃtne æmula

cye, nie dobre o wzajem

większych komplementa

wney przyjaźń dożywo

znaczny w niey niedofta

fekt! vide veri amoris

okrucieństwo przemien

ney miłości, ábo przekłę

dzie Longobárdow Kro

Helmechüldá, jednego m

N° 1852
over

~~N° 157~~

MV $\frac{10}{14}$

X

over MV $\frac{10}{57}$

DISTRACTIONES
ITINERANTIUM

PIÆ, JUCUNDÆ, ERUDITÆ,

cum valido Presidio

DIVORUM CÆLITUM

Et

Elencho Itinerum ad præcipua
loca Orbis terrarum,

Suppeditata

PIIS, & CURIOSIS VIATORIBUS.

Typis à Societate Jesu.

R. P. JOANNE DREWS S. J.

Pruteno - Varmiensi,

Ad vitandum tædium, lucrandum tem-
pus, & feliciter conficienda Itinera.

EDITIO QUARTA

Triplici Corollario aucta.

BRUNSBERGÆ

Typis Collegij Societatis JESU,

Anno MDCCXLI.

Videte Fratres, quomodo cau-
te ambuletis: non quasi insipi-
entes, sed ut sapientes; redi-
mentes tempus: quoniam dies
mali sunt.

Ephes. 5. 15.

587 029

I

BCF
Bibl. J. J.

1970 K 14 St. Dr.

APPROBATIO.

Libellum huncce Politico-Spiritualem, cui titulus: *Distractiones Itinerantium, pia, jucunda, &c.* Studiô & operâ Admodum R. P. Joannis Drews Soc: JESU, Sacræ Theologiæ Doctoris concinnatum, uti talem, qualem Author indigitat, dignissimum censeo, qui publicæ luci exponatur. In quorum fidem &c. Datum ad Ecclesiam Cathedralem Varmiensem, die 22. mensis Julij, Anno 1701.

JOANNES GEORGIUS KUNIGK
J. U. D. Cantor, Vicarius & Officialis Generalis Varmiensis, Pul-toviensis Canonicus &c. mppa.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

Cum Librum, qui inscribitur: *Distractiones Itinerantium, &c.* conscriptum à R. P. Joanne Drews nostræ Societatis Sacerdote, Theologi

logi aliquot ejusdem Societatis re-
cognoverint, & in lucem fructuo-
sè edi posse judicaverint: potestate
mihi factâ, ab Admodum R. P. N.
Thyrío Gonzalez Præposito Gene-
rali, concedo: ut Typis mandetur;
si iis, ad quos pertinet, videbitur.
In cujus rei fidem has Literas ma-
nu mea subscriptas, & Officij sigil-
lo munitas dedi Grodnæ 1701. 29.
Junij.

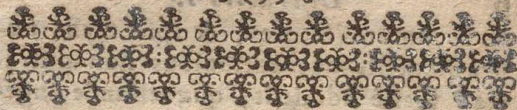
TOBIAS ARENT

*Præpositus per Provinciam Lito-
vanam Societatis JESU mppa.*

PROTESTATIO AUTHORIS.

OMnia & singula, quæ in hoc Ocu-
seculo traduntur de Sanctis, aliisque
Virtute illustribus Personis; intelligo
humanâ solum fide nixa, & accipi volo
plenè juxta decretum Urbani VIII.
Pontif. Max. 5. Julii 1631.

DI-

DISTRACTIO I.

Per Orationem frequentem.

Opportunissima Viatoribus, & jure primo loco ponenda est hæc Distractio. Cum enim familiare sit quibusvis mœrore vel tædio aut lassitudine laborantibus, distrahere gravatum animum familiari conversatione cum amicorum alloquio; Orationem autem passim Ascetæ cum S. Joanne Chrysofto: & S. Joanne Climaco Gradu 38. definiant; quod sit *Familiaris conversatio, & conjunctio hominis cum DEO*, qui nobis & Amicus amicissimus, & Pater, & Mater, & Omnia est: nihil opportunius Viatori probo esse potest frequenti elevatione mentis ad DEum, & Oratione devotâ. Habet hæc & jucunditatis multum, & præsidij plurimum adversus occurrentia pericula, & insultus hostium visibilium & invisibilium. Solent isti vel maximè infesti esse gaudentibus otio, quo pingvio-

re fruuntur Viatores; & ipsa mens nostra honestis occupationibus non distracta, facile admittit, quæ aliunde ingeruntur, imò ipsa in quasvis ineptias dissolvitur, ut notavit S. Laurentius Justin: lib. de agone Christi c. 6. *Mens si quando Oratione, aliâve occupatione honestâ, neglectâ, capit à sua custodia dormire: repente cupiditatibus fræna laxantur, & immundis cogitationibus aditus reseratur.* Si ergo ad omnes pertinet, & ubivis locorum, illud Salvatoris nostri monitum Luc. 18. *Oportet semper orare, & nunquam deficere:* Viatores imprimis concernat, est necesse. *Plena sunt omnia periculis, plena laqueis;* ait S. Leo Serm. 5. de Quadrag. non dormiunt neque dormitant, si-ve meridiana, si-ve vespertina nocturnaque, aut matutina dæmonia, in perniciem nostram ubiq; ac specialiter in itineribus, intentissima. Nisi Dominus, devota oratione interpellatus in adiutorium nostrum intendat, & ad adjuvandos festinet: facile in corpore & anima gravia accipere possumus detrimenta. Manifestius id fiet exemplis.

Cùm ad Provinciale Capitulum in Germaniam proficisceretur B. Henricus Susse,
 Ord.

per Orationem.

Ord. Præd. vir quidam pius, ipsi amicis-
simus, vidit in spiritu, dæmones duos à
facie Domini egressos (ut olim Satan con-
tra Job.) ut Henricum, permittente DEO
quàm possent acerbissime exagitarent. Et
præstiterunt id cumulatè tum per Fratres
quosdam, qui innocentem duris calum-
niis in Capitulo infamârunt; tum gravi-
bus morbis concitatis: ut simul in cor-
pore & animo torqueretur, ac ferè op-
primeretur. *Surius in vita 25. Ian: c. 25.*
Non desunt DEO rationabiles causæ, ob
quas subinde malignis Spiritibus pluscu-
m potestatis in nos tribuit, sive ut pec-
cata castiget, sive ut virtutem coronet.
Orandus igitur: ut periclitantibus pater-
nam manum porrigat, & faciat cum
tentatione proventum.

Româ Viennam ad Ferdinandum II.
Imperatorem, ex mandato Summi Ponti-
ficis, licèt æger, proficiebatur Pater Do-
minicus à JESU MARIA, Carmel. Discalc.
Et ecce videt Dæmonum ingentem copi-
am confluentem, & consultantem, quo-
modo hoc illius iter impedire possent.
Cum sententijs dissiderent, nec certi ali-
quid concludere possent; exurgens fero-

cior unus, discedat sanè, agebat: faxo, ut brevi eum pœniteat itineris suscepti. Nec defuit promissis; miris variisque modis exagitando infirmum viatorem. Jam mulos, quibus vehebatur, terréfactos, per invia & devia agebat: jam everfam lecticam in fossas profundas & aquâ plenas, præcipitabat, jam alia objiciebat impedimenta; ut Sanctum, vel ad reditum compelleret, vel ad impatientiam concitaret. Sed ex tota vexatione nihil tulit lucri, plurimum confusionis; quòd unum infirmum virum, solâ Oratione & Patientiâ munitum, debellare non potuisset. *Cochem lib. 3. Histor.*

Aliis artibus aggressi sunt Orci satel-
lites, ac ferè æternùm perdiderunt B. Ægidium Ord. Præd. dum juvenis genere, ac opibus, & ingenio florentissimus, ex Hispania tenderet Parisios, ad animum sublimioribus scientijs excolendum. In via, quasi fortuitò, se ipsi adjunxit non nemo, ut videbatur, non è postrema nobilitate; iisque humanitatis officijs sese insinuavit in familiaritatem Ægidij: ut hic illum assumeret in lecticam suam. Ibi his illisque mistis sermonibus, veterator
infer-

infernalis ita incautum juvenem circum-
vènit, eoq̄ue deduxit; ut relicto itinere
Parisiensi, Toletum defleceret, scholam
Magicam, ejurato Deo frequentaret, do-
nec vitijs, quàm scientiâ plenior, post se-
ptennium Doctorali laureâ in ea arte do-
naretur. Perierat æternùm miser: nisi mi-
sericors & miserator Dominus in manu
forti ex abyſſo ſclerum eduxiſſet pere-
untem; prout latiùs proſequor in Brevia-
rio meo Aſcetico *ſer. 5. poſt Dom. 3. &
ſer. 2. poſt Dom. 17. à Pentec.*

Nimirum, ut pridem notavit S. Chry-
ſoſt: lib. 1. de orando Deo: *Sceleratiſſimi
ſpiritus continenter obambulant, obſervan-
tes nos: ut ſi quem deprehenderint nada-
tum deprecationis præſidio, protinus abri-
piant: primùm quidem in cogitationes
otioſas, deinde in periculoſas, tandem in
malas, tum in cupiditates pravas, denique
in gravia delicta, & quæ ſequitur, per-
ditionem. Ex his igitur manifeſtùm eſt,
quàm ſit neceſſaria itinerantibus Oratio.*

Quàm verò eadem ſit jucunda, ſi ritè
inſtituatur: experienciâ magis, quàm ra-
tionibus diſcitur. Quid enim jucundius
accidere poteſt mendico; quàm ad ejus

divitis fores mendicare, qui totus est charitas, & misericordia. Quid jucundius infirmo; quàm illi medico detegere infirmitatem suam, qui solo verbo potest quemvis depellere morbum? Quid jucundius periclitanti; quàm illius opem implorare, qui & potest & vult juvare, dummodo humilitate & fiducia sincerâ invocetur? Talis est in gradu eminentissimo; imò infinito, DEUS noster. *Omnia quaecunque orantes petitis, credite, quia accipietis; & evenient vobis,* inquit Marc. 11. Unde concludit S. Chrysostomus homil. 19. *Oratio mœroris omnis refugium, hilaritatis argumentum, occasio perpetuæ voluptatis est.* Patebit ampliùs ex Distractioe seq.

Porro inter Orationes Viatoribus familiares, magisque proficuas, primas obtinet *Intentio recta*: quâ offertur DEO præsens iter, & omnes ac singuli passus, in unione itinerum Christi, ex motivo charitatis, obedientiæ, &c. cum omnibus molestijs, quæ occurrent. Deinde recitatur *Itinerarium*, ab Ecclesia pro Clericis concinnatum, sed omnibus accommodatissimum. Addi solent *Litanie de*
 Omni-

Omnibus Sanctis: ut contra vim, dolos,
& insidias hostium visibilibus & invisibilibus,
contra varios alios incursus & casus, tutius communiatur; Castra DEI
Viventis opportunè opposcentes satellitibus
Orci.

ITINERARIUM.

In initio itineris quotidie devotè dicendum.

Antiphona. In viam pacis.

Canticum.

Benedictus Dominus DEus Israël,
quia visitavit, & fecit, redemptionem
plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis, in
domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os Sancto-
rum, qui à sæculo sunt, Prophetarum
ejus.

Salutem ex inimicis nostris, & de
manu omnium, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum
Patribus nostris: & memorari testa-
menti sui sancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham Patrem nostrum, daturum se nobis.

Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi.

In sanctitate & justitia coram ipso, omnibus diebus nostris.

Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis, præibis enim ante faciem Domini, parare vias ejus.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiæ DEI nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his, qui in tenebris & in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Gloria Patri, &c.

Antiphona.

In viam pacis, & prosperitatis dirigat

rigat nos omnipotens & misericors
Dominus, & Angelus Raphaël co-
mitetur nobiscum in via; ut cum
pace, salute, & gaudio revertamur
ad propria. Kyrie eleison. Christe
eleison. Kyrie eleison.

Pater noster &c. *secretò*

✠. Et ne nos inducas in tentationem.

✠. Sed libera nos à malo.

✠. Salvos fac servos tuos.

✠. DEus meus sperantes in te.

✠. Mitte nobis Domine auxilium de
Sancto.

✠. Et de Sion tuere nos.

✠. Esto nobis Domine turris forti-
tudinis. ✠. A facie inimici.

✠. Nihil proficiat inimicus in nobis.

✠. Et filius iniquitatis non apponat
nocere nobis.

✠. Benedictus Dominus die quotidie.

✠. Prosperum iter faciat nobis DEus
salutarium nostrorum.

✠. Vias tuas Domine demonstra nobis

- Rz** Et semitas tuas edoce nos.
ψ. Utinam dirigantur viæ nostræ.
Rz Ad custodiendas justificationes tuas
ψ. Erunt prava in directa.
Rz Et aspera in vias planas.
ψ. Angelis suis DEus mandavit de te.
Rz Ut custodiant te in omnibus viis
tuis.
ψ. Domine exaudi orationem meam.
Rz Et clamor meus ad te veniat.
ψ. Dominus vobiscum.
Rz. Et cum spiritu tuo.

ORATIO.

DEUS, qui filios Israël per maris
medium sicco vestigio ire fecisti,
quique tribus Magis iter ad te, stel-
lâ duce pandisti: tribue nobis, quæ-
sumus, iter prosperum tempusque
tranquillum: ut Angelo tuo sancto
comite, ad eum quò pergimus lo-
cum, ac demum ad æternæ salutis
portum pervenire feliciter valea-
mus.

DEus

DEus, qui Abraham puerum tuum de Ur Chaldæorum eductum, per omnes suæ peregrinationis vias illæsum custodisti: quæsumus, ut nos famulos tuos custodire digneris: esto nobis Domine in pro-cinctu suffragium, in via solatium: in æstu umbraculum, in pluvia & frigore tegumentum, in lassitudine vehiculum, in adversitate præsidium, in lubrico baculus, in naufragio portus, ut te duce, quô tendimus, prosperè perveniamus, & demum incolumes ad propria redeamus.

Adesto, quæsumus Domine, supplicationibus nostris: & viam famulorum tuorum in salutis tuæ prosperitate dispone, ut inter omnes viæ & vitæ hujus varietates tuo semper protegamur auxilio.

PRæsta quæsumus omnipotens **D**Eus: ut familia tua per viam salutis

salutis incedat, & beati Joannis Præ-
cursoris hortamenta sectando, ad
eum, quem prædixit, secura perve-
niat Dominum nostrum IESUM Chri-
stum Filium tuum: Qui tecum vivit
& regnat in unitate Spiritûs sancti
DEUS, per omnia sæcula sæculo-
rum. *R.* Amen.

v. Procedamus in pace.

R. In nomine Domini, Amen.

LITANIÆ

De Omnibus Sanctis.

KYrie eleison. Christe eleison.

Kyrie eleison.

Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Pater de cœlis DEUS, Miserere nobis.

Fili Redemptor mundi DEUS,

Miserere nobis.

Spiritus sancte DEUS, Miserere nobis

Sancta Trinitas unus DEUS,

Miserere nobis.

Sancta

Ora pro nobis.

Sancta MARIA,
Sancta DEi Genitrix,
Sancta Virgo Virginum,
Sancte Michaël,
Sancte Gabriel,
Sancte Raphaël,
Omnes sancti Angeli, & Archangeli,
Orate pro nobis.

Omnes sancti beatorum Spirituum
Ordines, Orate pro nobis.

Sancte Joseph, Ora pro nobis.

S. Joannes Baptista, Ora pro nobis.

Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ,
Orate pro nobis.

S. Petre,

S. Paule,

S. Andrea,

S. Jacobe,

S. Joannes,

S. Thoma,

S. Jacobe,

S. Philippe,

S. Bartholomæe,

Ora pro nobis.

S. Mat-

S. Matthæe,

S. Simon,

S. Thaddæe,

S. Mathia,

S. Barnaba,

S. Luca,

S. Marce,

Omnes sancti Apostoli & Evange-
listæ, Orate pro nobis.

Omnes sancti Discipuli Domini,
Orate pro nobis.

Omnes sancti Innocentes, Orate
pro nobis.

S. Stephane, Ora pro nobis.

S. Laurenti, Ora pro nobis.

S. Vincenti, Ora pro nobis.

SS. Fabiane & Sebastiane, Orate
pro nobis.

SS. Joannes & Paule, Orate pro nobis.

SS. Cosma & Damiane, Orate pro
nobis.

SS. Gervasi & Protasi, Orate pro
nobis.

Ora pro nobis.

Omnes

Omnes sancti Martyres, Orate pro nobis.

S. Silvester,

S. Gregori,

S. Ambrosi,

S. Augustine,

S. Hieronyme,

S. Martine,

S. Nicolae,

Ora pro nobis.

Omnes sancti Pontifices & Confessores, Orate pro nobis.

Omnes sancti Doctores, Orate pro nobis.

S. Antoni,

S. Benedicte,

S. Bernarde,

S. Dominice,

S. Francisce,

Ora pro nobis.

Omnes sancti Sacerdotes & Levitæ, Orate pro nobis.

Omnes sancti Monachi, & Eremitæ, Orate pro nobis.

S. Maria Magdalena, Ora pro nobis.

S. Aga-

S. Agatha,

S. Lucia,

S. Agnes,

S. Cæcilia,

S. Catharina,

S. Anastasia,

Omnes sanctæ Virgines & Viduæ,

Orate pro nobis.

Omnes Sancti & Sanctæ DEI,

Intercedite pro nobis.

Propitius esto, Parce nobis Domine.

Propitius esto, Exaudi nos Domine.

Ab omni malo,

Ab omni peccato,

Ab ira tua,

A subitanea & improvisa morte,

Ab insidiis diaboli,

Ab ira, & odio, & omni mala

voluntate,

A spiritu fornicationis,

A fulgure & tempestate,

A morte perpetua,

Per mysterium sanctæ Incarna-

tionis

Ora pro nobis.

Libera nos Domine.

tionis tuæ,
Per Adventum tuum,
Per Nativitatem tuam,
Per baptismum & sanctum jeju-
nium tuum,
Per crucem & passionem tuam,
Per mortem & sepulturam tuam,
Per sanctam resurrectionem
tuam,
Per admirabilem ascensionem
tuam,
Per adventum Spiritûs sancti Pa-
raleti,
In die judicii,
Peccatores, Te rogamus audi nos.
Ut nobis parcas,
Ut nobis indulgeas,
Ut ad veram pœnitentiam nos
perducere digneris,
Ut Ecclesiam tuam sanctam re-
gere & conservare digneris,
Ut dominum Apostolicum, & o-
mnes Ecclesiasticos ordines in
sancta

Libera nos Domine.

Te rogamus audi nos.

- sancta Religione conservare
digneris,
- Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ hu-
miliare digneris,
- Ut Regibus & Principibus Chri-
stianis pacem & veram con-
cordiam donare digneris,
- Ut cuncto populo Christiano pa-
cem & unitatem largiri di-
gneris,
- Ut nosmetipsos in tuo sancto
servitio confortare & conser-
vare digneris,
- Ut mentes nostras ad cœlestia
desideria erigas,
- Ut omnibus Benefactoribus no-
stris sempiterna bona retri-
buas,
- Ut animas nostras, fratrum, pro-
pinquorum, & benefactorum
nostrorum ab æterna damna-
tione eripias,
- Ut fructus terræ dare & con-
servare

Te rogamus audi nos.

de omnibus Sanctis.

servare digneris,

Ut omnibus fidelibus defunctis
requiem æternam donare di-
gneris,

Ut nos exaudire digneris,

Fili DEI,

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
Parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
Exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
Miserere nobis.

Christe audi nos

Christe exaudi nos.

Kyrie eleison. Christe eleison.

Kyrie eleison.

Pater noster.

Psalmus 69.

DEus in adiutorium meum intèn-
de: Domine ad adjuvandum
me festina.

Confundantur & revereantur,
qui quæruat animam meam.

Aver-

Avertantur retrorsum & erubescant, qui volunt mihi mala.

Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi Euge, euge.

Exultent & lætentur in te omnes, qui quærunt te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego verò egenus & pauper sum:
DEus adjuva me.

Adjutor meus & liberator meus es tu: Domine ne moreris.

Gloria Patri, &c.

℣. Salvos fac servos tuos.

℞ DEus meus sperantes in te.

℣. Esto nobis Domine turris fortitudinis.

℞ A facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.

℞ Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

℣. Domine non secundum peccata nostra facias nobis.

℞ Neque

Rz Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

✠. Oremus pro Pontifice nostro N.

Rz Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum eius.

✠. Oremus pro Benefactoribus nostris. Rz Retribuere dignare Domine, omnibus, nobis bona facientibus, propter nomen tuum vitam æternam, Amen.

✠. Oremus pro Fidelibus defunctis.

Rz Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis.

✠. Requiescant in pace. Rz Amen.

✠. Pro fratribus nostris absentibus.

Rz Salvos fac servos tuos, DEUS meus sperantes in te.

✠. Mitte eis Domine auxilium de sancto.

Rz Et de Sion tuere eos.

✠. Domine exaudi orationem meam.

B

Rz Et

R Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum.

R Et cum Spiritu tuo.

ORATIO.

DEUS, cui proprium est misereri
semper, & parcere, suscipe de-
precationem nostram: ut nos, & o-
mnes famulos tuos, quos delictorum
catena constringit, miseratio tuæ
pietatis clementer absolvat.

Exaudi, quæsumus Domine, sup-
plicum preces, & confitentium tibi
parce peccatis: ut pariter nobis in-
dulgentiam tribuas benignus & pa-
cem.

Ineffabilem nobis Domine, mise-
ricordiam tuam clementer ostende;
ut simul nos, & à peccatis omnibus
exuas, & à pœnis, quas pro his me-
remur eripias.

DEUS, qui culpâ offenderis, pœ-
nitentiâ placaris; preces populi tui
supplicantis propitius respice, & fla-
gella

gella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur averte.

Omnipotens sempiterne DEUS, miserere famulo tuo Pontifici nostro N. & dirige eum, secundum tuam clementiam in viam salutis æternæ; ut te donante tibi placita cupiat, & totâ virtute perficiat.

Quæsumus omnipotens DEUS, ut famulus tuus N. Rex noster, qui tuâ miseratione suscepit regni gubernacula; virtutum etiam omnium percipiat incrementa; quibus decenter ornatus, & vitiorum monstra devitare, & ad te, qui via, veritas & vita es, gratiosus valeat pervenire.

DEUS, à quo sancta desideria, recta consilia, & justa sunt opera; da servis tuis illam, quam mundus dare non potest, pacem; ut & corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublata formidine, tempora sint tuâ protectione tranquilla.

Ure igne sancti Spiritûs renes nostros, & cor nostrum Domine: ut tibi casto corpore seruiamus, & mundo corde placeamus.

Fidelium DEUS omnium Conditor & Redemptor, animabus famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum: ut indulgentiam, quam semper optaverunt, piis supplicationibus consequantur.

Actiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cæpta finiatur.

Omnipotens sempiterne DEUS, qui vivorum dominaris simul & mortuorum, omniumque misereris, quos tuos fide & opere futuros esse prænoscis: te supplices exoramus, ut pro quibus effundere preces decrevimus, quosque vel præsens sæculum

culum adhuc in carne retinet, vel futurum jam exutos corpore suscepit, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, pietatis tuæ clementiâ, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum JESUM Christum Filium tuum; qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs sancti DEUS: Per omnia sæcula sæculorum. *Rz Amen.*

v. Dominus vobiscum.

Rz Et cum Spiritu tuo.

v. Exaudiat nos omnipotens & misericors Dominus. *Rz Amen.*

v. Fidelium animæ per misericordiam DEI requiescant in pace.

Rz Amen.

HYMNUS.

*A*ve Maris stella,
DEI Mater alma,
Atque semper Virgo,
Felix cali porta.

Sumens illud Ave,

Gabrielis ore,
 Funda nos in pace,
 Mutans Eva nomen.

Solve vincla reis,
 Profer lumen cæcis,
 Mala nostra pelle,
 Bona cuncta posce.

Monstra te esse Matrem,
 Sumat per te preces,
 Qui pro nobis natus,
 Tulit esse tuus.

Virgo singularis,
 Inter omnes mitis,
 Nos culpis solutos,
 Mites fac & castos.

Visam presta puram,
 Iter para tutum,
 Ut videntes JESUM,
 Semper collemur.

Sit laus DEO Patri,
 Summo Christo decus,
 Spiritui sancto,
 Tribus honor unus.

Sub tuum præsidium, &c.

✠ Ora pro nobis S. Dei Genitrix.

✠ Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

ORATIO.

Defende quæsumus Domine, B. MARIA semper Virgine intercedente, istam ab omni adversitate familiam, & toto corde tibi prostratam, ab hostium propitius tuere clementer insidiis.

✠ Adeste nobis SS. Angeli custodes nostri.

✠ Defendite nos ab inimicis nostris.

Deus, qui ineffabili Providentia Sanctos Angelos tuos ad nostram custodiam mittere dignaris, largire supplicibus tuis: & eorum semper protectione defendi, & æternâ societate gaudere. Per Christum Dominum nostrum.

Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen.

Quidam laudum DEIPARÆ V. studiofiores, initio Litaniarum, post *Sancta Virgo Virginum*, subjungunt, *Mater Christi, Mater Divinae gratiae, &c.* totasque decurrunt Litanias Lauretanas, usque ad *Regina Sanctorum omnium*: tum prosequuntur Litanias de Omnibus Sanctis, dicendo: *Sancte Michael, &c.*

Quanto exiguae operæ pretio prædictis Litanijis invocetur DEUS cum Sanctis suis: Compluribus constat experimentis. Illarum solemnium cantu inter supplicandum abacta est Româ horribilis pestifera lues, tempore Sancti Gregorii M. Iisdem Constantinopoli sedatus est funestus & diuturnus terræ motus: postquam ex revelatione coelitus accepta, jussi sunt incolæ continuare Litanias illas, atque in fine hanc annectere clausulam: *Sancte DEUS, Sancte Fortis, Sancte immortalis miserere nobis.* Dum in supremo agone Sanctæ Mechtildis solitis Litanijis invocarentur Sancti: Vidit S. Gertrudis singulos ad pronunciatum Nomen suum gaudio gestientes, exurgere; ac demissos in genua, merita sua pro moriente offerre Divinae Majestati. Religiosis S. Dominici tanto præsidio contra

tra infestos variorum inimicorum insultus fuerunt eadem Litanix: ut proverbio diceretur: *Cavete à Litanijs Fratrum Predicatorum: Mira enim operantur.* Barry in Anno S. 18. Jan. S. Chrysostomus hom. in Matth: *Habent, inquit, vim pro nobis, & quidem maximam, orationes, supplicationesq; Sanctorum: sed tunc profectò cum nos quoque id ipsum per Pœnitentiam postulamus, & ad studia meliora confugimus.* Juvat igitur, dum initio Litaniarum ad invocationem Divinarum Personarum, dicimus *Miserere nobis;* serio conatu actum elicere Contritionis, & non obiter id pronunciare.

Litanijs convenienter subjungunt multî trinam salutationem Angelicam, cum Antiphonis *Angelus Domini &c.* in venerationem Incarnationis Dominicæ & Dei-paræ V. Cujus devotionis tam studiosus fuit S. Carolus Borromæus: ut audito campanæ signo, quocunque loco esset, quantumvis lutofo, genua humi poneret, salutaretque Virginem Matrem cum benedicto fructu ventris sui; ut tradit Novariensis in ejus Vita lib. 7.

Plures, easque non minùs jucundas,
B 5 quàm

quàm fructuosas, Preces, ut Horas Canonicas, Rosaria, & Coronas DEI paræ V., Officia varia, &c. suppeditabunt tum Gradus Sacerdotalis, tum Leges Sodalitatum, quibus nomina dedimus, tum privata devotio, & quæ hic sequentur, *Distraçtiones*. Illam S. Francisci Borgiæ, quem precum helluonem sanctum rectè dixeris, non præteriero industriam, qua usus est, dum ex mandato Pontificio cum Cardinali Alexandrino proficisceretur in Hispaniam. Cùm enim nonnulli nostrorum PP. Procuratorum in idem iter convenissent: Franciscus ita inter comites suos divisit horas precandi: ut totus dies perpetua esset oratio. Quod orandi institutum ita probavit Cardinalis: ut & ipse inter comitantem se Clerum pari modo tempora precandi distribuerit, non minùs jucunda distraçtione, quàm DEO grata devotione. *Sacchinus hist. Soc. Part. 3. lib. 7. n. 14.* Plurium vices soli obibant P. Petrus Faber, unus è primis Societatis Decem viris, & Pater Balthasar Alvarez: quibus in itinere toti dies perpetua erant Oratio. P. Alvarez eo nomine libentiùs apprehendebat occasiones itinerandi, quòd
in

In via liberalior esset copia orandi: id est, cum DEO sermocinandi, & contra quorumvis hostium incursus nos muniendi. Oratio debet esse continua: ut sicut nunquam deficit pugna, sic nunquam deponamus arma: inquit S. Bonavent. Serm. 27. de Confess.

DISTRACTIO II.

Per piam Meditationem.

In itinerarium cum Litanijis est opportuna quædam præmunitio contra hostiles incursus, & adversos, qui per diem occurrere possunt, casus. Sic muniti colligamus mentem à cæteris sese ingerentibus objectis, ad instituendam piam Meditationem: in qua non solum cellis inclusi Ascetæ, sed etiam per orbem discurrentes Viatores probi, insignem cum uberrimo fructu experiri solent voluptatem. Nam, ut notavit S. Laurentius Justinianus, de casto connubio c. 22. *Ex ipsius assiduitate stabilitur mens, purgantur cogitationes, solitudo sapit, delectat DEUS, ingenium acuitur, castificatur sensus, illustratur ratio, loquela restringitur, & animus ad alta suspenditur. Ipsa est spiritalis janua orationis,*

tionis, per quam Verbum ab ingredientibus agnoscitur, & puris manibus honoratur. Quamdiu mentis oratio veraciter possidetur: tanquam oculi pupilla custodienda est, & velut quoddam spirituale depositum servanda.

Mentalis orationis, id est, Meditationis piæ, propria sunt magnifica illa pariterque dulcissima encomia, quæ passim SS. Patres tribuunt Orationi. Ut cum S. Bernardus apud Lud. Granaten. lib. 3. de Orat. c. 8. dicit: *Orando bibitur vinum spirituale lætificans cor hominis. Vinum scilicet Spiritus Sancti, quod inebriat mentem, & carnalium voluptatum infundit oblivionem.* Et iterum: *Nihil est, quod dulcius in hac vita sentitur, majore cum gaudio percipitur, corda hominum fortius ab amore terrenorum disjungit; nihil animum munit potentiùs, nihil hominem ad quævis bona opera facienda, & quamvis tribulationem perferendam, reddit alacriorem, studio Contemplationis.*

Hæc est Sapientia illa, de qua Eccl. 4. 22. dicitur: *Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia sua meditabitur, & in sensu cogitabit circumspeditionem*

DEI.

DEI. Et Sap. 8. 16. Salomon captus admiratione & amore illius, *Intrans in domum meam, inquit, conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium. convictus illius, sed lætitiã & gaudium.* Experiuntur hanc lætitiã & gaudium non solùm in Contemplatione defixi Antonii & Arsenii: verùm etiam Itinerantes complures, quorum dum corpora feruntur per terras, Spiritus & conversatio est in cœlis.

De S. Carolo Borromæo, Antistitum Sacrorum gloriã & ideã, tradit Novariensis Episc. lib. 7. vitæ c. 14. quòd Itineris tempus ita consumebat; ut nisi quis interim audiendus, vel cum aliquo esset colloquendum; in rebus Divinis semper animum defigeret, atque ita raperetur: ut penè sensuum intermitterentur officia. In Deciniana via cùm iter noctu, densissimis tenebris, faceret, & in foveas quasdam delapsus esset mulã super eum jacente: ita nihilominus meditatione absorptus erat; ut ne quidem de exitu cogitaret; donec comites accensis facibus regressi, eum nihil querentem, aut dicentem, extraherent madidum ac lutulentum,

hilarem tamen animo & vultu. Interdum mula, quâ vehebatur, ita offendebat, ut procumberet: ipse verò nisi corrueret, nihil plerumque animadvertibat. Nimirum ut Tertullianus dixit: *Nihil crus sentit in nervo, cui animus fixus est in caelo.*

Iisdem coelestibus contemplationis voluptatibus animum pascebat Indiarum Apostolus, S. Franciscus Xaverius, in Itineribus maximè arduis. Quantumvis inediâ & laboribus exhaustum esset corpusculum, humeros gravaret sarcina cum apparatu sacro & necessarijs libellis, pedes crebris cruentarentur offendiculis, capiti & vitæ imminerent latronum pericula: ibat nihilominus intrepidus & gaudens; quia animum levavit super se & super humana omnia, per assiduam Meditationem conjunctus DEO. Contigit Goæ, quam Lusitani metropolim imperij in India Orientali habent, ut à meridie Proregem aditurus, in viam se daret Xaverius. Sed abstractâ à terrenis per Meditationem mente, varias urbis pererravit plateas, donec appetente nocte, admonitu comitis ad se rediit & aber-
rare

rare aliquando sensit. Tum ad socium conversus; Alio die, inquit, cum Prorege agemus: hunc enim diem sibi DEUS vendicavit. *Thursellinus in Vita lib. 3. c. 14.* Felices dies, qui sic impenduntur DEO! Quàm non inanes, sed opulento alveo fluunt in Oceanum beatæ æternitatis; & in pias mentes refundunt rivulos quosdam cœlestis voluptatis!

Tam avidæ, famelicæ & sitibundæ sunt hujusmodi Meditationum animæ, quæ aliquando gustârunt & viderunt, quàm suavis sit Dominus; ut non modò ingens occurrentium variorum objectorum turba ipsas non impediat: verùm etiam ad quævis ingruentia incommoda, detrimenta, imò & tormenta quodammodo insensibiles sint, præterquam dum à mentali oratione avocantur. Consummatâ virtute tyro Societatis, Sanctus Stanislaus Kostka, ita ad omnem Superiorum nutum se exhibebat morigerum, promptum & alacrem: ut nihil unquam ei oblatum fuerit difficile; nemo viderit tetricum aut tardum; imò elogium *Omnipotentis* meruerit apud Rectorem suum Julium Fatium. Cùm verò valetudinis causâ tempe-
rare

rare ejus intentam assiduè in DEum cogitationem, necesse foret: eamque ob rem jussus; esset spatia orandi contrahere: visus est, eâ superioris dispositione tangi. Arduum enim valdè videbatur Angelico Juveni: in eum non esse assiduè fixum mente, quem olim ulnis suis commisisset Virgo Mater. Sed qua erat heroica indole, mox ille Rectoris voluntati tam placidè acquievit: ut animi ejus perpetua, beataque tranquillitas nullatenus commoveretur. *Sacchinus hist. Soc. lib. 4. n. 82.*

Non dissimulavit similem sensum Veteranus in Christi militia S. Franciscus Borgia. Commendata erat cura valetudinis ejus, multâ mortificatione admodum attritæ, Marco cuidam laico Religioso. Venerabatur hominem Franciscus promptissimâ obedientiâ in iis, quæ ad corporis valetudinem pertinebant, non aliter ac summum Moderatorem. Ubi tamen, post horas aliquot in Oratione consumptas, Marcus monebat; ut desisteret! blandè querulus rogabat; *ut diutulè adhuc sine-*
ret. Orationem enim suam vocabat centrum: ita ferebatur ad illam; ita quiescebat in illa, & ægrè avellebatur ab eadem.

Idem

Idem lib. 8. n. 137. Degustant nimirum in ea animæ DEO devotiores absconditum quoddam manna, quod illis inducit grave aliarum cogitationum fastidium. Quod quia delibavit etiam Vir secundum cor DEI: fastidians cætera, *Meditatio*, inquit, *cordis mei, in conspectu tuo semper.* Psal. 18 15. Etiam inter negotia regni, etiam inter expeditiones belli; tam in strato meo, quàm in viis omnibus. *Meditatio cordis mei, non minùs affectuosa, quàm attenta, in conspectu tuo semper.*

Quod attinet ad materiam Meditationis; ea sumi potest sive ex Perfectionibus Divinis; sive ex Mysteriis Fidei Christianæ, sive ex Vita Salvatoris nostri DEI, præsertim Itinerantis; sive ex Virtutibus, quibus egemus; sive vitiis, in quæ his circumstantiis pronior est lapsus; sive ex objectis occurrentibus, montibus, campis, agris, fluminibus, &c. &c. ascendendo ex illis ad DEum, & moralia quædam ad usum nostrum decerpendo; sive ex Breviario meo Ascetico, ubi in singulos Anni dies suppeditavi Meditationes de DEO, JESU & MARIA. Denique servire poterunt: quas infrà hic trado in singulos hebdomadæ dies. DI-

DISTRACTIO III.

Per Sacrificium Divinum.

SAcrificium, quod in Lege Gratiaē Majestati supremae offertur, non minus solatii & liquidissimae voluptatis, quam sacri horroris plenum est. Cū enim incruento modo repraesentet Mortem DEI-Hominis in ara Crucis appetitam: imò verè & propriè immoletur Christus; atque, ut observavit S. Chrysostomus lib. 6. de Sacerdot. c. 6. *Locus altari vicinus plenus sit Angelorum choris in honorem illius, qui immolatur*: Ecce unde horror, reverentiā & terrore plenus; ut meritò Actionem hanc *Tremendum mysterium* appellet Concilium Trident. Sess. 22. Ex alia parte cū totum, quod in tremendo hoc Sacrificio agitur, agatur non solum ad summum, & DEO dignum cultum deferendum: sed etiam ad supremam illam Majestatem, innumeris, nec levibus noxis nostris offensam, nobis conciliandam, placandam & propitiandam; insuper ad necessarias nobis varias gratias efficaciter impetrandas: ecce unde solatium. Denique cū Divinum Christi Corpus & San-

Sanguis, dum Sacerdos facit ad aram, non solum habeat rationem Sacrificii, sed etiam *Sacramenti*, in refectioem animarum nostrarum instituti: ecce unde liquidissima, copiosissima & planè Divina voluptas! Quidni igitur oblatio talis tantique Sacrificij dici, & esse possit Itinerantium pia quædam & jucundissima Distractio!

Hinc Divini cultus studiosiores, animabus juvandis addictiores, & lucrorum suorum spiritualium magis avari Viatores, non facilè committunt; imò omnî diligentiam contendunt: ne dies aliqua ipsis transeat, non facta, aut non audito, ubi possibile est, Sacro. De S. Francisco Salesio testatur Episcopus Ebroicensis in ejus Vita: eum quotidie, etiam in Itinere, solitum facere, ad aram, quantumvis sæpè non pauca, nec levia occurrerent impedimenta. De S. Carolo Borromæo scribit Episcopus Novariensis in ejus Vita lib. 7. cap. 13. Missæ Sacrum facere nunquam omisit, nisi morbi necessitate, eaque non quavis, sed summa coactus. Quâ perpetuâ S. Cardinalis consuetudine observatâ, idem de aliis quoque Præsulibus persuasum habebant

bebant Mediolanenses. Unde cum non nemo advertisset: Episcopum quendam non facere, sed alterius Sacerdotis audire Missam; serio rogavit: an is Præsul interdicto Ecclesiastico vetèretur celebrare Missam? Faciebat autem Sanctus Divinum hoc Sacrificium non facile in Sacello domestico, sed in publicis Ecclesijs propter ejusdem dignitatem. In itinere verò, impetratâ pro se & comitibus suis Sacerdotibus, speciali venia à summo Pontifice, unâ alterâve horâ ante auroram dicendi Missam, maturè divina expediebat: ne superveniente aliquo obice arctaretur postea. *Idem lib. 3. cap. 3.* Cardinali Stanislao Hosio, viro non minùs sanctitate, quàm dignitate & Doctrinâ Eminentissimo, eadem consuetudo fuit. Teste Rescio in Vita c. 16. & 19. usque ad decrepitam ætatem Missam dicebat quotidie, vel audiebat, etiam in infirmitate. Quamobrem in ipso sæpè diluculo, qualecunque tandem cœlum esset, ad Ecclesiam accedere consueverat. Ante Missam nullis unquam negotiis operam dare volebat: soli meditationi vacabat, reliquis omnibus curis & cogitationibus animo pulsis.

Non minor cura fuit quotidiani Sacrificii sancto Francisco Borgiae; de quo tradit Sacchinus tom. 3. lib. 8. histor. Soc. quodd Sacramentalem Communionem nullo unquam die ab inita Societate, nec valens, nec æger prætermiserit: quamvis multis & longinquis, arduisque itineribus sæpè impediretur. Sacrificii verò celebrandi tam fuit studiosus in itinere: ut illius causâ grave non duceret; unam alteramve leucam à via deflectere, vel locis de cœtero parum commodis pernoctare. Cùm aliàs nullo modo pateretur sæcularis fortunæ suæ mentionem fieri; si quando in via *aliter* copiam faciendi sacri impetrare non posset: tum denique comiter innuebat socio; *tempus esse sæcularis potestatis auxilium implorandi*, insinuando: quis olim fuisset.

P. Franciscus Suarez primi nominis è Societate JESU Theologus, cùm in itineribus versaretur; nihil pensi habebat, viæ spatium Sacrificii causâ producere: adeò, ut aliquando in Lusitania Ulyssiponem inter ac Eboram, profesto quàmvis die ad duodecim passuum millia, sacrificandi ut copiam nancisceretur, recto à tramite absces-

abscesserit. *Massajus in ejus vita, cap. 20.*
 Idem dicenti cuidam, laboriosum esse,
 quoti. Sacrum facere, respondit: *Mi-*
nime. Quae enim alia hora in vita ple-
nior est solatii & voluptatis? Eâ quoties
carere cogor: planè exarescit animus.
 Lohn, tit. Sacrificium. Apostolicum hunc
 esse spiritum & morem, probè nôrunt Viri
 divino cultui addictiores. S. Andreas A-
 postol. cùm ab Ægea tyranno urgeretur,
 ut diis sacrificaret, respondit: *Ego quoti-*
die sacrifico Omnipotenti DEO, non boves
& oves, sed Agnum immaculatum & c.

Quod genus obsequii non rarò placuit
 Divinæ Majestati prodigiosis gratiis com-
 pensare. S. Isidorus ruricola impetrave-
 rat à Domino suo, ut quotidie Divino Sa-
 crificio interesse posset: interim autem
 Angeli pro eo glebam versabant aratro,
 Waltherus à Birbach, nobilis Belga, pie-
 tate eximius, pro solemnibus hastiludio in
 civitatem profectus, in itinere divertit ad
 Ecclesiam, more suo Missam auditurus.
 Cùm verò etiam alteri sacrificio inten-
 tus moras traheret: Angelus ejus speciem
 indutus, magno cum plausu loco Walthe-
 ri confligit. Sacerdos sacra loca in Palæ-

stina visitans, dum socii maturantes iter digrediuntur, perstitit solus, Divinamque hostiam immolavit, inde iter ingressus, ab obvio equite rogatus est, ut pone se ascenderet equum. Ascendit: & eodem die ante fores domus suæ, licet longissimè distitæ, subsistit. *Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 40.* Sic mora facta sacrificij causâ, magnum est viæ compendium. Communi hominum sensu, hora pascendis jumentis data non est dispendium itineris: quantò minùs quæ impenditur reficiendæ animæ, & colendo DEO?

Magnum tenuis opellæ ad aram præstitæ pretium tulit Franciscus Mastrilli, nobilissimus in regno Neapolitano adolescens. Venit is aliquando in templum Domus professæ Neapolitanæ S. J. die, quo juvenus literaria vacabat à studiis: offenditque Sacerdotem accinctum ad Sacrum faciendum, sed ministro, ut subinde fit tali die, destitutum. Ergo liberaliter offert operam suam. Sed Sacerdos comiter abnuit, prætendens; Franciscum tardiùs venturum ad villam, animorum relaxationi destinatam; maximè cum ipse in Missa facienda admodum prolixus esset.

set. Sed his non absteritus adolescens, proposito suo insistit, & cunctantem deducit ad aram. In *Memento* igitur ministrum tam officiosum & religiosum remuneraturus celebrans Sacerdos instat ferventiùs apud DEum: ut tam piam promptamque sibi præstitam operam (non sine insigni sui victoria) speciali aliquo favore remunerari gratiosè dignetur. Auditus est. Nam Mastrillus Societatem ingressus, post multos annos Superiorum dispositione, & Sancti Xaverii manifestâ invitatione in Japoniam profectus (ubi pro fide cæsus occubuit) cum Goæ in India ante sepulchrum S. Xaverii orans, miraretur: unde sibi ea gratia obvenisset, ut præ reliquis, se longè melioribus, magisque idoneis, ipse Missionem Japonicam obtineret? Respondit ei Sanctus: id factum fuisse in remunerationem obsequii, quòd olim Neapoli exhibuerat, offerendo se tempore incommodo Sacerdoti in ministrum Divini Sacrificii *Mansi disc. 10. n. 3.* non ergo est dispendium (iterum iugemino) morula impensa cultui divino præsertim per oblationem hostiæ Divinæ.

Cæterùm etsi extraordinariæ hujusmodi

modi gratiæ deessent: abundè sufficere nobis deberent communes fructus, qui ex hoc Sacrificio percipiuntur liberalissimè; de quibus S. Laurentius Justinianus lib. de Obedient: *Nullus profectò, inquit, valet humano explicare eloquio, quàm locuples fructus, quantave ex hujus oblatione atque perceptione Sacramenti Spiritualia exuberent dona. Reconciliatur quippe peccator DEO, Iustus autem justificatur adhuc, letificantur Angeli, cumulantur merita, augentur virtutes, ressecantur vitia, diaboli machinamenta superantur, sanantur egri, eriguntur lapsi, debiles refocillantur, famelici saturantur, & defuncti fideles istius Sacramenti liberantur effectu.* Si enim exuberans Divina Bonitas multa & maxima, etiam non petentibus & indignis largitur dona: quid negabit offerenti Christum? Non fuit temerarius, aut per jactantiam effusus Sacerdos è Societate nostra eximia virtutis, qui ingenuè fatebatur: se vel uno Sacrificio oblato, impetrare à DEO quod vellet.

Sed demus: nihil omninò commodi in particulares personas nostras redundare ex Opere hoc Divino. Numquid homines

divino cultui specialiter addicti, & ad id muneris consecrati, perpetuoque caractere insigniti, fraudabimus per negligentiam nostram, vel per modicum aliquod impedimentum, Supremam Majestatem cultu, quem solum & unicum à nobis habere potest dignum se? Fraudabimus Divinarum Personarum Triadem illâ suavitate & delicatissimo gustu, quem habet ex oblatione Sacrificij hujus? Fraudabimus Ecclesiam (Triumphantem in cælis hoc Epulo, Militantem in terris hoc præsidio, Patientem in expiatorijs flammis hoc refrigerio?)

Abstet à quovis cordato DEI cultore tam turpis incuria. Quin potius desiderio desideremus cum Christo Redemptore offerre, & manducare hoc Pascha; & coarctemur spiritu, donec perficiamus illud. Quodsi quandoque ejus copiam nullatenus habere possimus: ingemiscamus cum parvulis illis, Thren. 2. qui fame siti que tabescentes, *Matribus suis dixerunt: Ubi est vinum & triticum?* Effundamur cum piissimo Viatore, B. Stanislao Kostka, coram Patre cælesti, & DEI nostra que Matre in pias querelas: quòd Pane nostro
 quoti-

quotidiano *super substantiali*, (ut habet S. Matthæus, cap. 6. 11.) destituti simus. Cùm enim nobilissimus ille adolescens, Viennâ Romam admodùm arduam suscepisset peregrinationem ; notabilem viæ partem emensus, ne deficeret, Pane fortium animam reficere optavit. Ingressus ergo in vicinum, ut putabat, templum, Divinum expectavit Sacrificium: in quo Angelorum escâ reficeretur. Nemine comparente, qui Sacrum faceret, Communionem sacram expetiit. Sed nequè hujus copia facta, eò quòd hæreticorum id fanum esset. Quò comperto, Stanislaus in amaras effusus lacrymas infortunium suum deploravit. At non diu infortunatum esse sustinuit providus DEUS: quod ab hominibus habere non potuit, Angelicis manibus iterum ei suppeditavit Epulum Divinum tantò dulcius; quantò magis desideratum. *Sacch. par. 3. hist. Soc. lib. 4. n. 59.*

Nobis defectum opportunitatis Sacrum faciendi vel audiendi, utcunquè compensare licebit, tum *Communioni Spirituali*, ut vocant; id est desiderio fervente realis Eucharisticæ Communionis, ac simil, ut

in illa solemus, animi præparatione ad percipiendos effectus illius: tum *Imitatione quadam Liturgiæ Ecclesiasticæ*; sive legendo, aut memoriter recitando devotè ea, quibus Missa (absquè Consecratione constat; v. g. Introitum, Orationes, Epistolam, Evangelium, Credo &c. sive nostris verbis eliciendo affectus & preces similes iis, quæ in Missa adhibentur. v. g. Præparationem per Actus doloris & confessionis privatæ coram DEO: deinde Orationes aliquas, veluti collectas, fundendo: quibus etiam præmitti potest *Gloria in excelsis*; tum ex epistolis Sancti Pauli, & Evangeliiis sententiam aliquam affectuosè expendendo; post hæc Symbolum sive Apostolorum, sive Nicænum pronunciando, offerendo DEO omnia, quæcunque per orbem universum celebrantur eodie Sacrificia, unà cum prompta voluntate sacrificandi, si opportunitas esset. Deniquè instituaturs Communio Spiritualis, & opportunæ preces quædam subjunctæ concludant Liturgiã privatæ devotionis.

Missã sicca appellari solet hujusmodi Liturgia, in qua non fit Consecratio panis & vini: potest autem valdè irrigua esse,

esse, cælitus demissis gratiarum & consolationum divinarum fluentis; si in arca cordis ferbuerit affectus devotionis. Talem Missam Christus ipse celebrari aliquando voluit à P. Dominico à JESU MARIA Carmelit. Discalc. Viro eximie Sanctitatis. In quodam enim raptu vidit Christum Dominum cum Virgine Matre sua, & multa Angelorum, aliorumque Cælitum corona descendere de cælo, & in splendidissimo throno cum Matre sua confidere. Audiit quoque mandantem: ut Dominicus solemnem coram ipsis Missam celebraret. Mox ab Angelis sacris vestibus pretiosissimis indutus, SS. Josephum & Franciscum, ut levitas lateri suo assistentes habuit. Deductus à Ministris Angelis ad aram, cum transiret thronum, in quo confederant JESUS & MARIA, vidit ipsos reverenter sibi assurgentes, Angelos autem & Sanctos profundâ submissione se venerantes, in documentum: quæ reverentia debeatur Sacerdoti sacrificanti; & quàm graviter, ac religiosè ipse agere debeat, dum personam Christi representat. Peractæ ceremoniæ & orationes omnes absque Consecratio-

ne: siquidem Christus adfuit in persona propria. Communionem tamen Sacram Dominico dederunt Angeli sub speciebus panis: sanguis autem ex ipso Christi latere datus. Absolutâ Missâ ad fulgentissimum thronum à SS. Josepho & Francisco deductus fuit; eidemque impositum rursus Angeli & Sancti profundâ inclinatione sunt venerati. Christus verò humillimas pro ea dignatione agenti gratias, largam dedit benedictionem, monuitque; ut humeros non uni, nec levi pararet cruci: siquidem ab ipso electus sit in salutem multorum. *Ex vita impressa Vienna Annô 1678.* Quàm gratum est DEO, & fructuosum nobis, ipsum reale Sacrificium Missæ: quando vel umbra ejus, seu externæ ceremoniæ tam sunt acceptæ?

DISTRACTIO IV.

Per breves, sed affectuosas Aspirationes ad DEUM, & Sanctos.

PLurimum commendatas ab Ascetis omnibus, & creberrimo usu receptas à Sanctis, hujusmodi Aspirationes, quas *Jaçulatorias orationes* passim vocant, Tertul-

Tertullianus Tract. de Orat. cap: 1. appellat. *Orationes sine agmine verborum*: commendavi & ego in Breviario meo Ascetico 31. Januarii, ex quadruplici capite. 1. Quòd facillimè eliciantur; & hominem non fatigent; imò sunt respirium quoddam fatigato. 2. Quòd non sint obnoxie tædio, distractionibus, & infestationibus dæmonis. 3. Quòd plurimùm conferant ad conservandam memoriam Præsentis DEI, & alendum ignem, fervoremque Charitatis erga ipsum. 4. Quòd valde conducant ad facilitandum & promovendum quarumvis virtutum exercitium.

Unde tradit Cassianus lib: 2. Instit. c. 10. veteres Ægypti Patres censuisse: *Utilius breves orationes, sed creberrimas, fieri: ut frequentius Dominum deprecantes, jugiter eidem coherere possimus, animo & corde ipsi conjuncti: Et insidiantis dæmonis jacula, quæ instigare nobis tunc precipue, cum oramus, insistit, succinctâ brevitate vitemus.* Sic, addit S. Joannes Climacus gradu 28. uno verbo *Et publicanus ille ex Evangelio, Et prodigus filius, DEum sibi reconciliaverunt, unumque fidele verbum salvavit latronem;* à Davi-

de quoque transtulit DEus grande, idque duplex, peccatum. Non quàm multa, sed quàm religiosa, & ferventia ad DEum verba fundamus, refert.

Modus hic orandi vel maximè opportunus est turbâ negotiorum distractis, & Itinerantibus. Proinde Aspirationum & Orationum hujusmodi quasdam præsertim Viatoribus accommodatas, hîc juvat. (Plures dabuntur infrâ parte 2.) præter universalem illam Apostoli, & S. P. N. Ignatij: *Ad Majorem DEI Gloriam*; & illam Card. Stanislai Hosij: *Domine, nobiscum Domine.*

Dum manè è somno evigilamus.

Benedicta sit SS. Trinitas & individua Unitas, Pater, Filius, & Spiritus S., quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Surgam: & queram, quem diligit Anima mea. Cant. 3.

Dum nos vestimus.

Indue me, Domine, viscera misericordie, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, & super omnia

omnia charitatem. Coloss. 3.

Indue me Domine, loricam fidei & charitatis, & galeam spei, in acquisitionem salutis, per Dominum nostrum IESUM Christum. Theff. 5.

Dum nos lavamus.

Amplius lava me Domine ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me. Psal. 50.

Cor mundum crea in me DEUS: & Spiritum rectum innova in visceribus meis. Ibid.

Dum iter aggredimur.

Prosperum iter faciat nobis DEUS salutarium nostrorum. Psal. 67.

IESUS & MARIA, sit nobiscum in via.

Dum Cælum aspiciamus.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Psal. 83.

Tui sunt caeli, tua est terra. Ps. 88.

Adjutorium nostrum in nomine Domini: qui fecit calum & terram.
Pfal. 123.

In conspectu Solis.

Vas admirabile: Opus excelsi!
Eccli. 43. *Quàm longè splendidior,*
qui fecit illud?

A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini. Psal. 112.

In conspectu Lunæ.

Benedicite sol & luna Domino: Laudate & superexaltate eum in secula.
Dan. 3.

Pulebra ut luna, electa ut sol
MARIA.

In conspectu syderum.

Laudate Dominum omnes stella & lumen. Psal. 148.

Benedicite Stella cali Dominum.
Dan. 3.

In conspectu terræ.

Domini est Terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & qui habitans in eo.
Pfal. 23.

Quid

per breves Aspirationes.

30
50

Quid mihi est in calo: & à te quid
volui super terram?

In conspectu Montium.

Benedicite Montes & colles Domi-
no: Benedicite universa germinantia
in terra Domino. Dan. 3.

Quis ascendet in Montem Domini?
aut quis stabit in loco Sancto ejus?
Psal. 23.

In conspectu Camporum.

Ascendunt montes & descendunt
Campi, in locum, quem posuisti eis.
Psal. 103.

Benedices corone anni benignitatis
tua: & Campi tui replebuntur uber-
tate. Psal. 64.

In conspectu Aquarum.

Benedicite fontes Domino. Dan. 3.

Benedicite cere, & omnia, que mo-
ventur in aquis Domino.

In conspectu Avium, & Pecorum.

Benedicite omnes volucres celi Do-
mino: Laudate & superexaltate eum
in secula.

*Benedicite omnes bestia & pecora
Domino: Laudate & superexaltate
eum in secula. Dan. 3.*

In conspectu Hominum.

*Benedicite Filij hominum Domino:
Laudate & superexaltate eum in se-
cula.*

*Benedicite Servi Domini Domino:
Benedicite Sancti & humiles corde
Domino. Dan. 3.*

Ante Cibum & Potum.

*Beati qui manducant panem in re-
gno caelorum. Luc. 14.*

*Sitivit anima mea ad DEum fon-
tem vivum. Psal. 41.*

Ante Somnum.

*Salva nos Domine vigilantes: cu-
stodi nos dormientes: ut vigilemus
eum Christo, & requiescamus in pace.
Ecclesia.*

EXimius in hujusmodi affectibus aspi-
rationibus & orationibus fuit P. Pe-
trus Faber, primus S. P. Nost. Ignatij So-
cius: de quo in ejus Vita lib; 2. cap: 2.
dici-

dicitur; Quidquid videret, audiretque lætum ac prosperum, erumpebat in voces confessionis ac laudis: cùm villarum amœnitatem, agrorum fœcunditatem oliu-
vetorum speciem, vinetorum pulchritudinem oculis peregrinando lustrabat; erectâ protinùs ad DEum mente, pro possessoribus ac dominis grates agebat; & pro iisdem petebat veniam, si fortè sui Largitoris obliti, unde bona illa acciperent, non sentirent. Sic ex aspectu creaturarum tam multâ varietate, tam vario usu conspicuarum, varia & efficacia habemus tum incentiva, tum fomenta piorum affectuum erga DEum.

DISTRACTIO V.

Per Colloquia Opportuna.

RECTÈ dixit Terentius: *Facundus comes in via pro vehiculo est.* Sed advertendum: quòd sicut sermones institui possunt varij, læti & tristes, mundanâ & religiosi, boni & mali, pii & impii: sic ab itinerum comitibus varia nobis, aut ipsis à nobis, præberi possunt vehicula, quibus feramur vel per spatiosam vitiorum, vel per arctam virtutum viam; ac

tandem devehamur ad Cælum, vel Orcum. *Mors & vita in manibus lingvæ; monet Spiritus S. Proverb: 18. Et Christus Matth. 12. Ex verbis tuis justificaberis: & ex verbis tuis condemnaberis.* Unde sollicitus orat Ecclesiasticus cap. 21. *Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum; ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me?* In via vel maximè necessaria est accurata custodia lingvæ, & signaculum oris certum: cum ad levandas itineris molestias, & liberius & confidentius cum socijs agere soleamus; & deficiente innoxia sermonis materia, pronus sit lapsus in nocivam vel certè infructuosam: prout contigit Eremiticis quibusdam S. Antonium Abb. invisentibus.

Conscenderant navim Fratres quidam eremi cultores, cum sene Abbate suo: ut magnum illum eremicolarum Patriarcham Antonium inviserent, atque aliquid spiritualis doctrinæ, utilisque exempli, inde referrent. Post humanitatis mutua officia, quæsit Antonius ex Sene: Abba; bonos habuisti Fratres ad comitatum? Sunt quidem boni, respondit ille: sed habitatio eorum

eorum non habet januam. Quicumque enim vult, intrat in stabulum, & solvit abducitque asinum. Hoc autem dicebat, notans garrulitatem eorum: quòd sine delectu de quibusvis rebus obvijs passim loquerentur? ideoque ora eorum assimilavit domui, seu stabulo non clauso. O quanta non raro mephitis halat ex hujusmodi stabulis! *Major in Spec. Exem. dist. 2. Ex. 97.*

Alius inter Ascetas Magnus, cum Fratres inter se de scripturis loquebantur, vidit SS. Angelos illis adstantes, & plurimum se colloquijs illis oblectantes: cum autem aliud aliquid loquerentur; statim SS. Angeli longius recedebant, & porci fordidissimi veniebant, volutabantque se inter illos. Est enim spirituum immundorum voluptas in vaniloquijs, ne dicam turpiloquijs, hominum.

Quàm verò grata sint Christo, Domino nostro, pia colloquia: declaravit imprimis; quando ipsa gloriosa Resurrectionis die manifestum se præbuit duobus discipulis, euntibus in Emmaus. Nihil minus, quàm gratiam istam merebantur illi ob defectum fidei & spei suæ: sed quia in itinere

itinere moestos animos non recreabant vanâ garrulitate, sed pio de Christo sermone: meruerunt & visibilem præsentiam ipsius, & Scripturarum declarationem, & Eucharisticam Communionem de manibus Domini.

Wadingus in *Annal. S. Francisci ad annum 1212. n. 2.* refert: Dum S. Franciscus spirituales quendam conferentiam instituisset cum Fratribus, ita: ut singuli ex tempore aliquid pii dicerent; Christus Dominus in specie pulcherrimi Juvenis apparuit inter ipsos, atque singulis mirâ benignitate & cum sua magna voluptate benedixit.

Boverius quoque in *Annal. Capucinarum tom. 2. pag. 553. n. 8.* scribit: Ad domum Caroli Filomarini, Nobilis Neapolitani, rus ad prædia sua curanda profecti, duos Capucinos Fratres, eo absente, venisse; cumque eum minimè offendissent, spiritualia colloquia cum ejus uxore miscuisse. Interea Carolus è rure sub vesperum in urbem rediens, cum primum domni appropinquat, musicam harmoniam è domo erumpentem percipit. Mirabatur ille: quid intempestiva illa symphonia,

phonia, eo præsertim absente, portenderet: eoque magis admiratio augebatur, quò propiùs accedens, ea clarìus ab eo audiebatur. Quapropter ocyùs domùs gradus ascendit, atque ubi in aulam pervenit, symphonicum chorùm in uxoris cubiculo concinentem animadvertit: quo amplius stupens, statim cubiculum ingressus, bonos tantùm Fratres Capucinos cum uxore de rebus divinis colloquentes offendit. Quamobrem suspicione in voluptatem conversâ, ipse quartus piis illis musicis accessit.

Cælesti musicæ epulum accedat cæleste. Pro more tyronum Societatis JESU peregrinabatur cum sociis duobus Petrus Bastus, eximius DEIparæ Virginis cultor, prodigiosis etiam gratiis cælitùs honoratus. Præter alias peregrinis præscriptas Leges, etiam illam (Reg. Peregr. 3.) observabant accuratè, qua jubemur interdum *piis colloquiis molestias itineris levare*: & ecce improvissè adsunt illis comites, Matrona illustrissima, vir gravitate & ætate venerandus, cum Puero venustissimo, in cujus vultu Gratia omnes confedissee videbantur. Nec satis fuit pios viatores

tores hoc oculorum oblectamento pavisse: cœnam insuper cœlestibus illecebris conditam præbuerunt. Rogati deniquè; qui essent: & quas optarent grates? responderunt: *Nos fundavimus Societatem: & videri desierunt. Nadasi Anno dier. mem. 1. Marsij.*

Alliciunt pia Colloquia cœli Principes ac cives: ut hominum se misceant confortio, & frui gaudeant humanæ cœlestisque lingvæ harmoniâ: juxta illud Christi: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo: ibi sum in medio eorum*, loquens eis *ad cor*, & colligens de ore eorum favos mellis, botrosque vini meracissimi. Nam, ut monet Sponsa Cantic. 7. si sermo noster fuerit ex pietate, prudentia, & charitate ritè compositus: *erunt verba oris tui, sicut odor malorum; guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum: in nos autem redundabit fructus Proverb: 12. promissus; De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis.*

Materiam piis sermonibus suppedstat I. Ecclesiasticus cap: 9. *Omnis enarratio tua sit in Præceptis Altissimi.* Thesaurus indefi-

indeficiens & pro contemplatione, & pro
sermocinatione sunt Scripturæ Divinæ,
in quibus nec apex est sine mysterio vel
doctrina: & quò magis expenditur, eò
plùs reperitur ad expendendum & disse-
rendum. II. *Meditatio Matutina:* in qua
agnitæ ex lumine Divino Veritates, præ-
fertim Practicæ, utilem præbent pio dis-
cursui materiam. III. *Objecta varia oc-
currentia.* Ut enim homines garruli ex
quibusvis rebus, personisve obviis sumunt
occasionem ineptiendi: ita pii, ut apicu-
læ argumentosæ, nõrunt capere argumen-
ta discursibus piis. IV. *Amor DEI, JESU
& MARIE.* Cùm enim omnis amor in-
dolis sit igneæ: celari diu non potest.
Erumpit identidem non solùm in suspi-
ria, & aspirationes; sed etiam in arden-
tes voces & sermones. Cor igitur aman-
tium DEUM, JESUM & MARIAM, facile e-
ructat verbum bonum, juxta illud Luc. 6.
*Bonus homo de bono thesauro cordis sui
profert bonum: ex abundantia enim cor-
dis os loquitur.* V. *Negotia tractanda,*
quantumvis temporalia sint. Si enim per
se honesta sunt, & pia præmittatur Inten-
tio sermoni de ipsis: sermo talis jam non
propha-

prophanus, sed pius & apud DEUM meritorius est. *Omnia vilia cum charitate facta, sunt aurea atque divina:* inquit Anselmus in cap: 13. epist. 1. ad Cor. VI. Quæ aliàs memoratu digna contigerunt in via, Denique Lektionen Spirituales & Historicæ, etiam hic traditæ & tradendæ, commodam præbebunt occasionem ulteriori discursui: facileque scriba doctus in regno cælorum addet de thesauro eruditionis suæ nova & vetera.

DISTRACTIO VI.

Per pias Cantilenas.

U Sum piarum Cantionum, præsertim Psalmorum Davidicorum, æquè disertè ac prolixè commendat S. Chrysostomus, exponens Psalmum 41. Cùm DEUS vidisset, inquit: multos homines esse socordiores, nec ad legenda spiritua- lia libenter accedere, nec qui inde percipitur, laborem tolerare: volens gratiorem laborem efficere admiscuit Prophetiam melodix; ut omnes versus numero compositi, cum magna animi alacritate ac promptitudine sacros ei hymnos emit- tant. Nihil animam æquè erigit, & ala-
tam

tam quodammodo efficit, & à terra liberat, & exolvit à vinculis corporis, & amore sapientiæ afficit, & ut res omnes ad hanc vitam pertinentes irrideat, perficit: sicut versus modulatus, & Divinum Canticum numero compositum. Nostra certè natura usque ad eò delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet necessitudinem & convenientiam: ut vel infantes ab uberibus pendentes, si fleant & afflicentur, ea ratione sopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos gestant in ulnis, sæpè abeuntes & redeuntes, & quædam puerilia eis carmina decantantes, supercilia eorum ita sopiunt. Quocirca sæpè quoque Viatores meridie agentes jugalia animalia, hoc faciunt canentes, itineris molestiam illis canticis consolantes. Nec solùm viatores, sed etiam agricolæ, uvas in torculari calcantes, vindemiantes, & vites colentes, & quodcunque aliud opus facientes, sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes, hoc faciunt. Jam verò mulieres textentes, & confusa stamina radio discernentes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concorditer, unam quandam melodiam concinunt. Hoc autem

autem faciunt & mulieres, & Viatores, & agricolæ & nautæ laborem, qui ex opere faciendo suscipitur, consolatur volentes: utpote quòd anima, si carmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit faciliùs toleratura. Quoniam ergo hoc genus delectationis est nostræ animæ valdè cognatum & familiare: ne dæmones lasciva & meretricia cantica introducetes, omnia everterent; Psalmos DEUS opposuit, ut ex ea re simul caperetur voluptas & utilitas.

Hæc Chrysoſtomus. Pergit deinde suadere: ut etiam in convivijſ Psalmorum cantus adhibeatur: *ut si ex saturitate macula quedam in animam irrepserit; eam per illam modulationem abstergamus, & communiter omnes stantes dicamus: Delectasti nos Domine in factura tua; & in operibus manuum tuarum exultabimus.* Addit deinde: quòd si ob aliquam causam in aliquo loco vel tempore, non possumus voce canere: *in omni loco, & in omni tempore liceat mente canere.* Nam sive in foro ambules, sive iter ingrediaris, sive cum amicis confideas: licet excitare animum, licet vel tacenti clamare, eo modo,

do, quo Exodi 14. v. 15. Moyses tacitus clamabat, & DEUS audiebat. Et si fueris opifex, poteris in officina sedens & operans psallere. Et si miles sis: aut sedeas in iudicio: poteris hoc ipsum facere. Licet etiam sine voce psallere; cum mens intus resonet. Non enim hominibus canimus, sed DEO: qui potest vel corda audire, & in mentis nostræ arcana ingredi.

Insuper alium ostendit modum canendi & DEO psallendi: si nimirum habere studeamus corpus concordans rectæ rationi seu animæ; animam verò consonam voluntati Divinæ. Hoc si habueris: *juxta ipsum David stare poteris. Hic non est opus citharâ, neque nervis extensis, neque plectro, nec arte, nec ullis instrumentis: sed si velis, te ipsum efficies citharam; cum carnis membra mortificaveris, & animæ cum corpore pulchrum concentum effeceris.*

Itinerantibus licet, omnibus his tribus modis psallere; & voce sonare, & mente devotâ & corporis mortificatione; seu sensuum cum recta ratione consensione. Quæ harmonia, ut DEUM, Divosque afficit jucundissimè; ita ipsismet nata est liqui-

liquidissimam parere voluptatem cum insigni merito. In Revelat: S. Brigittæ lib: 4. cap: 32. DEI para V. dixit eidem de quodam, qui devoto cantu eam laudare solebat: *Dic illi, DEO placet coronas in caelo dare ipsi pro qualibet syllaba, quæ est in cantu: & dicetur de eo (quando cælum gloriosus ingrediatur) Ecce venit laudator.*

Habent igitur in more positum pii Viatores: ut non solum dicant, sed canant DEO Divisque laudes; & ut majore virium contentione glorificent Sospitatorum ac Protectorem suum, Divosque Tutelares. De primis S. P. Nostri Ignatii Sociis, Parisiis Romam tendentibus, scribit Orlandinus lib: 1. hist: Soc. n. 3. *In ipso itinere vel ex Psalmis decantabant aliquid, vel de DEO agitabant inter se dulcia colloquia: atque hac perenni vicissitudine levabant tedia itineris.*

Materiam piæ modulationi, præter Psalmos, & Cantica Divinarum Scripturarum, dabunt Hymni & Rythmi, quos infra pro singulis hebdomadæ diebus suppeditabo. Qui si proprios non haberint tones: flecti poterunt ad normam eorum, cum quibus conveniunt in ratione

one metri, seu numeri. Cæterùm ut non solum jucundè distrahamur; sed DEO sit jucunda decoræque laudatio nostra modulata: audiendus sacer Psalter Psal. 45. invitans & admonens: *Psallite DEO nostro, psallite: Psallite Regi nostro, psallite. Quoniam Rex omnis terræ DEUS: psallite sapienter.*

DISTRACTIO VII.

Per Lectionem Historicam vel Geographicam.

UT vinum generosum non indiget hæderâ cellæ vinarîæ præfixâ: sic Lectio historica & Geographica commendatione prolixâ. Utilitatem & jucunditatem suam quasi fronte præfert: nec plus requiritur ad eam prosequendam, quàm ut inchoetur. Inchoata sic capit, tenetque ut magis abrumpi debeat, quàm finiri possit. Nec mirum. Est enim Historia juxta Cicer. lib. 2. de Orat: *Testis temporum, Lux veritatis, Vita memoria, Magistra vitæ, & Venustatis nuncia.* Quid porrò jucundius (ut nihil de Utilitate dicam) quàm elapsa tot sæcula quodammodo, revocata cernere, Mundi nume-

rare ætates, annos & dies; quid hoc illove sæculo vel anno actum, sive labore discere; tot regnorum status, imperiorum ortus & occasum, populorum varietatem & multitudinem velut uno intuitu complecti; præterita cum præsentibus comparare, alieno damno sapere, aliorum decora in propria emolumenta convertere, virtutum, vitiorumque effectus velut in una tabula conspiceret? Quæ omnia, & his longè plura, exhibet, docetque Historia & Geographia: nec alium, quàm sedulam Lectionem, requirit laborem vel sumptum. Unde corporis vel animi ægitudine pressi, aut mole curarum publicarum, vel insomnijs lassè, maximè principes vix alibi jucundiorè reperunt distraçtionem, quàm in historica lectione.

Distrahèt igitur etiam Itinerantes, partè voluptate ac utilitate; præsertim si seligatur historia, quæ non solam pascat curiositatem, sed una cum nova eruditione instillet, augeatve pietatem faciendo doctiores pariter ac meliores. Quanquam, si probè advertimus, vix occurrèt nobis memorabile aliquod factum, ex quo proficere non possimus, si volumus. Vel enim præ-

præclarè, vel ineptè seu nequiter, actum est. Si primùm: habemus quod emulemur, Si posteriùs: cautos esse decet, ne ad eundem lapidem offendamus. Unde Diodorus Siculus in procem. Vir Philipp: & Alex: *Nil utilius jucundiusque cogitari potest, quàm in humane vitæ theatro, quod Historia partibus omnibus mirè instructum habet, sedentem, periculis avorum sine suo periculo cautum, sapientemque fieri; exempla capere omnigena, quæ ad usum tuum utiliter qualibet in re traducas.*

Suppeditabo infrà Parte 2. Lectiones aliquas Geographicas in singulos hebdomadæ dies. His unam alteramve historiam in Distractionem & cautelam Itinerantium subjungo.

Cardinalis Borbonius aliquando in Italiam proficiscens, ad Alpium pedem omnives densissimas, plures dies coactus est in hospitio subsistere cum omni & quidem magno comitatu. Apertâ demum aliquantum viâ, abiturus voluit, ut erat humanus. Cardinalis hospiti loqui. Id fiebat sub mensæ finem, cùm ejus elemosynarius, gratiis de more DEO actis, consuetum etiam *Retribuere* subjungeret.

Interim œconomus Cardinalis rogat hospitem, quantum pro hospitio debeant. Ille negat se quidquam acceptare, idque tam constanter: ut Cardinalis ratus latere arcanam causam, hospitem ad se evocârît, qui varias initio & officiosas causas prætexebat, tandem, cùm urgeretur, sic ait: Ante annos aliquos duo Patres Capucini divertebant: qui altero manè discessuri conjugî meæ dixerunt: se pro symbola sua ei dare suum consuetum illud *Retribuere dignare &c.* Et uxor quidem acquievit; ego verò superveniens, indignabundus eos insequor, & eis pallium aufero. Vix domum attingi: cùm in maniam incido, instar furijs acti, nullâ mali remissione. Uxor conjiciens mali causam, equitem versùs Fratres illos expedit, rogatque: ut revertantur. Redeunt: ac precibus suis restituunt me mihi. Ego autem ad pedes eorum supplex accido, ac veniam errati postulo; voveoq; nunquam accipere pretium ab illo hospite, qui in domo mea ad gratiarum actionem post mensam diceret: *Retribuere dignare &c.* Quod quia etiam eleemosynarius iste fecit, voti teneor. Laudavit Cardinalis pietatem

tatem hospitis, & ejus liberalitatem acceptavit, quia ex voto erat. Sed hospes nihil perdidit; postquam enim numerum & ætatem liberorum ejus intellexit Cardinalis, ac inter eos esse filium melioris ingenij, ad studia nati: assignavit eidem quingenta scuta annua, & usum fructuum unius è beneficijs suis, ut in Collegio aleretur; pollicitus insuper illi plura præstiturum, si se habilem ad ea faceret.

Rho. lib. 3. cap. 11. n. 4.

Quàm pium ac salutare sit, in itinere subinde divertere ad ædes sacras viæ propinquas, DEum, DEIparamve salutandi gratiâ: sequens docet eventus. Prope Culmam, oppidum in Bohemia, invaluerant latrones, non vi tantùm, sed fraudibus etiam grassantes. Quando in pagis & civitatibus, more gentis, publicæ dabantur saltationes: aderant & illi honestissimo, splendidoque vestitu personas honestas imò nobiles mentiti. Familiaritate cum puellis ditioribus contractâ per varia lenocinia, & liberalissima promissa, suadebant conjugium secum; nec paucis persuadebant, opulenta sua patrimonia jactantes, credulas urgebant deinde: ut com-

pactis in sarcinam pretiosioribus cimelijs,
 paternâ domo unâ cum ipsis profugerent,
 relictis parentibus, qui consensum licet
 non imparibus nuptijs, daturi non essent.
 Sic tempore non modico seducebant sim-
 plices, eâdemque operâ & deprædabantur,
 & magnâ orbitate affligebant civitates in-
 tegras, præsertim Egram ita; ut ejus ci-
 ves indictâ publicâ supplicatione calami-
 tatem deprecarentur à DEO, & notitiam
 aliquam de perditis filiabus peterent: quam
 tandem hâc occasione acceperunt. Vir
 nobilis domum suam ad pedem montis
 Culmensis sitam, repetens, ad Sacellum
 viæ vicinum deflexit, & post salutatam
 DEI param iter reassumpsit. At ubi do-
 mum pervenit, non sine dolore mentem
 subiit; quòd tabulam lusoriam (in qua
 rex albus in atro, & ater in albo campo
 depugnant) in dicto Sacello reliquerit.
 Nox erat: ideoque metu vicinorum la-
 tronum nemo servorum adigi potuit, ut
 tabulam referret. Ancilla tandem, objur-
 gatis meticulosis, se se obtulit; & Sacel-
 lum ingressa, non solum tabulam recepit,
 sed preces etiam Virgini Matri longius-
 culas fundere non dubitavit. Cùm repen-
 tè

tè audito supervenientium strepitu, vix in angulum aliquem obscuriorem deflectens vidit latronem unà cum virgine (quam cimelia in sarcinam congesta onerabant) ingressum in eandem ædem sacram. Imperat ille mox puellæ. ut ad mortem sine mora se disponat. Illa sponsum jocularitate, jocum reddit. At ubi seriò rem agi didicit, quasquas poterat, adhibet blanditias, preces, & lacrymas, sed non profuturas. Ergo brevi oratione animâ DEO & DEIPARÆ V. commendatâ, ejulantem foras trahit latro, & paucis inde passibus, cultro immani jugulat. Quis animus fuerit ancillæ, hæc omnia spectanti, non facilè quis divinaverit: ex facto sequenti patet. Nam in præsentissimo vitæ periculo etiam furti cogitationem admisit: imò arreptâ unà cum tabula lusoria, puellæ cæsæ sarcinâ, (quam latro tantisper in templo reliquerat, dum cadaver utcumque tumularet) domum profugit, feliciterque pervenit, Superis tenebrisque faventibus, latrone verò, ubi advertit abesse sarcinam, totis viribus insequente usque ad ipsam aulæ portam, sic detecti homines nefarij, ut improvisò caperen-

tur; altissimum domesticis omnibus silentium imposuit herus, dieque designatâ publicam de more salutationem indixit: Adesse non sunt veriti etiam latrones: quis ipse, qui recenter in Sacello Mariano tragœdiam dederat, choragum agere, & eandem illam ancillam in splendido vestitu ex composito expositam in theatro, solitis lenociniis præcari cœpit. Non abnuvit illa: farcinam colligit & fugit cum sponso cruento, non ignara, quam herus pararet catastrophem. Ubi ad Sacellum illud ventum: impius sacrificulus jubet, ut antè, sponsam; se morti pararet. Facit illa non sine lacrymis, quas mentiebatur: jamque cultrum parabat lanus; cum ecce ex insidijs cum pluribus armatis profilit herus, latronem capit; & mox convocatâ armatâ viciniâ, mons totus in quo spelæa latronum erant, coronâ cingitur, sex supra viginti comprehenduntur, & meritas dant pœnas. Inventæ ibidem sunt & fossæ duæ, altera opibus plena, altera cadaveribus. Pars opum, quæ discerni potuere, reddita dominis suis: ex residuis Sacellum Marianum in formam templi constructum, prodigiosis gratijs dein-

per Lectionem historicam. 81

deineeps cælitus honorati. *Gumpenberg in Atlante Mar: Imagine 47.* Hinc habent Viatores, quod imitentur in sacrum ædium visitatione; habent boni, unde gaudeant de Virgine DELparæ protectione; habent mali, quod metuant ob vindicis Justitiæ executionem.

DISTRACTIO VIII.

Per Lectionem Libri spiritualis.

A Postolus instruens Timotheum suum, primo loco commendat ei Lectionem Spiritualem 1. Tim. 4. *Attende Lectioni, exhortationi & doctrine.* Nam & utilissima est, & jucundissima tam legenti, quàm audienti. Expertus est liquidissimam ejus voluptatem S. Joannes Apoc. cap. 10. quando oblatum sibi librum non degustavit tantum, sed ejus dulcedine captus, planè devoravit. *Et accepi librum de manu Angeli, & devoravi illum: & erat in ore meo tanquam mel dulce.*

Si tam dulcis est Lectio librorum profanorum; ut qui voluptatem in iis reconditam delibârunt, ab ipsis ægrè avelli possunt: quantò plùs liquidiorum, & planè

cælestium deliciarum reconditum sit oportet in libris spiritualibus, qui ex Increata Sapientiæ officina prodierunt, & lectionem propinant non lutulentam vel carnem putridam olentem, sed aromatibus cælestium apothecarum conditam; unde & doctiores evadamus & saniores? Servire possunt equidem honestæ distractioni profani quoque libri, si illimes sint: sed ea in illis tenenda moderatio; ne nobis è manibus expungant potiores, quibus spiritus instruatur & pascatur. Pelle luit, & quidem satis acerbè; S. Hieronymus nimiam profanæ lectionis aviditatem, & spiritualis neglectum. Rem describit ipsemet accuratè, *in Reg. Monast.*

Cùm ante annos plurimos, inquit, domo, parentibus, sororibus, & quod his difficillius est, consuetudine lautioris cibi, propter calorum regna me castrassem, & Jerosolymam militaturus pergerem: bibliothecâ, quam mihi Romæ summo studio confeceram, carere non poteram. Itaque miser ego lecturus Tullium jejunabam. Post noctium crebras vigilias, post lacrymas, quæ præteritorum recordatione peccatorum ex intimis visceribus fluebant.

bant, Plautus sumebatur in manus. Si quando in memetipsum reversus Prophetam legere cœpissẽm, sermo horrebat incultus: & quia lumen cœcis oculis non videbam; non oculorum putabam culpam esse, sed Solis. Dum ita me antiquus serpens illuderet: in media fermè Quadragesima medullis infusa febris, corpus invasit exhaustum, sine ulla requie (quòd dictu quoq; incredibile sit) infelicia membra depasta est; ut ossibus vix hærerem. Interim parantur exequiæ, & vitalis animæ clamor, toto jam corpore frigescente, in sole tantum tepente corpusculo palpitabat: cum subito raptus in spiritu, ad tribunal Christi pertrahor; ubi tantum luminis erat & tantum ex circumstantium claritate fulgoris; ut projectus in terram sursum aspicere non auderem. Interrogatus de conditione, Christianum me esse respondi. At ille, qui præsidebat; *Mentiris*, ait: *Ciceronianus es non Christianus. Ubi enim thesaurus tuus, ibi & cor tuum.* Illicò obmutui, & inter verbera (nam cædi me iusserat) conscientiæ magis igne torquebar, illum mecum verficulum repetens: *In Inferno autem, quis*

confitebitur tibi? Clamare tamen coepi, & ejulans dicere: Miserere mei, Domine, Miserere mei. Hæc vox inter flagella resonabat. Tandem ad præidentis genua provoluti, qui adstiterant, precabantur: ut veniam tribueret adolescentiæ, & errori locum pœnitentiæ daret exacturus deinde cruciatum, si gentilium aliquando literarum libros legissem. Ego, qui in tanto constrictus articulo vellem etiam majora promittere, dejerare coepi; & nomen ejus obtestans, dicere: Domine, si unquam habuero codices sæculares, aut si legero: te negavi. In hæc sacramenti verba dimissus, revertor ad superos, & mirantibus cunctis oculos aperui, tanto lacrymarum imbre perfusus; ut etiam incredulis fidem facerem ex dolore. Nec verò sopor ille fuerat aut vana somnia, quibus sæpè deludimur. Testis est Tribunal illud, ante quod jacui; Judicium testis, quod timui: Ita mihi nunquam contingat talem incidere quæstionem.

Notandum: quòd Hieronymus non leſtitabat Nafonis Metamorphofes, & Artem amandi; nec in fimilibus paludibus pifcabatur Veneres: non erat immerſus

Taci-

Tacito, ut juxta ejus maximas explicaret Evangelium, formaret Christianismum &c: crimen erat, *Ciceronianum* esse; id est, castigatissimo Authori immoderatum addixisse studium, & sacras asceticasque neglexisse paginas. Cautus igitur, probusq; Viator ita suas moderabitur Lectiones: ne olim livido tergo solvere cogatur *minerval*. Imitabitur & iter faciens, & domi residens *Æthiopum* Reginae ministrum; qui Act: 8. Hierosolymâ rediens, sacrâ *Isaiæ* Prophetæ lectione se distrahebat; meruitque legendo, quod non obtinuit orando, Apostolum *Philippum* habere viæ comitem, fidei Magistrum. Advertit *ibid.* S. Chrysostomus, Conc. 3. de Lazaro: *Si Eunuchus ille in via præstitit diligentiam: cogita qualis fuerit domi versans. Si tempore profectiois non sustinuit absque lectione manere, multò minùs domi sedens. Si nihil intelligens legebat, nec destitit à lectione; multò minùs postquam didicerat.* Indefessus hac in parte fuit S. Carolus Borromæus: qui etiam equitans, visitando Dioccesim, legebat; habebatque appensum ephippio sacculum, libris plenum, quos per vices legebat;

ut in ejus Vita scribit Giusanus.

Porro cum inter Libros Spirituales, qui itineranti seruiant, opportunissimus sit Libellus de Imitatione Christi, jam Thomæ Kemp: jam Gersoni Parisiensi adscriptus: ex eo Lectiones oportunas pro singulis Hebdomadæ diebus selegi, ac infra supeditabo. Tanti æstimavit illum quidam Maurorum, quos Algerianos vocant, Rex: ut cuidam è nostris PP. Algeriæ redemptionem captivorum promoventi, eundem in linguam Turcicam conversum ostentârit in Bibliotheca sua, affirmans: Pluris se se unicum illum facere, quàm omnes Mahometanos: teste *Henrico Sommatio in Epist. Dedic.* Sanctus P. N. Ignatius, ut accuratè observavit P. Ludovicus Gonzalez, quotidie ante prandium Caput unum ex hoc libello legebat, eo quo disposita sunt ordine: post prandium alterum, quod fortuita Codicis apertio dabat; inveniebatq; in eo semper materiam præsentis statui convenientem. Unde & fociis author fuit. ut familiarem hanc præxim haberent.

Nunquam de manu tua & oculis tuis recedat liber; monet S. Hieron: epist. ad Rustic.

DISTRACTIO IX.

*Per Conversationem comem, & piam
in diversoriis & viis.*

SI facundus comes in via pro vehiculo est: Candor & comitas in conversando, par cygnorum est (quales antiquitas junxit curru Mercurii) quibus vehiculum hoc feratur suavissimè. Occurrunt non rarò in itineribus, & diversoriis & lapides offensionis: impingimus in homines inhumanos, asperos, & injuriosos; quos nisi humanitate & comitate conciliaveris, non pauca devoranda sunt incommoda. Comitas est non minùs prudens, quàm speciosa Abigail; iratos, & jam in cædem ruentes, placare doctissima; similis thaumaturgo Moyse; qui *in verbis suis monstra placavit.* Eccli 45.

In diversoriis subinde vel mensa non instruitur maturè, vel necessaria non supeditantur, vel alia stomachum movent incommoda: comis conversatio cum comitibus itineris, cum aliis, qui ibidem reperiuntur, viatoribus, cum hospite & parvis ejus liberis, tollit moras, pellit tædia, conciliat amicos, acquirit necessaria, imò

imò copiam rerum, juxta illud Eccli. 6.
*Verbum dulce multiplicat amicos, & lin-
gua eucharis bono in homine abundat.*

Incidimus subinde in homines, è quo-
rum conscientia proscripta est cum DEO
pietas: Comitas pia est sapiens illa The-
cuitis, quæ novit proscriptos reducere in
Jerusalem, & afflictis atque periclitanti-
bus reddere visionem pacis. Sic reddidit
in Belgio viro cuidam nobili & opulen-
to, de quo *Crombetius lib. 2. de stud. per-
fect. cap. 2.* Admiserat is facinus quod-
dam, quod prodere, & auribus confessarij
committere, morte & damnatione æter-
nâ pejus ducebat. Agitabat tamen con-
scientia hominem, & requiem nullam da-
bat. Inaudierat fortè Antverpiæ pro con-
cione: neminem teneri ea peccata con-
fiteri, quorum nulla esset memoria: hinc
nihil non molitus est, ut peccatum illud
è memoria deleret. Ivit per varia vo-
luptatum genera, scelera sceleribus accu-
mulans; vel ut antiquum illud obrueret;
vel ut novis conscientiæ tumultibus ve-
tus ille tumultus, quasi clavus clavo pel-
leretur. Sed frustra omnia. Abiit ergo
in exteras regiones, quasi seipsum reli-
cturus

Eturus esset in Belgio: verum & illic se reperit. Igitur animum applicuit studiis, quæ totum petunt hominem, ut sunt Disciplinæ Mathematicæ & aliæ affines: sed & hæc nihil profuerunt. Audit tandem peccata Contritione deleri. Ergo in hanc totis viribus incumbit, jejunia, cilicia, aliasque mortificationes multiplicat, addit largas eleemosynas: nec sic animus conquiescit, quia deerat dolori propositum confitendi. Quid agat miser? Quamquam satis felix, quod tam diu à bono DEO toleratus. Tandem concludit; vitam violentè abrumpere: atque in eum finem rhedâ conscensâ, domum tendit. In via, per benignissimam DEI miserentis Providentiam, incidit in quendam è Patribus nostris. Ut igitur gravatum animum ejus colloquio levaret nonnihil, invitatur ad currum suum, urget ac tandem evincit. Pater, captâ comiter occasione, suaviter sermonem injicit de DEO & Divinis, atque post alia ad Confessionem delabitur. Tetigit ea vox ulcus hominis: & Quid ais? inquit. Unde me nôsti Pater? Cui iste: Nusquam te, Domine, vidi: sed nos de more ejusmodi sermones miscere solemus.

mus. Si qua in re ope mea eges: præstò sum. Jueris? inquit ille; sed quid si confiteri renuam? Advertit Pater laterò ulcus aliquod, sed adhuc non fatis maturum. Ergo cedendum tempori, & pio dolo utendum, ratus; spondet: se missâ Confessione remedium procuraturum. Arripit ille conditionem, ad omnia se liberalissimè offert, quantumvis dura: modò confiteri non cogatur. Interea ad aulam cum pervenissent; jubet Pater liberalius instrui epulum, & hilari mente, qua maximè egebat, cœnare; omnia deinceps fore expedita, juvante DEO. Noctè quietè transactâ, Puncta quædam ruminanda ei obtulit: deindè svasit Conscientiæ diligens examen, non ad faciendam Confessionem, sed ut de singulis gravioribus noxis doleat; deniquè cum in sylvulam, quasi temporis fallendi gratiâ, progressi essent, rogat: An satis diligenter conscientiam discussert? Ne tamen fortè quidpiam non adverterit, suggesturum se quædam dicit. Recenset igitur species quasdam graviorum peccatorum: ubi verò id, quod maximè hominem premebat, attigit; perturbatus miser, Illud est, inquit, illud

illud truculentum, scelestum, infandum, quod eloqui non audeo. Tum Pater: Jam ait, illud confessus es; neque alia re opus est, quàm ut cætera prodas. Fecit sine mora & fideliter; expertusque est magno suo solatio & commodo: quanta sit felicitas, in comem, pium, & prudentem itineris socium incidisse. Expertus quoque bonus Religiosus; quàm fructuosus sit sermo divinus humanitate conditus. *Qui dulcis est eloquio: commendatiorem reddit doctrinam.* Prov. 16.

Egregiè in hoc dicendi agendiq̄ue genere versati fuerunt primi S. P. N. Ignatij Socij, de quibus Orlandinus Hist. Soc. lib. 2. n. 4. scribit: *In hospitio mendicos, in itinere viatores instruebant.* Specialiter de P. Petro Fabro scribit lib. 3. n. 29. *Inter conjunctionem cum DEO atque Celitibus, nullas prætermittebat occasiones serende pietatis. Indagabat vias omnes omnibus consulendi, & quocunque ingrediebatur, omnem pij sermonis occasionem intentâ mente captabat; in omni congressu atque convictu in circulis atque conventibus, in templis ac foris, in domibus atque viis, in conviviiis & itineribus,*

bus. Cavendum autem: ne dum homines comitate captare studemus; in absonas quasdam levitates delabamur; aut illis præbeamus ansam, aliquid inconueniens in præsentia nostra loquendi vel agendi familiaritate nimia pariente contemptum. Unde de eodem P. Fabro tradit ultra Orlandinus. *Jam inde à principio imperaverat sibi: ne quid in conventu hominum conniveret, ne quid dissimularet; sed perpetuis de DEO, deque virtute colloquiis, quid profiteretur, ostenderet: ut nemo se præsentem auderet, aut minùs aliquid prudenter facere, aut mollem aliquem & delicatum inferre sermonem.*

De S. Francisco Xaverio in Indiam navigante, tradit Turfellinus lib. i. vitæ, cap. 13. Eum nauticæ turbæ militumque, qui eâdem navi vehebantur, ad mille circiter capita, mores depravatos mirificè correxisse; redditque rationem: *Erat in Xaverio perpetua oris hilaritas, omnium animos comitatis dulcedine alliciens. Itaque homines quoque flagitijs sceleribusque coperti, vulgò à Religiosorum virorum consuetudine, congressuque abhorrentes, jucundissimam Francisci consuetudinem ex-*
pete-

petebant avidius. Et ille, haud rudis, cujusque generis animos tractandi, paulatim eos benevolentiam delinitos reflectebat à vitijs.

Denique semper & ubique morem gerere oportet Apostolo monenti Coloss. 4. 6. *Sermo vester semper in gratia sale conditus sit; ut sciatis: quomodo oporteat vos unicuique respondere.* Duo requirit: Ut scilicet sermo noster, sive sæcularium sive religiosorum, sit *in gratia*; id est, suavis & modestus; & insuper sit *sale* prudentiæ conditus; non mollis, ne dicam putidus; nec nimius vel intempestivus, aut inconveniens.

DISTRACTIO X.

Cum Sapientia, & Providentia divina.

Jucundissima inter omnes hæc est Distractio: quæ vel sola sufficere posset omnibus itineris molestiis levandis, & animi tædiis depellendis cum omni curarum nimiarum agmine. Nam providentissimæ Sapientiæ divinæ & sapientissimæ providentiæ, conveniunt eminentissimè omnia magnificentissima, & voluptatis intimæ

intimæ plenissima elogia, quæ in divinis Literis dantur sapientiæ. Ut Proverb: 8. *Melior est Sapientia cunctis preciosissimis; & omne desiderabile, ei non potest comparari.* Et Sap. 7. *Letatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista Sapientia. Preposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius. &c.* Et cap: 8. *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius: sed letitiam & gaudium.* Quæcunque enim ingruant incommoda, pericula, & calamitates: ex omnibus vel eripit amatores suos, vel luctantes roborat, & victores coronat; prout ibidem cap: 10. varijs exemplis declaratur. *Hæc, profugum ab ira fratris, Justum (Patriarcham Job) deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum DEI, & dedit illi scientiam Sanctorum, honestavit illum in laboribus, & complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum, adfuit illi, & honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis, & à seductoribus tutavit illum, & certamen forte dedit illi, ut vinceret, & sciret, quoniam omnium potentior est Sapientia. Hæc venditum Iustum*
 (Jo-

(Joseph) non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum: descenditque cum illo in foveam, & in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni, &c. Plura de sapientia divina videri possunt in Breviario meo Ascet: de Providentia, Part. 4. fer. 3. post Dom. XIX. Pent.

Recentiorum benignissimæ Providentiæ exemplorum præsertim erga Itinerantes, pleni sunt libri, plena etiam hodie viventium memoria. Pauca tango. S. Petrus de Alcantara in itinere oppressus nocte, ne etiam nive densissimâ cadente opprimeretur tugurium obvium ingressus est: sed cùm hoc sine tecto esset, Divina Providentia nives supra ipsum per modum fornicis suspendit, servavitque indemnam. *Breviar. Rom. 19. Octob.*

S. P. N. Ignatius initio Conversionis suæ susceptâ in terram Sanctam peregrinatione, Venetias sub noctem appulerat, cùmque ignarus lingvæ hominem non haberet, qui Xenodochium monstraret; decrevit in foro publico noctem agere. At Divina Providentia voce disertâ inter quietem, piissimum urbis Senatorem, Marcum Antonium Trevisanum
monu-

monuit: Tu, in molli culcitra & palatio noctem agis, Famulus & amicus meus, in foro sub die? Profiliit ille, & repertum Ignatium humanissimè domi suæ habuit. *Bartoli in Vita.*

S. Stanislauum Kostkam, Viennâ Romam petentem, eadem Providentia, ne ab insequentibus agnosceretur protexit; & famentem Eucharisticò epulò per Angelos refecit. *Sacchinus in Vita.*

In Flandria tres rusticas puellas cum pecoribus pascendis in campum procedentes, improvisò aggrediuntur tres, Veneris potiùs quàm Martis, Satellites, sollicitantque ad scelus, imò vim parant. Illæ, cùm aliud non suppeteret præsidium, procumbentes in genua Virginum Reginae se commendant. Et ecce geminum benignissimæ Providentiæ miraculum. Terra sensim dehiscit, & puellis velut in maternum sinum receptis, viridissimo cespite mox suprâ earum capita coalescit. Milites impuri fulmina meriti, lumine Divino perfunduntur, atque re enarratâ in sylvam se recipiunt, condignos poenitentia fructus acturi. *Atlas Marian. in B. V. Missinensi.*

B. Henrico Susoni in quadam Apostolica expeditione, cum nimium fessus progredi amplius non posset: suppeditavit divina Providentia pulcherrimum equum, qui frenò & sellâ instructus, è sylva cursu, ad ipsum tetendit, atque ante virum DEI constitit, velut invitans ad conscendendum. Actis DEO gratiis, conscendit Henricus, & suavissimè portatus cum ad pagum quendam pervenisset dimisit humanissimum bajulum: qui celerissimè ex oculis se subducens, docuit fessorem suum, unde venisset. *Surius in Vita.*

Quid? quòd eadem Providentia ipsos Orci satellites, ad eam humanitatem compulerit: ut Joannem Parmensem Ministrum Generalem Ord. Min. cum socijs in sylva intempestâ nocte oberrantem, ædè repentè excitatâ exciperent, pedes peregrinis lavarent, & lautâ coenâ famentes reficerent? *Vadingus in Annal. anno 1248.*

Anno 1570 ingens Oceani exundatio noctu hausit aliquot Fœderati Belgij insulas, & in sola Frisia 20 circiter hominum millia. Per dies sequentes missi cum

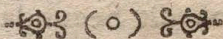
cymbis, qui naufragij reliquias colligerent, in colle quodam repererunt infantem, illuc cum fele cunis advectum, placidissimèq; velut in sinu providentiæ divinæ, dormientem. *Engelgr. Dom. 6. post Epiph.*

Non deseret ergo etiamnum viatores sui amantes eadem sapientissima providentia, & providentissima Sapiencia divina: si familiari cum ipsa conversatione uti voluerint, & se totos cum filiali fiducia in maternum ejus projecerint sinum. Porro occupari cum illa confidenter poterunt, non minore suâ voluptate, quàm commodo.

1. Elevando sæpius mentem ad illam, & recolendo: quomodo per orbem universum, cælestem & terrestrem diffusa, omnia & singula perlustrat, disponit, moderatur, attingens à fine ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter.
2. Admirando, laudando, & extollendo ipsam ex occasione objectorum in oculos aliòve sensus incurrentium.
3. Exaltando & superexaltando eam super omnem creatarum & creabilium mentium aciem, industriam, potentiam & bonitatem.
4. Gratulando ipsi Identitatem cum reliquis

liquis omnibus perfectionibus Divinis: quòd non sit actus aliquis accidens DEO, sed verus & totus DEus. 5. Gaudendo: quòd in omni populo & in omni gente primatum habuit, & omnium excellentium & humilium corda virtute calcavit (Eccli. 24.) capiens astutos in astutia sua, & de stercore elevans pauperes, ut solium gloriæ teneant. 6. Desiderando: ut omni mundanâ sapientiâ extinctâ, omnia procedant ad nutum Sapientiæ & Providentiæ Divinæ. 7. Subjiciendo ipsi plenè nostra omnia, & nos ipsos. 8. Orando: ut nos deducat per vias rectas, tum ad terminum præsentis itineris, tum in domum beatæ Æternitatis.

Sic occupatis & distractis elabetur, non dubito, Iter sine tædio, & cum uberrimo meritorum proventu: nec fallemus tempus, sed ipsum unâ cum beata lucrabimur Æternitate.

HEBDOMADA

Piarum & Jucundarum DISTRACTIONUM

cum DEO, & Divis.

DIES DOMINICA

DEO UNI-TRINO.

SACRA MEDITATIO.

*De Itineribus variis Personarum
Divinarum.*

- I. **C**onsidera primum Iter Divinarum Personarum intra infinitatem & Immensitatem Essentiæ Divinæ, per æternas & incomprehensibiles Processiones. A prima persona, prima rerum omnium Origine, procedit Secunda viâ Intellectionis per veram generationem, ut verum VERBUM, pariterque ut propriè Filius, ab hac & prima procedit

cedit Tertia, viâ volitionis, ut verus Amor, & utrique illi consubstantialis Spiritus. Generationem illius, & spirationem hujus quis enarrabit? Credo, quod non capio. At à nobis quàm multa quidem, sed inania & informia procedunt, verba Mentis & Oris? Quàm tepidum, ne dicam frigidum, erga DEUM spiramus amorem? Quàm ferventem & inordinatum erga creaturas?

II. **C**onfidera, secundum Iter Divinarum Personarum, extra Essentiam Divinam (per Creaturarum productionem) viâ Omnipotentiae. Egressa est per hanc, & se mundo spectandam exhibuit Potentia Patris, Sapientia Filij, Bonitas Spiritûs sancti. Quàm potens, qui omnia produxit verbô? Quàm sapiens, qui tam scitè digessit, & gubernat omnia? Quàm bonus, qui tam liberaliter se communicavit omni-

bus? Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

III. **C**onsidera, tertium iter Divinarum Personarum viâ Charitatis; non solum quando propter nimiam charitatem suam descenderunt ad opus Redemptionis nostræ, carnem assumente Filio, Patris obumbrante virtute, Spiritu S. in Virginem superveniente: sed etiam dum nunc diligentes se gratiosissimè invisunt, juxta illud Joann. 14. *Qui diligit me, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* O diligam te Charitas infinita: nec aliud nisi propter te?

IV. **C**onsidera, quartum iter Divinarum personarum viâ Justitiæ: ut quando descenderunt ad condemnandam & evertendam Sodomam, atque dissipandos ædificantes turrim Babel: Universæ enim viæ

Domini non solum Misericordia, sed etiam Veritas & Judicium. O Domine, dum veneris judicare: noli me condemnare. Dabo operam: ut dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.

AFFECTUS PII
erga Sanctissimam TRINITATEM.

DEum verum, Unum in Trinitate,
& Trinitatem in Unitate, Venite
adoremus.

Te invocamus, Te laudamus, Te
adoramus, Te super omnia amamus,
ò Beata Trinitas.

Spes nostra, Salus nostra, Honor
noster, ò Beata Trinitas.

Gloria tibi Trinitas equalis, una
Deitas, & ante omnia secula, & nunc
& in perpetuum.

Ex quo omnia, per quem omnia, in
quo omnia: ipsi gloria in secula.

Benedicamus Patrem, & Filium

cum Sancto Spiritu, laudemus & superexaltemus eum in secula.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, sicut erat in principio, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Benedicta sit S. Trinitas & individua Unitas, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Adesto unus DEus Omnipotens, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.

Te unum in substantia, Trinitatem in Personis profitemur.

Libera nos, salva nos, vivifica nos, o Beata Trinitas.

Gratias tibi vera & una Trinitas, una & summa Deitas, sancta & una Unitas.

Te DEum, Patrem ingenitum, Te Filium Unigenitum, Te Spiritum Sanctum Paraclitum, Sanctam & Individuam Trinitatem, toto corde & ore
confi-

confitemur, laudamus atque benedicimus: Tibi gloria in secula.

Benedicat nos DEUS, DEUS noster, benedicat nos DEUS: Et metuant eum omnes fines terra.

HYMNI de Sanctissima TRINITATE.

Hymnus Ecclesiæ Matutinus.

Summe Parens clementia,
Mundi regis, qui machinam,
Unius Et Substantia,
Trinusque Personis DEUS.

Da dexteram surgentibus,
Exurgat ut mens sobria,
Flagrans Et in laudem DEI,
Grates rependat debitas.

Tu Trinitatis Unitas,
Orbem potenter que regis,
Attende laudis Canticum,
Quod excubantes psallimus.

Orcus refulget Lucifer,
Praitque solem nuncius;

Es

Cadunt

*Cadunt tenebra noctium,
Lux Sancta nos illuminet.*

*DEO Patri sit gloria,
Natoque Patri unico,
Cum Spiritu Paraclito,
In sempiterna secula. Amen.*

Hymnus Vespertinus.

*J*am sol recedit igneus;
Tu Lux perennis Unitas
Nostris beata Trinitas
Infunde amorem cordibus.

*Te manè laudum carmine,
Te deprecamur vespere;
Digneris, ut Te supplices
Laudemus inter Calites.*

*Patri, simulque Filio,
Tibique Sancte Spiritus,
Sicut fuit, sit jugiter
Saeculum per omne gloria. Amen.*

*Ex Hymno P. Joannis Nadasi S. I.
de SS. TRINITATE, pro impe-
trando ipsius amore.*

O Trini-

O Trinitas! O Unitas!
 O Unitatis Trinitas!
 Tu cor petis, cor accipe;
 Eique, quod vis, precipe.
O Una semper Trinitas!
 O Trina semper Unitas!
 Ter optimi ter maximum
 Amoris ô mysterium!
 Te credo, spero, diligo:
 Amoris escam colligo
 Per cuncta, qua considero,
 Tibi cor meum offero.
 Da mi DEus, Te diligam;
 Te diligam, me corrigam:
 Me corrigendo diligar,
 Te diligendo corrigar.
 Fac mi DEus, te, fac, amem,
 Amoris illam da famem:
 Ut esurire te sciam,
 Mundi famem fastidiam.
 Fac, ut timens te diligam,
 Et exequi non negligam
 Quod optimum putavero,

Tibique gratum scivero.

Doce, doce me, cernere,

Quid sit semel te perdere.

Qui peccat heu! mortaliter,

Peribit immortaliter!

Medulla felix Optimi,

Idea pulchra Maximi,

Quàm pulcher es, quàm dulcis es?

Amore quanto dignus es?

Ab pœnitet, quòd Optimum

Mibique presentissimum,

Offenderis Te, mi DEUS,

Pater meus, Finis meus!

Imple meum cor lacrymis,

Amore sed plenissimis:

Cor istud à Te conditum,

In Te tene reconditum.

Amor cor istuà instruat,

Malique fontem destruat:

Et arte pœnitentia

Pandat fluenta gratia. Amen.

LECTIO SPIRITVALIS.

Ex Thoma Kempensi de Imitat: lib. 3.

cap. 34.

cap. 34. *Quòd amanti sapit DEUS
super omnia.*

ECce DEUS meus & Omnia: quid volo ampliùs & quid feliciùs desiderare possum? O sapidum & dulce Verbum! sed amanti Verbum: non mundum, nec ea, quæ in mundo sunt. DEUS meus & Omnia! Intelligenti satis dictum est: & sæpè repetere, satis jucundum est amanti.

Te siquidem præsentem, jucunda sunt omnia: Te autem absente, fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam, lætitiâque festivam. Tu facis benè sentire de omnibus, & in omnibus, Te laudare: nec potest aliquid sine te diu placere, sed si tibi debet gratum esse, & bene sapere: oportet gratiam tuam adesse, & condimento tuæ sapientiæ condiri.

Cui tu sapis, quid ei rectè non sapiet? Et cui non sapis, quid ei

ad iucunditatem esse poterit? Sed deficiunt in Sapiencia tua mundi sapientes, & qui carnem sapiunt: quia ibi plurima vanitas, & hic mors invenitur. Qui autem Te per contemptum mundanorum & carnis mortificationem sequuntur, verè sapientes esse cognoscuntur: quia de vanitate ad veritatem, de carne ad Spiritum transferuntur. Istis sapit Deus: & quidquid boni invenitur in creaturis, totum ad laudem referunt sui Conditoris. Dissimilis tamen, & multum dissimilis, sapor Creatoris & creaturæ, Æternitatis & temporis, Lucis increatæ & lucis illuminatæ.

O lux perpetua, cuncta creata transcendens lumina, fulgura, coruscationem de sublimi, penetrantem omnia cordis intima. Purifica, lætifica, clarifica, & vivifica Spiritum meum cum suis potentiis, ad
inhæ-

inhærendum Tibi jubilosis excessibus. O quando veniet hæc beata, & desiderabilis hora; ut tua me facies præsentia, & sis mihi Omnia in omnibus! Quamdiu hoc datum non fuerit: nec plenum gaudium erit.

*DIGRESSIO**In Italiam, & adjacentes Insulas.*

UT Oratores, ita Viatores, tædii vitandi gratiâ, opportunas amant digressiones. Et ecce circumspèctantibus, prima occurrit incultissima Europa, florentissima Italia, quàm meritò dixeris unam vastam Florentiam, cujus Longitudo 200. circiter milliaria magna, Germanica, complectitur, latitudo minima 32. Urbes in ea numeravit olim Ælianus 1166. inter quas Sybaris, quæ 300 hominum armatorum millia eduxit contra Crotoniatis; teste Diodoro & Strabone: sed jam vix nomine superstes est. Undecimò Christi sæculò Guido lib. de Italiae urbibus numeravit civitates vastiores 700. hoc demum sæculo Ricciolus 434. quarum 300. sunt

sunt Episcopales. In his, & tota Italia numeravit Boterus circiter 9. hominum milliones; Sabellicus vix septem: Ricciolus in sua Geographia exclamat: *O stupendam humane vicissitudinem mortalitatis Italiam nunc totam ad eum numerum redactam esse, quem sola Roma sub Augusto implevit.*

Cæterùm defectus in hominum urbiumque numero, ac abundè compensatur prerogativarum excessu, quæ ex elevata in Petri Sedem Urbe in universam derivantur regionem. Eo enim gloriæ propectam videmus: ut effecta gens sancta, populus electus, Civitas Sacerdotalis & regia, latiùs præsideat religione divinâ, quàm olim dominatione terrenâ. Quamvis enim multis aucta victoriis, jus Imperii sui, terrâ marique protulerit: minùs tamen est, quod ei labor bellicus subdidit, quàm quod pax Christiana subjecit: ut notavit magnus Leo. Cùm florentissima esset veteris Romani Imperii fortuna, ad 1500. milliaria Germanica extendebatur à columnis Herculeis in Europa, ad fluvium Tygrim in Asia; & Nicephoro teste, lib. 1. hist; Eccles: cap. 17. hominum

num 260. milliones numerabat: Ecclesiasticum, summorum Pontificum, Imperium, communes cum orbe terraqueo universo, terminos habet, imò ad summa usque cælorum sese extendit, cum illuc frequentes ducantur coloniæ, ad implendas cælestes ruinas; & terrestre Romanorum Pontificum judicium præjudicata sit authoritas in cælo: ita jubente Christo, & attestante D. Hilario cap. 6. Comment. in Matth.

Ex Urbibus Italiæ vulgò dicitur Roma Sancta, Neapolis Nobilis, Venetiæ Opulentæ, Genua Superba (ædificiorum splendore,) Mediolanum Amplum, Bononia Fertilis, Ravenna Vetusta, Padua Docta, Florentia Pulchra. Addendum: Loretum floridum à S. Æde Nazarena, in qua radix Jesse Flore divino effloruit.

Sancta est Roma officio Sanctissimo Vicarii Christi, SS. Apostolorum & aliorum præcipuorum Sanctorum Corporibus depositis, variis aliis sacris Reliquiis, innumerabilium Martyrum sanguine, Ecclesiarum & Religiosorum multitudine, Constitutionum, quæ pro universa Ecclesia in materia fidei, & morum inde emanant, sanctitate.

Nobi-

Nobilis est Neapolis, tum ædificiorum structurâ, tum Nobilium copiâ. In Regno Neapolitano. 19. Principes, 25. Duces, 37. Marchiones, 54. Comites, 1000. & ultra Barones, numerantur. Sed hanc nobilium copiam obscurat aliquantum copia lusorum, siquidem annum vestigal à solis chartis lusoriis importat 1530. aureos. Totius regni proventus annuus ad 2. miliones & 50000. aureos ascendit. Deliciis Campaniæ ne dissolvantur Neapolitani, cœrcet ignivomus Vesuvius, Vesuvio frigidam Sanguis S. Januarii Mart. affundit.

Venetias non opes tantum commendant, sed mira urbis structura, magno milliari avulsæ à continente. Canalibus 450. in Insulas 60. distingvitur, & pontibus conjungitur 400. In templo primario S. Marci turris ad 250. pedes Geometricas in altum ascendit, pavementum speciosissimo marmore stratum, armamentarium visendum cum Cardinalis Bessarionis bibliotheca.

Genua sic ædificiis superbit: ut in platea, quæ nova dicitur, nulla sit domus, in qua non possit rex, vel potentissimus quisque

quisque princeps hospitari pro dignitate. Similibus non paucis palatiis etiam suburbia gloriantur. Mediolani amplitudinem Arx totius ferè orbis munitissima spectabiliorem fecit, sed magis rara Eminentissimi Cardinalis & Archi-Episcopi S. Caroli Borromæi Sanctitas.

Laudantur marmor Ligusticum, crystallus Veneta, equi Neapolitani, Vinum Setinense, Falernum, Albanum, Massicanum, &c.

Dominia in Italia sunt admodum varia.

1. **P**ontificis Romani: ad quem pertinet ea pars Italiæ, quæ *Status Ecclesiasticus* dicitur: in quo sunt 1. Latium seu Territorium Romanum, in quo caput orbis Roma, Tusculum, Alba, Trivoli, Ostia Tib. &c. 2. Patrimonium S. Petri: in quo Viterbium, Civitas Vecchia, olim Centumcellæ, Perugia, Orvietum, Ducatus Castro, Braccianum &c. 3. Ducatus Spoletanus, seu Umbria, in quo Spole-tum, Nucerla, Eugubium, Fulginium, Assisium, Interamnia, Narnia, Mons Falconis, &c. 4. Ducatus Urbinas, in quo Urbinum, Fanum, Pisaurum, Senogallia, &c. 5. Mar-

5. Marchia Anconitana, in qua Ancona, Macerata, Loretum, Recanetum, Fabri-
 num &c. Portus Anconæ tam celebris
 ibi est, ut proverbio locum dederit: *Unus
 Petrus in Roma, Una turris in Cremona,
 Unus Portus in Ancona.* 6: Romaniola,
 olim Flaminia; in qua Ravenna, Arimi-
 num, Forum Livij, seu Forli, Imola, Ce-
 sena, &c. 7. Territorium Bononiense.
 8. Ducatus Ferrariensis. Habet præterea
 Pontifex Romanus in Regno Neapolita-
 no Beneventum, in Gallia Ducatum Ave-
 nionensem &c.

II. Regis Hispaniæ est Regnum Nea-
 politanum, Ducatus Mediolanensis: &
 quædam loca munita in Tuscia, & statu
 Genuensi.

III. Reipub. Venetæ est Status Vene-
 tus, Marca Trevisana, Istria, Forum-Ju-
 lium, & pars Lombardiæ.

IV. Magni Ducis Hetruriæ est Duca-
 tus Florentinus cum territorio Pisano &
 Senensi.

V. Ducis Sabaudia præter Sabaudiam
 est Pedemontium.

VI. Genuensis Reip. præter Liguriam,
 est Corsica Insula. Reliqua possident Dux
 Parmen.

Parmensis, Mantuanus, Mutinensis, Mirandulanus, Archiduces Austriae in Istria & Foro-Julio, Respublica Lucensis, Helveti, Rheti &c.

Italiae proxima est Insularum Mediterranei maris celeberrima; & maxima fertilissimaque, Sicilia, Regni honorem sortita, sed Regi Hispaniae subjecta; olim Horreum Italiae dicta. Nobilitant eam Messina, Panormus, Syracusa, Catana, & complures aliae Nobilissimae civitates: sed non minus Archimedes & Euclides Mathematici, Dædalus architectus, Sybillæ Cumanae, sed magis S. Agathæ sepulchrum. Illustrat ignivomus Aetna: qui anno 1669. fluvium effudit ignitum latitudine duorum milliarium Italicorum, profunditate ulnarum 6. ad cujus tamen radices generosissimum nascitur vinum. Infamant famosissima naufragiis in mari Siculo loca, Scylla & Charybdis, illa scopulis, hæc voragine metuenda. Memorabilem etiam faciunt *Sicula Vesperæ*, Gallis fatales. Sed ipsi Insulae non raro fatales incumbunt terræ motus: quorum horribilissimus fuit, Annò 1693. quo conciderunt 70. Civitates, oppressa hominum circiter centum millia.

Sardi-

Sardinia Insula, Regni honore, infamis; sed aurâ pestilente infamis est. Herbam alit dictam *Sardonica*: quæ nervos comedentium ita contrahit; ut morientes ridere videantur. Unde parædemia: *Risus Sardonicus*. Hispanis paret Regibus.

Corfica, Sardinia vicina, Genuensium est. Raræ magnitudinis vertagos, & admodum pusillos gignit asellos.

Melita Equitum palæstrâ celeberrima, mole exigua, sed viris fortibus magna; ex quo S. Paulum Apostol: excepit hospitem, nulla parit venenata animalia: imò terra ejus amuletum est contra venena. Vulcanias Insulas celebrent Brontes, Steropesque, & nudus membra Piræmon.

EXCURSIO

in Africam Septentrionalem.

E Sicilia vel Sardinia facilis est in Africam trajectio. Et juvat tantum itineris suscipere: ut videamus, an quid novi parturierit famosa monstrorum Mater Africa? Tulit illa olim tum varia naturæ portenta, tum etiam illustria ingeniorum prodigia. Tertullianos, Cyprianos, Augustinos, Fulgentios, Arnobios, &c.

nunc

Excursio in Africam Sept. 119

nunc ea parte, qua mari Mediterraneo alluitur, & primis Christi sæculis, tam literis quam pietate cultissima fuit, in tantam abiit sylvam: ut totus ille tractus à freto Gaditano ad regnum Tunetanum, *Barbaria* appelletur, & sit. Complectitur autem hæc *Barbaria* regna Fessæ, Marocci, Tunetanum, & Billedulgerit, præter Rempubl. Algerianam & Tripolitanam, ac Provin. Barchanam, cui adjacet Ægyptus. Ad septentrionalem Africam pertinent etiam Numida, Nubia, Lybia, & alia complura regna, horribili barbarie inculta. Ipsa Ægyptus, Africae pars nobilissima, quæ priscorum Patrum, eremi Cultorum virtute & multitudine in Paradisum quendam transierat: jam nihil nisi Mahometismi lolia parit, & porcina monstra.

Quanquam placuit subinde Divinæ Sapientiae, etiam his posterioribus sæculis, è media hac barbarie, velut ex vili glareæ & saburra, pretiosissimas quasdam seligere gemmas, atque Europæo orbi ostentare. Sic anno 1645. regis Tunetani, *Amat Day*, filium primogenitum *Mamet Celebi* dictum, juvenem raræ naturæ dotibus instructissimum, impulit arcanis inspira-

spirationibus: ut regno & sponsâ relictis, profugeret in Europam; Christo deinceps famulaturus. Audiit Mamet, paruitque sine mora vocanti. Mirâ dexteritate navi se committens, cum aliquot mancipiis Christianis, evasit feliciter in Siciliam, ibique Panormi maximâ solemnitate in sacro fonte est renatus. *Com. Hazard. in hist. Eccl. Afric. cap. 6.*

Alteram ex eadem Barbaria collegit DEUS splendidissimam gemmam, an stellam, Annô 1654. Unigenitum regis Fessæ & Marocci, Principem naturæ & regijs dotibus tam ornatum: ut cuivis maximo imperio par videretur. Annos quatuor supra decem eâ contentione & profectu se impendit Astronomiæ & Alcorani Mahometici studiô: ut Arabum peritissimos superaret. Tredecim variarum linguarum peritus, in variarum scientiarum materia sedecim justa conscripsit, vulgavitque volumina. Nec minore facilitate felicitateque tractabat gladium, ac stylum literarium, profligatis hostium copiis, duobusque regnis paterno adjectis, tempore modico, sed gloriâ apud suos maximâ. Unde à patre, Muley Abdalvabrid,

in consortem throni adlectus, pari humanitate & autoritate subditorum corda devincta tenebat. Incidit subindè juveni huic principi, *Muley Mahomet Atafi Serif* nominato, importuna, at divinæ providentiæ opportuna cogitatio (ut non minus religiosum, quàm literatum, & bellicosum se probaret) visitandi sepulchrum Pseudo prophetæ sui Mahometis in Arabia. At assensum patris, licèt diu sollicitati, impetrare nunquam potuit. Ergo in scio illo navigia aliquot in vicina Insula parari jussit & assumptis circiter 500. viæ comitibus, corporisque custodibus, viæ se dedit. In itinere deflexit ad regem Tunetanum, foederatum patris sui à quo insuper alio auctus navigio opportuniore, munito nimirum chirographo securitatis à piratis Christianis persecutus est susceptam peregrinationem.

Sed ô altitudo Sapientiæ & Misericordiæ divinæ! vix altero aut tertio milliari proVectus in altum, incidit in Melitensium classem, à qua tentus, & à suis navibus desertus (quæ periculo se eripientes longiùs antecesserant) ductus est Melitam captivus. De lytro ubi actum, conventum

est in centum aureorum millia: quæ postquam sine mora numeravit rex Tunetanus; dimissus honorificè Princeps Muley, Fessam versùs vela dedit, neglectâ ulteriore peregrinatione. Sed DEO visum est, non dimittere hanc prædam. Non procul processerat ab insula; cùm ecce tam turbida eum invadit cogitatio: ut crederet inevitabile sibi imminere naufragium, & se non aquis tantùm, sed sulphure ardentis pelago hauriendum; simul vocem audit jubentis, *Revertere, baptizare. Mibi famulaberis: ego te deseram nunquam.* Jubet igitur navarchum momento eodem vertere vela: & Melitam redire: ubi stupentibus Equitibus, rectâ ad templum tendens, ante aram & effigiem DEIPARÆ Virginis prostratus, geminas inter ardentissima suspiria traduxit horas, petiitque instanter baptismum. Sed monitus de præmittenda necessaria Instructione totum se Rectori Collegii Societatis JESU commisit; cujus doctrinam tam capaci complectebatur mente, tam pronò corde: ut intra breve tempus sacro fonti fuerit admotus. Cùm autem comitibus suis nobilitate & fide in se eximiis, daret copiam rede-

redeundi in patriam: ex omni 35 numero, vix duo, qui redire voluerint, sunt inventi: reliqui & Principi suo, & Christo fidi, adhæserunt. Ipse princeps, in aquis Australibus, non aliud assumere voluit nomen, quàm *Balthazaris Mendez*; illius nimirum Equitis, qui ipsum duxerat captivum: hunc enim post DEum, assereret primum æternæ felicitatis suæ authorem. At cum deinde Societatem ingressus esset Romæ, Alexander VII. Pont. Max. vocari eum voluit, *Balthasar Loyola Mendez*. In Societate religiosis & Theologicis disciplinis eximiò profectu excultus, & Sacerdotio initiatus, ardentissimè petiit Missionem in Africam, vel Indias Orientales ad Magni Mogoris imperium Mahometanæ Sectæ (quàm scitissimè refutabat P. Balthasar) deditum: Ad hoc destinatus, dum in Italia, Gallia, ac demum Hispania copiam navigii sollicitus quærit; ac ubique Mauros & Saracenos captivos summâ comitate, & mirâ dexteritate atque efficacîâ ad Christum tradueit: placuit huic Apostolicus ejus conatus (ultra duomillia Maurorum Africanorum jam converterat è primariis) coronare Madriti,

post vitam decenniô in Societate actam
singulari innocentia, usque ad famam
Sanctitatis. *Hazard. lib. cit. cap. 7.*

Sic DEus etiam in media barbarie quæ-
rit, & invenit Electos suos: & ne videat-
tur barbaros illos Afros necessario ad fi-
dem destituisse subsidio; Algerianis, Tri-
politianis, aliisque earum gentium piratis,
non raram permittit è Christianis præ-
dam, à quibus & redemptionem eorum
procurantibus Religiosis, innotescit ipsis
Christus. Hispanis insuper munita quæ-
dam, in ora Africae maritima, tradidit &
conservat loca, ut Septam, seu Ceutam,
Laracham, Mazaquibir, Oranum, Meli-
lam, frustra frementibus Barbaris.

Fessæ magnifica duo Collegia, docen-
dæ Medicinæ & Juri, cum erexisset Ha-
bu Henon rex, & in oblati Expensorum
libris advertisset quadringenta & octo-
ginta millia aureorum impensa esse? li-
brum projecit in fluvium præterfluen-
tem, dicens: *Quòd pulchrum & gratum
est, non constat multo.*

FERIA II.

S. ANGELO CUSTODI.

SACRA MEDITATIO.

*De variis Itineribus S. Angeli
Custodis.*

I. **C**onsidera, S. Angelos Custodes nostros in statu viæ ad Beatitudinem Æternam, valde exiguo tempore fuisse; paucis scilicet momentis: & tamen tam magnam in cælis gloriam sibi meruisse, fideliter adhærendo DEO, & fortiter pugnando contra Luciferum & asseclas ejus pro DEO: quantam homines multis annis vix merentur. Non quamdiu, sed quàm celeriter cucurreris, quàm fortiter pugnaveris, refert. Quot jam annis in stadio vitæ sumus, & in virtute quàm parum progressi?

II. **C**onsidera, secundum Iter SS. Angelorum Custodum de cælo

in terram ad adorandum Christum, cum reliquis omnibus Angelis & Archangelis: ut cum Sancto Chrystomo docet Cornelius à Lapide sive id contigerit in Nativitate, sive in Resurrectione ejus. Quantâ alacritate & promptitudine susceperunt hoc iter? Turpis est tergiversatio, ubi DEI causa agitur.

III. **C**onsidera, tertium iter SS. Angelorum Custodum de cælo descendentium ad nostram custodiam. Si nostro essent ingenio; non pauca ipsos avertere possent ab hoc itinere: at quia ad omnem nutum divinum non currunt, sed volant aquilis velociores; promptissimi descendunt, non solum ut in omnibus viis nostris nos custodiant, sed in manibus suis ferant. O magni Principes cæli, quanta est hæc dignatio vestra ac imprimis gratiosissimi DEI nostri: Quam promptos nos esse de-

cet

cet ad obsequia & cultum vestrum?

IV. **C**ONsidera: Quàm individui comites Sancti Angeli nos comitantur in omnibus viis nostris per omnem vitam: quàmvis non experiantur plerumque non solum incurios honoris ipsorum, & ingratos pro beneficiis; sed etiam injuriosos in Majestatem Divinam. Vide, ut ita vivas: ut te concive, in cælesti Jerusalem, æternùm gaudere possint. Summò ipsis solatiò est: suos clientes ad altissimum gloriæ gradum in cælo, deducere. Nunc autem rependamus ipsis cum S. Bernardo, Reverentiam pro præsentia, Devotionem pro benevolentia, Fiduciam pro custodia.

AFFECTUS PII

erga S. ANGELUM CUSTODEM.

Sancte Angele DEI, qui Custos es mei, me tibi commissum hac die (vel nocte) ac maximè horâ extre-

mâ, rege, custodi, illumina, & gubernâ.

Angele mi Custos, tu me fac cernere justos.

Afflictum clementissimè favore tuo recrea.

Ad virtutis officia semisopitum excita.

A cali errantem semita ad cali viam revoca.

In conspectu Angelorum psallam tibi DEUS meus.

Benedictus DEUS, qui misit Angelum suum, & eruit servos suos, qui crediderunt in eum.

*Laudate DEUM omnes Angeli ejus:
Laudate eum omnes virtutes ejus.*

*'Angele sancte, amare calum, me doce:
amare mundum dedoce.*

Fac, ut DEUM sic diligam: ut semper illud eligam, quod est ei gratissimum, Tibique jucundissimum.

Benedictus DEUS meus, qui misit Angelum suum, & conclusit ora leo-

num, & non nocuerunt mihi.

Flagello pigrum excita, & reluctan-
tem increpa: in vita brevi spatio
solertiolem facito.

Sancti Angeli Custodes nostri, defen-
dite nos in pralio: ne pereamus in
tremendo DEI iudicio. Amen.

Hymnus Matutinus.

Æterne Rector siderum,
Qui, quidquid est, potentiam
Magnam creasti, nec regis
Minore providentiam.

Adesto supplicantium
Tibi reorum cœtui,
Lucisque sub crepusculum,
Lucem novam da mentibus.

Tuusque nobis Angelus
Electus ad custodiam,
Hic adsit, à contagio
Ut criminum nos protegat.

Nobis draconis æmuli
Versutias exterminet,

Ne rete fraudulentia,
Incauta neſtas pectora.

Metum repellat hoſtium

Noſtris procul de ſinibus:

Pacem procuret civium,

Fugotque peſtilentiam.

DEO Patri ſit gloria,

Qui, quos redemit Filius,

Et Sanctus unxit Spiritus,

Per Angelos cuſtodiat. Amen.

Hymnus Veſpertinus.

Cuſtodes hominum pſallimus An-
gelos,

Natura fragili, quos Pater addidit.

Caeleſtis comites, inſidiantibus

Ne succumberet hoſtibus.

Nam, quòd corruerit proditor Angelus:

Conceſſis, meritò pulſus honoribus,

Ardens invidia, pellere nititur

Quos calo DEus advocat.

Huc Cuſtos igitur pervigil advola,

Avertens patria de tibi credita,

Tame

ad S. Angelum Custodem. 131

Tam morbos animi, quàm requiescere,

Quidquid non sinit incolas.

Sancta sit Triadi, laus pia jugiter:

Cujus perpetuò numine machina

Triplex hac regitur, cujus in omnia

Regnat gloria secula. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS.

Ex Cap: 22. lib: 3. Thomæ Kempen.

De recordatione multiplicium Beneficiorum DEI: inter que non infimum est custodia Angelorum.

OMnia, quæ in anima & corpore habemus; & quæcunque interioriùs vel exterioriùs, naturaliter vel supernaturaliter possidemus: tua sunt beneficia, Domine, & te beneficium, pium ac bonum commendant, à quo bona cuncta accepimus. Etsi alius plura, alius pauciora accepit: omnia tamen tua sunt; & sine Te, nec minimum potest haberi. Ille qui majora accepit, non potest meritò glo-

riari, neque super alios extolli, nec minori insultare: quia ille major & melior, qui sibi minus adscribit, & in regratiando humilior est atque devotior. Et qui omnibus viliores se existimat & indigniores se judicat, aptior est ad percipienda majora.

Qui autem pauciora accepit, contristari non debet, nec indignanter ferre, neque ditiori invidere, sed te potius attendere, & tuam bonitatem maximè laudare, quòd tam affluenter, tam gratis & libenter, sine personarum acceptione, tua munera largiris. Omnia ex te: & ideo in omnibus es laudandus. Tu scis quid unicuique donari expediat; & cur iste minus, ille amplius habeat vel non habeat. Sed tuum est, hoc discernere: apud quem singulorum definita sunt merita.

Nihil ergo amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum

ita

ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ, de qua tantum contentari debet, & consolari.

DIGRESSIO

In Germaniam.

IN Germaniam invitant nos Imperii Romani dignitas, cultissimæ Regionis amplitudo, Principum copia & potentia, Cleri divitiæ, militum fortitudo, artificum industria, soli ubertas, indigenarum candor, &c. Divisit Germaniam universam Carolus Magnus in Superiorem & inferiorem. *Superiori* dedit Helvetiam, Alsatiam, Sueviam, Ducatum Vittenbergensem, Bavariam, Franconiam, Palatinatum Rheni, Bohemiam, Moraviam, Austriam, Styriam, Carinthiam, Carniolam, Tyrolim. *Inferiori* attribuit Belgicas omnes 17. provincias, Episcopatum Leodiensem, Lotharingiam, Juliam, Cliviam, Vestphaliam, Hassiam, Thuringiam, Saxoniam, Misniam, Lusatiam, Silesiam, Marchiam Brandeburgicam, Pomeraniam, Ducatum Mecklenburgensem & Holsatiam, præter tres Archiepiscopatus, Mo-

guntinum, Colontensem, Trevirenses.
 Hodie Germaniæ Inferioris nomine ferè
 solùm Belgium venit. Germaniæ univer-
 sã 20. circiter milliones hominum tri-
 buunt periti.

Sæculo post Christum decimo Roma-
 num Imperium pervenit ad Germanos, de-
 latã à Joanne XII. Imperiali coronã Ot-
 toni I. Regi Germaniæ, de stirpe Ducum
 Saxonix: Gregorius verò V. Ottonis III.
 Imperatoris ex sorore nepos, Apostolicã
 Constitutione sanxit: ut Jus eligendi Im-
 peratorem deinceps esset apud Principes
 Germaniæ. Ne verò multitudo Electorum
 pareret confusionem & turbas: ad septem
 viros redacta est ea potestas, scilicet Mo-
 guntinum, Coloniensem, & Trevirenses
 Archi-Episcopos; Regem Bohemiæ, Sa-
 xoniæ Ducem, Marchionem Brandebur-
 gicum, & Palatinum Rheni: quibus de-
 inde accessit Dux Baviariæ, & his annis
 Dux Hannoverensis; quorum est ea am-
 plitudo ditionum & potentia: ut non mi-
 nimis regibus sint pares, & meritò à re-
 gibus Fratrum nomine honorentur; ab
 omnibus regali titulo *Serenissimi*.

Præter hos ornant Germaniam com-
 plures

plures alii tam Spirituales (Episcopi & Abbates) quàm sæculares. *Sacri Romani Imperii Principes*: qui honor subinde Imperatorum favore extenditur etiam ad externos; quemadmodum eodem gaudent nostri Illustrissimi Varmienses Episcopi, Principum numerosam coronam sequuntur sexaginta Sacri Romani Imperij Comites & Barones, 63. insignes & liberæ Civitates Imperiales, Nobilium ingens copia, inter quos illi eximii, qui dicuntur. *Immediata Imperij Nobilitas*, pariter cum Comitibus immunitate gaudent. Ordinum Militarium supersunt Supremi Magistri duo.

Academij compluribus floret Germania: quarum præcipuæ sunt Viennensis Pragensis, Coloniensis, Lovaniensis, Moguntina, Leodiensis, Lipsiensis, Basileensis, Trevirensis, Olomucensis, Friburgensis, Argentoratensis, Dilingana, Ingolstadiensis, Herbipolensis, Francofurtensis ad Oderam, &c.

Inter Urbes Germaniæ superioris fertur Vienna munitissima, Ulma ditissima, Augusta elegantissima: Praga maxima, Francofordia ad Mœnum emporio nobilissima

lissima, Norimberga artificum solertiâ, Treviri vetustate insignes. Colonia Agrippina pro Germaniæ Roma habetur ob mœnium, 83 turribus munitorem, amplitudinem, ædificiorum splendorem, templorum multitudinem, Sacrorum lipsanorum copiam (præsertim Trium Ss. Regum Orientalium, & undecim millium Virginum) & immunitatem ab hæresi longè lateque circumfusa. Unde & Sanctæ nomen meritò obtinuit. Tempa numerantur ibidem tot, quot dies anni, Diœcesis Coloniensis sub Imperatore Sigismundo habuit paræcias 1760, Monasteria 350, Sacerdotes 17000.

Pontes in Germania celebriores sunt Ratisbonensis supra Danubium ingentis operis, Misniensis ferè pensilis, Basileensis supra Rhenum marmoreus, Pragensis lapideus supra Moldavam, ulnarum 87½.

Turres famosæ sunt, Viennensis ad Basilicam S. Stephani, pedum 434½. cum dimidio; Hildeshemiensis ad Ecclesiam Cathedralē auro solido tecta, Pragensis insigni horologio instructa, Monasteriensis ad Ecclesiam S. Lamberti; è qua turri pendet è cavea Rex Anabaptistarum obsidione captus.

Germa-

Germania inferior, seu Belgium intra spatium milliarium Germ: 250. continet urbes 208. oppida 150. pagos circiter 63000 totaque Flandria videtur una Urbs continua. Ex 17 ejus Provinciis, septem se in libertatem asseruerunt, Hollandia, Zelandia, Zutphania, Frisia, Ultrajectum. Transisalaniam & Groninga (quæ dicuntur *Belgium Fœderatum*) & pars Geldriæ. Hispanis manserunt Brabantia, Flandria, Duc: Limburgen. & Lucenburgen.? Comitatus Namurci, Hannoniæ, Artesiæ, & pars Geldriæ. Scissionem hanc fecit non tam crudelitas, ut ajunt, Ducis Albani, quàm insolentia Evangelii Lutherani & Calviniani.

EXCURSIO

in Africam Australem.

LUstravimus heri Africam mari Mediterraneo viciniorem, & populosiorrem, fructusque ejus alios, eò gratiores, quò rariores in barbarie illa inculta. Qua parte à Tropico Cancræ ad Meridiem protenditur, in interioribus suis rariore gaudet habitatore, & desertis squallet (incolæ olim Troglodytæ, Garamantes & Getuli dicebantur) fuitque veteribus ferè
inco-

incognita, & credita omninò inhabitabilis sub Zona torrida & Æquatore. Sed negotiatorum modernorum, præsertim regum Lusitanorum, solertia & diligentia, amplissimas & valdè populosas in Africa Australi & Orientali detexit regiones, maximè in partibus Oceano Æthiopico propinquioribus: ut Gualatam, Biafarum, Guineam, Loango, Congo, Angolam, Caffariam, &c. Omnes earum regionum incolæ nigerrimi corpore & animo.

Usque ad Annum Christi 1400. terminus navigationis in mari Atlantico fuerunt radices montis Atlantis & famosum promontorium malignantis naturæ vocabulo NON appellatum, eò quòd illuc appulsæ naves non revertebantur, sed certis naufragiis interibant: ideòque ad illud accedere, nedum ultra progredi non licebat ob immanes tempestates ventorum à promontorio illo refractorum. Incidit tandem Anno 1410 Henrico, Principi Lusitaniæ, Filio Joannis I. Lusitaniæ regis, heroica cogitatio, ut tentaret navigationem ultra promontorium NON, lustraretque Australem Africam, ad invehendum illi Evangelium Christi. Imò divini-

tus de hoc monitus dicebatur; famamque credibilem fecit eximia ejus pietas, & morum integritas in vita cælibe.

Parata igitur ac ritè instructa classe, vela dantur ventis, auspice DEO & Virgine DEIpara: fuitque tam felix prima excursio; ut ultra promontorium *Non* 60 circiter milliaria sint provecti Argonautæ illi. Sed rursus crescentibus in vicinia alterius promontorii, *Granariam* vocant, æstibus vadisq; ad reditum compulsi sunt; multum egisse visi, quòd ultra *Non* se fuisse, affirmare possent. Non fregit, sed erexit magnanimo principi animos periculum illud novum. Alias atque alias, toto decennio expedivit naves, quamvis aliis aliisq; repellerentur obstaculis ab ulteriore progressu; donec anno 1420 duo viri in albo Argonautarum auro scribendi, Gonzalus Zarco, & Tristanus Vaz, seu Vasæus, decreverunt: non jam, ut hactenus, legere littora, tempestatibus infestissima; sed ducere in altum, & immensa Oceani tentare.

Sic animatos, & aliquantum provectos, ultrà quàm volebant, abstulit felix tempestas, detulitque ad Insulam quandam,

dam, reficiendis navibus opportunissimam, quam *Portum Sanctum* dixerunt. Inde digressi, cum nihilominus ad Australia Africae flecterent clavum, in aliam, eamque longè vastiorem inciderunt insulam, sed omni habitatore destitutam & densissimâ sylvâ virentem; quam propterea *Maderam* seu *Materiam* vocarunt. Visum illis est, non modicum fore operæ pretium (prout arborum densitas, & glebæ bonitas prodebat) si excoleretur ea insula. Contractis ergo ex Lusitania pluribus operis, ferro & igne eam purgare sunt aggressi. Tenuit integrum septennium constantissimus labor: cui tanta frugum omnis generis, ac potissimum sacchari, respondit ubertas: ut nomen Paradisi Lusitani meruerit. Fructus certè Paradisum sapere videntur, uvæ ad 3. & 4. palmos extenduntur, sacchari proventus ad 8. librarum milliones colligi dicitur.

His fructibus refectæ Optimi Principis Henrici curæ in novos assurrexerunt ausus, & conatus. Anno 1446 repertæ sunt 12 Insulæ, *Hesperides* & *Gorgades* dictæ, in mari Atlantico, factæque juris Lusitanorum. Alia rursus post aliam instituta

expe-

expeditio: donec annorum 50 laborioso & sumptuoso cursu perventum est usque ad promontorium *Capo verde*, seu *Caput viride* dictum, ac demum ad *Montem Leone* (27. gradibus distantem à freto Herculeo, seu Gaditano) seu *Sion Lioæ*. Quibus felicissimè gestis Henricus princeps portui beatæ æternitatis est invecus anno 1460.

Conatus Henrici strenuè profecutus est Alphonfus V. Rex Lusitan: ac post illum Joannes II. detectaque sunt in Australi Africæ plaga regna complura vastissima & valdè populosa, regnum Guineæ, Congo, Banzæ, Toræ, Cassariæ, &c. cum amplissimis Imperiis Abassynæ & Monomotapæ. In omnibus excepto imperio Abassynorum, vel colebantur Idola, vel regnabant Mahometis errores.

Regnum *Congo* primum Ecclesiæ Christi aggregatum est, operâ PP. Ord. Præd. numeravitque usque ad annum 1587. novem reges Christianos, Regnum *Angola* excolendum susceperunt anno 1558 Missionarij Soc. Jesu Fructuosissimè ibidem, & in adjacentibus regnis laboravit P. Balthasar Barreyra, baptizato cum magna subdi-

subditorum copia rege Banxæ, rege Toræ, rege Guineæ, Principibus Benæ, Mocumbæ, &c. placuitque Divinæ Bonitati in eodem P. Balthasare renovare prodigiosam Moyſis orantis victoriam. Luſitani enim 150. paucis fidis Æthiopibus ſtipati cum aliquot centenſibus Angolanorum millibus congreſſi, orante in vicino colle P. Balthasare elevatis ad DEUM manibus, vincebant; deſiſtente eodem ab oratione, vincebantur. Reaſſumptâ igitur & conſtanter productâ oratione, grandi clade proſtigati ſunt Barbari.

In Regno Biafaræ inſigni fructu deſcârunt PP. Carmelitæ. Commendant Barbaris Mauris Europæos ipſæ ferociſſimæ beſtiæ. Nam in Guinea tigrides, quæ ibi ſæviſſimæ ſunt, in nigros tantùm homines ſæviunt, albis parcunt. Idem faciunt in provincia Bamba. Rex Barbecinorum conſultaturus cum Optimatibus ſuis de bello, ſecedit cum ipſis in profundam ſylvam, ubi circa foveam præratam conſiſtentes in coronam, capite in foveam inclinato quiſque ſententiam ſuam dicit. Conſultatione peractâ im-

pletur

pletur fovea ingestâ humô, asseverante rege; eam nulli prodituram consilia ipsorum.

Regnum, seu imperium Monomotapæ amplissimum est, & auro, quod non latet in visceribus terræ, sed rutilat in fluviis, dives. Quidam putant; ipsum esse regionem Ophir, ex qua classis Salomonis aurum vehebat. Imperator vocat se *Regem auri*: sed mancipium est impurissimi Mahometis. Ad Christum conversus cum matre sua, & 300. proceribus à P. Gonsalvo Silveria S. J. anno 1561. paulò post instigantibus Mahometanis Sacrificulis, eundem strangulari curavit sacrilegus apostata.

Abassynorum Æthiopum imperium in tota Africa maximum est, cujus imperatorem Prete-Jannem dicunt. Christianos se jactant: sed schismatici sunt, & erroribus Dioscori ac Eutichetis infecti. In reducendis ad Ecclesiam multum laborârunt nostri: sed illi omnem luserunt operam; ac tandem tormenta & cædes repererunt.

FERIA III.
DIVIS TUTELARIBUS.

SACRA MEDITATIO.

De variis Sanctorum Itineribus.

- I. **C**onsidera: quomodo Sancti, specialiter Tutelares tui, in via mandatorum Divinorum impigrè decurrerint: & quidem aliqui inoffenso pede; alii, si quando offenderunt, moras traxerunt & deviarunt; tantâ deinde contentione hoc iter sunt profecuti, ut multos perverterint. Inspice, & consule pedes affectuum tuorum.
- II. **C**onsidera, quantos fecerint progressus in via Consiliorum Evangelicorum & Perfectionis, tum Christianis omnibus communis, tum propriæ statûs sui & muneris. Quò magis impedita, magisque ardua occurrebat via? eò magis exultabant ad eam currendam, & quidem gigantes

gantæis passibus. Nos quomodo currimus, aut procedimus vel lassifidicimus in hac via? Fortè nec ingredi eam audemus?

III. **C**onsidera, quàm feliciter confecerint duram & periculorum plenam è terris ad astra viam. Varia ipsis impedimenta objiciebat Satan, mundus & caro: sed illi tantò gloriosius, calcatis omnibus, cursum consummârunt, atque ad repositam sibi coronam Justitiæ evolârunt in cælum, nullâ ad purgatorium ergastulum factâ digressionem. O si & nobis fors tam felix contingeret! Continget: modò, ut illi, curramus.

IV. **C**onsidera: Sanctos, præsertim quorum tutelæ nos impensius commendamus, non solum precibus rem nostram agere apud DEum: sed etiam, ubi opus fuerit, vel expediêrit, personaliter ad nos

juvandos accurrere: ut multa doceant exempla. Proinde & nobis factis esse non debet: quòd multas preces fundamus ad ipsos: verùm & laborem aliquem suscipi, & sumptum impendi convenit in cultum & honorem ipsorum, faciliùs conciliare solent dona Patronos.

AFFECTUS PII
erga Divos Tutelares.

Sancta MARIA, & omnes Sancti DEI, praesertim Tutelares mei, intercedite pro nobis ad Dominum: ut nos mereamur ab eo adjuvari & salvari: qui vivit & regnat in saecula saeculorum, Amen.

Omnes Sancti & Sancta DEI praesertim NN. intercedite pro nobis.

Subvenite Sancti & Sancta DEI, succurrite omnes SS. Patroni mei.

Letamini in Domino, & exultate Iusti: & gloriamini omnes recti corde.

Nimis

Nimis honorati sunt Amici tui DEUS,
nimis confortatus est Principatus eorum.
Per merita ipsorum parce nobis, libera nos.

Gloria & honore coronabit vos Do-
minus, & constituit super opera ma-
nuum suarum: adjuvate nos, ferre,
quam potestis, opem.

Exultantes in Gloria Sancti DEI,
respicite periclitantes minores fratres
vestros.

Recordare Domine gloriosa Virgi-
nis Matris tuae, & electorum tuorum
NN. Patronorum meorum: ut eorum
pia intercessione ab omnibus semper
protegar adversis.

Cum palma ad regna pervenerunt
Sancti: coronas decoris meruerunt de
manu DEI.

Isti sunt viri Sancti, quos elegit
Dominus in charitate non ficta, &
dedit eis gloriam sempiternam.

In caelestibus regnis Sanctorum ha-
bitatio est, & in aeternum requies
eorum.

Hymnus Matutinus.

Salutis eterna Dator
 JESU redemptis subveni:
 Virgo Parens clementia
 Dona salutem servulis.
 Vos Angelorum millia,
 Patrumque cœtus, agmina
 Canora Vatum: vos reis
 Precemini indulgentiam.
 Baptista Christi prævius,
 Summique celi claviger,
 Cum cæteris Apostolis
 Nexus resolvant criminum.
 Cohors triumphans Martyrum,
 Almus Sacerdotum chorus
 Et virginalis castitas
 Nostros reatus abluant.
 Quicumque in alta siderum
 Regnantis aula Principes,
 Favete votis supplicum,
 Qui dona celi flagitans.
 Virius, honor, laus, gloria,

DEO Patri cum Filio
Sancto simul Paraclito
In seculorum secula. Amen.

Hymnus Vespertinus.

PLacare, Christe, servulis,
Quibus Patris clementiana
Tuae ad Tribunal gratia
Patrona Virgo postulat.
Et vos beata, per novem
Distincta gyros, agmina;
Antiqua cum presentibus
Futura damna pellite.
Apostoli cum Patribus,
Apud severum iudicem,
Veris reorum fletibus.
Exposcite indulgentiam.
Vos purpurati Martyres
Vos candidati premio
Confessionis, exules
Vocate nos in patriam.
Chorea casta Virginum,
Et quos eremus incolat

Transmisit astris, Calitum

Locate nos in sedibus.

Auferte gentem perfidam

Credientium de finibus,

Ut unus omnes unicum

Ovile nos Pastor regat.

DEO Patri sit gloria,

Natoque Patris unico,

Sancto simul Paraclito,

In sempiterna secula. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS.

Ex Cap. 18. lib. 1. de Imitat. Christi.

De Exemplis Sanctorum.

INtuere Sanctorum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulsit, & religio: & videbis, quam modicum fit, & pene nihil, quod nos agimus. Heu! quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti & amici Christi, Domino servierunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in orationibus & meditationibus

tionibus sanctis, in persecutionibus & opprobriis multis.

O quàm multas & graves tribulationes passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines, & reliqui omnes, qui Christi vestigia voluerunt sequi! Nam animas suas in hoc mundo oderunt, ut in æternam vitam eas possiderent. O quàm strictam & abdicatam vitam in eremo Sancti Patres duxerunt! Quàm longas & graves tentationes pertulerunt! Quàm forte bellum adversus edomationem vitiorum gesserunt?

Mundo erant alieni: sed DEO proximi, & familiares amici. Sibi ipsis videbantur tanquam nihili, & huic mundo despecti, sed erant in oculis DEI pretiosi, & dilecti. In vera humilitate stabant, in simplici obedientia vivebant, in charitate & patientia ambulabant: & ideo quotidie in Spiritu proficiebant, & ma-

gnam apud DEum gratiam obtinebant.

Et cap: 25. ibid. Ubique profectum tuum capias: ut si bona exempla videas, vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile consideraveris, cave, ne id facias: aut si aliquando fecisti; citius emendare te stude. Sicut oculus tuus alios considerat: sic iterum ab aliis notaris. Quam jucundum & dulce est, videre fervidos, & devotos fratres, bene morigeratos & disciplinatos! Quam triste est, & grave, videre inordinatè ambulantes: qui ea, ad quæ vocati sunt, non exercent! Quam nocivum est, negligere vocationis suæ propositum, & ad non commissâ sensum inclinare! Memor esto arrepti propositi, & imaginem tibi propone Crucifixi, *Sancti Sanctorum, qui est & Idea, & Corona Sanctorum omnium.*

DIGRESSIO

in Galliam.

GAlliam commendant cultissima incolarum comitas, fides erga reges suos & amor, numerus quoque ingens. Nam Henrico II. regnante, ad 15 milliones ascenderunt. Sola Lutetia circiter sexcenta civium millia censet. Ricciolus Gallia, absque Lotharingia, Alsatia, Artestia, & Ruscionensi tractu, 20 milliones hominum tribuit. Civitates numerantur 865. Archiepiscopatus 15. Episcopatus 110 Reditus Ecclesiae Gallicanae ad 104. milliones extendit Ricciolus. Insuper Galliam commendat eximia in Sedem Apostolicam officia. Cleri eruditio, Universitas Parisiensis, Monarchiae à 1200 annis constans duratio, Lutetia ipsa, non tam urbs, quam orbis compendium; Religiosarum familiarum origines, ut Cisterciensis, Praemonstratensis, Carthusianae, S. Antonii, SS. Trinitatis seu Redemptionis Captivorum, & Societatis JESU.

Regum Galliae prerogativae sunt 1. quod Chrysmate caelitus allato ad S. Remigium ungantur in reges. 2. Solo tactu scrofulas

las curant. 3. Aurisflammam, ut vocant, seu Crucem illam rutilantem, quæ Rhemis asservatur, & stemma Liliorum divinitus acceperunt. 4. Ipso inaugurationis suæ die sub utraque specie communicant. 5. Non solum in manibus & humeris, ut cæteri reges, sed in capite unguuntur. 6. Primogeniti Ecclesiæ, & Christianissimi vocantur.

Regi assistunt 12 Optimates, dicti *Patres Franciæ*, quod pari inter se sint dignitate; nimirum sex Ecclesiastici, & sex Laici, à Carolo M. instituti. Regis Primogenitus *Delphinus* vocatur à Provincia Delphinatus, quæ eâ conditione regibus Galliæ donata est, ut ab ea denominaretur Primogenitus regis. Parliamenti Parisiensis, quod 80. deputatis à rege constat, præcipua est authoritas, non raro etiam regibus gravis.

Tolosæ in cœmeterio PP. Franciscanorum cadavera non putrescunt. Avenione septies septem notanda feruntur: 7. urbis portæ, 7. Xenodochia, 7. urbis paraciæ, 7. Monialium monasteria, 7. Religiosorum Conventus, 7. Collegia, 7. Palatia. Metis tam firma domorum sunt tecta: ut

tormenta per ea vehi possint. Carnoti antiquissima colitur imago DEIparæ Virg. prodigiis clara, quam multo ante Christum natum Druidæ veteres consecrarunt *Virgini paritura.* Lugdunum celebre est arâ illâ, ad quam à Caligula Imper. certamen institutum Græcæ Latinæque facundia, quo victi scripta sua, loco spongiæ, lingvâ propriâ delere debebant; aliâs ferulis castigabantur, vel Rhodano mergebantur. In ponte Aurelianensi statuam equestrem habuit Joanna Darcia, puella pastoritia, quæ Anglis totâ ferè Galliâ subactâ insolescentibus, & in civitate Aurelianensi Regem obsidentibus: divinitus jussa militem profiteri, per gradus militiæ ad ducendos exercitus ascendit, Anglos variis cladibus fregit, & Aureliam obsidione liberavit. Supra Rhodanum, fluvium rapacissimum, puer pastoritius pontem sumptuosissimum lapideum struxit.

EXCURSIO

in Americam Australem.

Quartâ pars orbis terrestris America est, etiam India Occidentalis & Novus Orbis dicta. A quo, quomodo, &

quando sit detecta; videre licebit Excursi-
one sequente. Australis America à civita-
te regni Mexicani, Carthago dicta, porri-
gitur usque ad Fretum Magellanicum, &
vastissimas complectitur regiones, Perua-
nam, Chilensem, Magellanicam, Terram
Firmam Paraquariam, & Brasiliam: quæ
omnes regibus Hispaniæ subjectæ sunt, ex-
ceptâ Brasiliâ, quæ Lusitanorum juris est.

Peru, seu Peruvia cæteris omnibus in
universa America antecellit divitiis, ob
auri argentiq̃ue opulentissimas fodinas,
præcipuè circa Potosium civitatem, quæ
etiam Argyropolis dicitur: Ipsa autem
Peruvia *Castelle aurea* nomine honorata
est. Nec in montium tantum visceribus
scrutari oportet hujusmodi thesauros: ipsa
terra alicubi arenas & lapillos purissimi
auri egerit, & quidem in spatio multo-
rum milliarium. Unde in palatiis anti-
quorum regum, & templis deorum parie-
tes & tabulata solidis auri laminis tege-
bantur, vasorumq̃ue aureorum etiam a-
pud non opulentos usus frequens erat.
Nunio Valboæ Hispanorum Præfecto,
Princeps quidam Peruanus tantam copi-
am argenteorum aureorumq̃ue vasorum
obtu-

obtulit dono, ut ea 60. viri vix asportare potuerint. Anno 1595. argenti purissimi 85. milliones in Hispaniam deVecti traduntur. Solet autem regibus Hispaniæ tantum quinta pars proventuum annuorum ex illis regionibus transmitti Rex Peruanus Agatualpa à Francisco Pizarro prælio victus, in lytrum pro libertate sua obtulit tantum auri purissimi, quantum caperet conclave in quo detinebatur. Habebat autem hoc in longitudine pedes 22. in latitudine 16. altitudinem tantam, ut maximus virorum extento gladio tabulatum ejus ægrè attingeret: Argenti verò obtulit duplo tantum.

Lapidum quoque pretiosorum (& in mari margaritarum) præcipuè smaragdorum, incredibilis ibi copia. Idem Pizarrus initio expeditionis suæ in Peruviam vim tantam smaragdorum aliarumque gemmarum collegerat: ut 20. millia Almagro amico suo miserit, Magnetem quoque optimum, & multos medicos lapides ibidem terra parit.

In vallis cujusdam, Petaguele dictæ piscina inveniuntur elegantet lapilli, quorum singuli perfecta Cruce, magnitudine

unius pollicis insigniti sunt: qui si concutiantur, in singulis, etiam exiguis partibus similiter crux reperitur. Unde Christi ex hujusmodi lapillis Rosaria sua conficere solent. In quibusdam locis, uti etiam in prædio Collegij nostri propè Cuzcum urbem, piscinæ à die Cinerum usque ad Sabbatum Sanctum omnis generis piscibus abundant, etiamsi nullus sit immissus: cum alio tempore nec minimus deprehendatur pisciculus.

Frugum tam fertilis terra, ut passim in vallibus centesimum, alicubi etiam trecentesimum fructum ferat. In valle Truxilli flos regnat, qui in uno stipite exhibet 20 aut 30 varij coloris & speciei flores speciosissimos. In provincia de las Charcas arbor est admodum procera, cujus fructus latent in foliis per modum libri compositis; in singulis autem foliis deprehenditur figura cordis humani, in corde autem signum Crucis expressum. In terra quæ Mala nominatur, ficus est, cujus rami Austrum versùs fructus ferunt valdè salubres: qui verò septemtrionem respiciunt, mortiferos.

Peruanum hoc regnum, tanquam natura

turæ gazophylacium opulentissimum, ut regibus suis, & Christianæ Fidei subijcerent; conspirârunt tres Hispani negotiatores civitatis Panamæ, annò 1525. Franciscus Pizarrus, Didacus de Almagro, Ferdinandus de Luque, ea conditione: ut Almagrus, tanquam opulentior: naves militesque compararet, Pizarrus expeditionem in interiora Peruvia fusciperet, Luque utriusque negotia interim Panamæ procuraret. Ferè ineluctabiles difficultates offendit, & per aliquot annos sustinuit Pizarrus: donec unum prælium non minùs fortiter quàm feliciter gestum Carolo Imper: asseruit Americam Australem, ipsi Pizarro Vices regis ibidem. Sed domitis barbaris, ipsos Hispanos inter se interne-cino bello commisit invidia & ambitio; gestumque est aliquot annis à Didaco de Almagro contra Pizarrum, nuper amicorum intimum, ferè usque ad excidium omnium Hispanorum, & necem duorum circiter millionum ex Indis, quos in suas quisque partes traxerat: donec & ipsi æmuli occumberent cruenti, partasque terras ac opes relinquerent aliis.

Deprehensa est apud Peruanos notitia
DEI

DEI Conditoris cœli & terræ: post quem etiam Soli divinos deferebant honores, cujus sumptuosissimum templum, totum aureis solidis laminis vestitum, videbatur Cuzci. Lima nunc ejus regni metropolis est, & Sedes Archiepiscopi, atque Proregis, patria S. Rosæ V. Nec aurum solum cum gemmis commendant Peruviam, sed etiam stramen. Tradit enim Josephus Acoſta l. 6. c. 14. supra vastum flumen Pontem esse stratum ex meris straminis & junci fasciculis dextrimè colligatis, pedum Geom. 300. non hominum tantum, sed etiam jumentorum onustorum patientem. Incolæ artifices sunt valdè industrii, & corpore non nigri.

Chilensis regni longitudo est 415. latitudo 120. milliarium. Ferax etiam est auri, vini, mellis, struthionum & ligni Brasili, quamvis certis temporibus rigeat frigoribus acerrimis. Metropolis ejus est civitas S. Jacobi.

Paraquaria Regio est amplissima & fecundissima, quam ingens fluvius, *Argentæus* dictus, dividit. Partem illius occuparunt Hispani, aliàs sui juris est: in qua Missionarij nostri ex sylvis & speluncis eductos

eductos homines, ad politicam societatem instituerunt, pagos, quos Reductiones vocant condiderunt, in quorum singulis 8. vel 10 millia incolarum, eosque non solum in religionis Christianæ officiis, sed etiam variis artificiis & agricultura exercent. Indolis sunt mansuetioris, ingenij autem singularis. Nam invenire ipsi nihil possunt, imitari autem dexterrimè quidquid factum vident. Ventris Ingluvie maximâ laborant. Scribit inde recentius P. Sepp, quòd cùm quidam Patrum exerceret maritum cum uxore in agro stivâ subigendo, ac postea se recepisset ad Ecclesiam pro Sacrificio divino faciendo: illi concisum bovem grandem pro jentaculo abliguriêrunt, vix quartâ parte relicta. Vorant autem carnes crudas (nec assuescieri possunt ad coctas) fumô tantum nonnihil perstrictas. Caterùm ad pietatem valdè sunt proni & dociles.

Brasiliam magna parte cicurârunt Lusitani, fideique lumine illustrârunt. Vastas in ea possident Provincias, & populosas, civitates, quarum aliquas, cùm Lusitania esset sub Hispano rege occupârunt Hollandi, sed inde paulò post pulsi.

Annò

Annò 1500. primùm Brasiliam adièrunt Lusitani: sed à barbaris plerique devorati. Altera expeditio annò 1549. felicior fuit; & jam non minùs fidelium animarum, quàm cannarum sacchari ferax est hæc patria.

FERIA IV.

S. JOSEPHO, Sponso DEIPARÆ Virginis.

SACRA MEDITATIO.

De variis S. JOSEPHI Itineribus.

I. **C**ONSidera, S. Josephum cum desponsata sibi Virgine partui vicina proficiscentem ex civitate Nazareth in Bethlehem. Causa profectionis fuit obedientia exhibenda Cæsari Augusto orbis censum agentis. Iter erat tridui & ampliùs, pedibus emensum ab utroque. Inter incommoditates, illa Virum optimum gravissimè afficiebat: quòd parituræ Virgini locus non esset in oppidi etiam publico diversorio; ideoque
Deus

Deus natus in stabulo, reclinandus fuerit inter jumenta in præsepio. Suscipienda promptè, quæ obedientia imponit itinera: & patienter ferenda pro diversoriis etiam stabula.

II. **C**onsidera, Iter S. Josephi in Ægyptum, postquam in somnis intellexit ex Angelo periculum imminens parvulo JESU. Non præ-tendit sive potentiam, sive incommoda Infantis, vel Matris ejus: non expectavit diem, sed sine mora *con-surgens accepit puerum & Matrem ejus nocte, & secessit in Ægyptum.* Verus obediens opere loquitur *vi-torias* sui ipsius, non prætensiones vel exultationes.

III. **C**onsidera, reditum S. Josephi cum JESU & MARIA ex Ægypto, post annos aliquot satis incommodè ibi transactos. Patientifsimè interim expectabat ibi Angelum,

lum, tempus reditûs denuntiaturum, ac se Divinæ voluntati plenè conformabat. Non est DEUS opportunè importunè trahendus in sententiam nostram & commoda, sed patienter ferendus, etiam cùm tardaverit.

IV. **C**onsidera, S. Josephi iter annum Hierosolymitanum secundùm legem, tempore Paschæ. Quamvis enim non nesciret: se domi habere, quem adoraret, DEUM: legi tamen id deferendum censuit Vir Justus, nec quærenda in negotio divini cultûs compendia. Amis- sum aliquando in eo itinere JESUM, quò acerbîus doluit: eò jucundîus recepit, inventum in templo inter Doctores. Subditum deinde semper habuit, & benè precantem abeunti ad Patres. Quo cultu non prosequemur, quem sic coluit JESUS.

AFFECTUS PII
erga S. JOSEPHUM.

Salve Patriarcharum Apex, cui DEUS
Omnipotens omni benedictione spi-
rituali in caelestibus benedixit.

Salve amatorum Christi ardentis-
sime, quem constituit Dominus super
familiam suam universam.

Salve Magni Consilij adjutor, &
Custos fidelissime: cui Dominus credi-
dit maximi mysterij arcanum.

Salve fidelissime Ecclesie Sanctae DEI
Oeconome: cui frumentum Electorum
& Panem vitae conservasti.

Salve castissime Virginis Matris
Sponse: cujus florem, & fructum Bene-
dictum custodia tua Dominus commisit.

Salve Paterfamilias providentis-
sime; qui sudore vultus tui Victimam
salutis nostrae aluisti.

Salve Sanctorum Gratosissime;
quem dulci Patris nomine honoravit

Mater

Mater & Filius DEI.

S. Joseph patrumfamilias Idea & Provisor, tribue victui nostro temporali & spiritali necessaria.

Castissime Joseph, munda, & conserva corda nostra in thorum jucundum agno, qui pascitur inter lilia.

S. Joseph morientium Patrone fidelissime, adesto periclitantibus coram tribunali Divino.

JOSEPH, cum JESU & MARIA, sit nobis comes in via.

Joseph, ô S. Patrone, sis mihi praesens in agone.

Hymnus Matutinus.

Cælitum Joseph decus atque nostra
Certa spes vita, columenque mundi
Quas tibi leti canimus, benignus
Suscipe laudes.

Te Sator rerum statuit pudica
Virginis sponsum voluit VERBI
Te Patrem dici; dedit & ministrum
Esse salutis.

Tu Redemptorem stabulo iacentem,
 Quem chorus Vatum cecinit futurum,
 Aspicias gaudens, humilisque natum
 Numen adoras.

Rex Deus regum, & dominator orbis,
 Cujus ad nutum tremunt Inferorum
 Turba, cui pronus famulatur aether,
 Se tibi subdit.

Laus sit excelsa Triadi perennis,
 Qua tibi praebens superos honores,
 Det tuis nobis meritis beata
 Munera vitae. Amen.

Alius.

Iste, quem laeti colimus fideles,
 Cujus excelsos canimus triumphos,
 Hac die Joseph meruit perennis,
 Gaudia vitae.

O nimis felix, nimis o beatus
 Cujus extremum vigilas ad horam,
 Christus & Virgo simul adstiterunt
 Ore sereno.

Hinc stigmis victor, laqueo solutus
 Carnis, ad sedes placido sopore,

Migrat

Migrat aeternas, rutilisque cingit
Tempora fertis.

Ergo regnantem flagitemus omnes
Adsit ut nobis, veniamque nostris
Obtinens culpis, tribuat superne
Munera pacis.

Sint tibi plausus, tibi sint honores,
Trine, qui regnas DEas, & coronas
Aureas seruo tribuis fideli,
Omne per eum. Amen.

Hymnus Vespertinus.

TE Joseph celebrent agmina Calitum
Te cuncti resonent Christiadum
chori

Qui clarus meritis, junctus es inclita
Casto foedere Virgini.

Almo cum tumidam germine conjugem
Admirans, dubio tangeris anxius,
Afflatu superi flaminis, Angelus
Conceptum Puerum docet:

Tu natum Dominum stringis, ad exteras
Aegypti profugum tu sequeris plagas:

Amis.

*Amissum Solymis, quæris, & invenis
Miscens gaudia cum fletibus.
Post mortem reliquos mors pia conse-
crat,*

*Palmamque emeritos gloria suscipit:
Tu vivens Superis par, frueris DEO,
Mirâ sorte beatior.*

*Nobis summa Trias parce precantibus.
Da Ioseph meritis sidera scandere:
Ut tandem liceat nos tibi perpetim
Gratum promere Canticum. Amen.*

LECTIO SPIRITUALIS.

Ex Cap. 13. Thomæ Kemp. lib. 1.

*Resistendum diligenter Tenta-
tionibus.*

QUamdiu in mundo vivimus, sine
tribulatione & tentatione esse
non possumus. Unde in Job scri-
ptum est: Tentatio est vita hominis
super terram. Ideo unusquisque so-
licitus esse deberet circa tentatio-
nes suas, & vigilare in orationibus:

H

ne

ne diabolus locum inveniret decipiendi: qui nunquam dormit, sed circuit, quærens quem devoret. Nemo tam perfectus & Sanctus est, qui non habeat aliquando tentationes: & plenè eis carere non possumus.

Sunt tamen tentationes homini sæpè valdè utiles; licet molestæ sint & graves: quia in illis humiliatur & purgatur, & eruditur. Omnes Sancti per multas tribulationes & tentationes, (*prout etiam patet in S. Joseph utroque*) transierunt & profecerunt. Multi quærun tentationes fugere, & gravius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere, sed per Patientiam, & veram humilitatem omnibus hostibus efficimur fortiores.

Vigilandum est præcipuè circa initium tentationis: quia tunc facilius hostis vincitur: si ostium mentis
nulla-

nullatenus intrare sinitur: sed extra limen, statim ut pulsaverit, illi obviatur. Unde quidam dixit: *Principis obsta, serò medicina paratur.*

DIGRESSIO*in Hispaniam.*

Hispaniæ gloria est 1. quòd ejus Rex *Catholici* elogio honoretur. 2. Quòd in ejusdem ditione sol nunquam occidat; & juxta dictum regis Persarum solem pro galero habeat. 3. Nullus unquam Regum vel Imperatorum tam amplam habuit ditionem: nemo tam dissitam tam feliciter gubernavit. 4. Hispania dum arma longè lateque circumfert, ipsa à multo tempore in pace est; in confinibus solùm Galliæ inquietatur. 5. In omnibus 4 orbis partibus latè dominatur. 6. In America non minùs Apostolatam, quàm mercatum exercet. In solo Occidente supra septuaginta millia templorum ab Hispaniæ regibus erecta, scribit Lohnerus in Biblioth. V. *Templum*: à Jacobo verò rege in Hispania duo millia. 7. Elogium datum olim Hiberniæ, quòd sit *Patria*

Sanctorum, jam occupavit Hispania.

Dividebatur olim in Regna complura; ut Legionense, Castellæ veteris & novæ, Arragoniæ, Portugalliæ seu Lusitaniæ, Granatæ, Valentia, Gallæciæ, Algarbionum, Murcia, & Cordubæ: quæ jam in unam Monarchiam coaluerunt, exceptâ Lusitaniâ. In America, præter multas amplissimas Insulas, tantum terrarum pertinet ad Monarchiam Hispanicam: ut meritò *Novus orbis* ille tractus dicatur. Illud valdè mirum: quomodo natio non admodum populosa suffecerit tot populis subigendis, & in officio continendis. Nam Boterus & Nicolosius vix decem milliones hominum ipsi tribuunt: è quibus 179000 Religiosi & Ecclesiastici sunt. Matriti censentur homines circiter 150000, Granatæ 180000, Hispali aliquantò plures, Granata in ambitu suo mille circiter turribus eminent. Hispali magnificentissimum DEIparæ Virginis templum in reditus annuos habet 120000. aureorum, quibus aluntur Ecclesiastici 400. Archiepiscopus Toletanus annum proventum dicitur habere ducenta millia ducatorum, ac insuper sexaginta millia. Hispalensis centum millia duc: Valentia

lentia asservatur Calix Coenae Dominicae. Jactat Hispania tria mirabilia: Civitatem igne circumdatam, Madritum scilicet, cujus muri è silicibus constructi. 2. Pontem, supra quem decem millia pecorum pascuntur: quia fluvius *Guadiana* tot miliaribus infra terram fluit, ac tandem erumpit iterum. 3. Fluvium supra pontem manantem; scilicet aquæductum copiosum Segobiae.

Lusitania seu Portugallia proprium regem nacta est, circa annum Domini 1100 Alphonsum I. ex comite Lotharingiae & filia regis Castellae natum. Suas in Europa angustias, studio dilatandae religionis dilatavit amplissimè in Indiis Occidentalibus (ubi amplissimam possidet Brasiliam in America) & Orientalibus, ubi complures easque opulentas numerat provincias, præter varias Insulas in Oceano, & emporia in Africa.

Felicitatem hanc regnorum Hispaniae & Lusitaniae portendisse videtur Nubes illa lucidissima, quae nascente Christo Domino noctem mediam sic per totam Hispaniam illustravit: ut dies meridianus videretur. Sequens dies tres soles, æquali luce &

orbe splendentes, & postea in unum cōde-
 untes, vidit. *Isidorus in Chron.*

EXCURSIO

in Americam Septentrionalem.

Non relinquimus Hispaniam, dum in
 Americam excurrimus: cū & ipsa
 juris sit Hispanici majore ex parte, &
 Novam quandam nobis exhibeat Hispani-
 am, novam Granatam, novam, eamque
 auream Castellam, &c. An quartam hanc
 orbis terrestris partem vel eminus conspe-
 xerint veteres Europæi aut Africani, non-
 dum constat: quamvis aliqua indicia præ-
 beat Plato in Timæo, eam vocans *Atlan-
 tidem* insulam, & Diodorus Siculus.

Primus illam detexit Christophorus Co-
 lumbus Genuensis, acceptis à Ferdinando
 rege Castellæ in eam expeditionem tribus
 navigiis, virisque 120. annò 1492. Prima
 se ei obtulit Hispaniola insula, ac inde
 alia post aliam. Edocturus igitur regem
 de felici navigatione, & novas copias
 impetraturus, rediit in Hispaniam, ductis
 secum decem captivis Americanis, & ma-
 gna vi auri. Recreatus hoc nuncio Ferdi-
 nandus, iterum annò 1493. Columbum, ut
 olim

olim Nòe columbam expedivit cum Admirabili titulo & potestate, additis tribus navibus maximis, minoribus 14. & viris 1500. Progressus hic (post acrem pugnam navalem cum classe, quam mulier quædam barbara ductabat) ultra Hispaniolam, detexit Cubam & Jamaicam insulas majores præter 46. minores, & plures alias iterum iterumque repetita navigatione.

Ipsam vastissimam Indiæ Occidentalis Continentem adiit tandem annò 1497. Americus Vesputius Florentinus (auspiciis, sumptuq; regis Hispaniæ) à quo deinceps dicta est *America*. Magis Australes ejus partes, & celebre fretum, detexit, Ferdinandus Magellanes anno 1519 Regiones complures, cum regno Mexicano populis, aurò, gemmisq; refertissimas insigni fortitudine & rarâ felicitate subegit Ferdinandus Cortesius sub idem tempus. Advertit Ricciolus in *Geograph. lib. 3. c. 22.* DEum opulentissimas has terras consignâsse in manus regum Hispaniæ ob ejectos totâ Hispaniâ Mauros, ac postea Judæos nullâ habitâ ratione temporalis emolumenti.

Regnum Mexicanum, à Mexico vastissima metropoli sua dictum, primarium

est in America Septemtrionali: cujus regi
 subjecti erant triginta alii reges, quorum
 quivis minimum centum millia armato-
 rum educere poterat in aciem. In ipsa
 urbe 60. millia domorum numerabantur.
 Et tamen quadringenti Hispani, duce Fer-
 dinando Cortesio, ausi sunt non solum
 cogitare de occupando tanto regno: sed
 in ipsam Metropolim, ferè temerariò au-
 su, penetrarunt, regem duxerunt capti-
 vum, & paucis stipati Indis, contra 150
 millia hostium ingenti prælio victores, de
 regno Mexicano totaque septemtrionali
 America triumphare fecerunt Carolum V.
 Imp. anno 1521. Longitudini Mexicani re-
 gni assignat Josephus à Costa 800, latitu-
 dini minimæ 180 milliaria Hispan. Pecor-
 um ibi tanta copia, ut inter opulentos
 Hispanos non censeatur, qui in bonis su-
 is 40. & amplius millia boum non nu-
 meret. Rem Christianam non minore,
 quàm politicam, studio promoverunt ibi
 Hispani reges. Archiepiscopus Mexicanus
 præest decem Suffraganeis Episcopis, am-
 plissimis proventibus donatis. Religioso-
 rum non minor ibi copia, quàm in aliqua
 Europæ provincia: ut jam in Mexico non
 minus

minùs floreat religio Christiana, ac olim cultus idolorum, quibus in singulos annos 20 millia hominum, præsertim infantium, cædebantur in victimam. Advertit Florim: Remundus lib. i. c. 4. eodem tempore, quo religiosus apostata Martinus Luther grande damnum inferre cœpit Ecclesiæ Christi in Europa; alium Martinum, de Valentia dictum, Ord. S. Francisci, cum undecim sociis, largè jacturam illam compensasse in Mexico & vicinis provincijs, ubi intra paucos annos supra 20. milliones ab ipsis baptizati traduntur. Quid si addantur conversi ab alijs Religiosis, S. Dominici, Soc: JESU, &c.

Præter Regnum Mexicanum, quòd etiam *Nova Hispania* dicitur, complectitur America Septemtrionalis, amplissimas alias regiones, Floridam, Novam Granatam, Californiam, Canadam, Terram Labradoris, & plures alias Polum arcticum versùs, nondum satis cognitæ: vastas quoque insulas, Hispaniolam Cubam, Jamaicam, Terram novam, præter innumeras minores.

Florida incolas habet valde feros, cum quibus Hispani & Galli diu luctati sunt,

sed exiguò fructu. Nec feliciores fuerunt operarij Evangelici? nisi quòd sibi Martyrum palmas & laureolas messuerint oèto è Societate JESU.

Canada longè amplior & culturæ patientior est regio. Continet *Novam Franciam*, Galliæ regibus subjectam. *Novam Angliam*, & *Virginiam* subditam Anglis. Habent in ea partes etiam *Hollandi* & *Sveci*. Nec frugibus, nec metallis æquat *Canado* alias *Americæ* terras. *Hurones* & *Algonquini* parent Gallis, & Christianis accesserunt, sed implacabiles patiuntur hostes *Iroquos*, indomitos barbaros, cum quibus negotiantur *Hollandi*. Jucundum est, quod contigit novo *Canadae* Gubernatori: qui cum annò 1665 appulisset è *Gallia*, & à primoribus illarum regionum, subjectionem testantibus, varijs honoraretur muneribus; *Huronum* quidam ætate & dignitate provector, pyxidem fuligine plenam obtulit novo Gubernatori inter hanc orationem: *Quandoquidem, Domine, hic adestis, ut nos contra ferinos hostes nostros tueamini, nativa verò hæc gratiosissimi oris vestri species militem non spiret: accipite unguentum hoc, & unctum*

vultum vobis appingite, quem & Iroquai & tigrides formident. Ipsi enim Huro- nes, licet à natura non formosi, congregati cum hostibus, sceleratè se commaculant, ad illorum terrorem.

Inter complures è nostris ab Iroquais immanibus tormentis interfectis, insigniores sunt, P. Isaacus Joques, Gabriel Lallemant, & Joannes Brebeuff, quorum postremo evulsi è digitis unguis, corpus per singulas partes sudibus delumbatum, præcisæ manus, os contusum lapidibus, lingua adusta, axillis & renibus candentes secures admotæ, ignita è collo appensa collaria, adjectum cingulum accensum è pice & resinatis corticibus: incipienti loqui de Divinis obseptum os circulo, labra concerpta, truncatus nasus; in opprobrium baptismi fervente aquâ perfusus, detracta superior pellis è capite, amputati pedes, caro à coxis ad ossa usque avulsa, & depasta, mandibula securi diffissa, ferrò ustæ plagæ & lingua orantis pro inimicis suis: denique pectus viventi adhuc dissectum, cor evulsum ac devoratum, sanguine sibi invicem à barbaris propinato. P. Lallemant præter similia

tolerata tormenta, horis 15. lento igne tostus occubuit. P. Isaacus Joques post incredibilia tormenta morti ereptus, cum reductus esset in Galliam, cohiberi non potuit, quin iterum rediret in Canadam charissimam: ubi post paucos dies, quietam adeptus est palmam.

FERIA V.

JESU EUCHARISTICO.

SACRA MEDITATIO.

De Christo adeunte species Eucharisticas, & communicantes homines.

I. **C**onfidera: quomodo Christus residens in gloria Patris, ad nutum Sacerdotis consecrantis, quantumvis flagitiosi, eodem momento presentem se sistit per stupendam non transmigrationem, sed transubstantiationem; idque in ineffabile commodum nostrum. Numquid nos ad ipsius cultum tam prompti sumus?

II. Con-

II. **C**ONsidera, Regem æterno sum-
mæque gloriæ in tabernaculo
Eucharistico, non ut in throno suo
vel palatio dominantem, nec ut ho-
nestum viatorem: in diversorio com-
modo ac decente hospitantem: sed
potius ut captivum quendam in te-
nebrosum carcerem detrusum. Et
fanè captivus est, sed Amoris. Amor
nostri Potentissimum & gloriosissi-
mum orbis utriusque Monarcham
sic captivavit. Quid simile præstat,
vel præstabit circa nos noster erga
illum amor?

III. **C**ONsidera: Quàm dispari affe-
ctu adit ora & pectora Com-
municantium Eucharisticus JESUS.
Ad quosdam gaudio gestiens se pro-
ripit: ad alios manibus pedibusque
reluctans intrudi visus est: & qui
semel se permisit Judæ & Judæis,
quotidie se non negat improbis Chri-
stianis. Sed vide, vide anima mea;

quomodo sumas Dominum. Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inæquali, vitæ vel interitûs.

IV. **C**ONsidera: Quàm miserum habeat hospitium Eucharisticus JESUS, etiam apud probos non paucos. Vix susceptus est; & mox deseritur. Nec horæ quadrantem cum tanto hospite conversari sustinemus: ut mirum non sit, tam infructuosam nobis esse præsentiam ejus. Ignosce gratiosissime hospes. Promitto meliora.

AFFECTUS PII erga Venerab: Eucharistiam.

O *Quàm suavis est Domine, Spiritus tuus: qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, Pane suavissimo, de celo præstato, esurientes implet bonis!*

Misericors & miserator Dominus escam dedit timentibus se in memoriam

riam suorum mirabilium!

Panem cali dedit nobis. Alleluja.
Panem Angelorum manducavit homo. Alleluja.

Parâsti in conspectu tuo mensam,
adversus eos, qui tribulant me.

Cibavit nos ex adipe frumenti,
Alleluja. Et de Petra melle saturavit
nos. Alleluja.

Ex altari tuo Domine Christum sumimus: in quem cor & caro nostra exultant.

Laudetur Sanctissimum Sacramentum.

Non est alia natio tam grandis,
quæ habeat Deos appropinquantes sibi,
sicut DEUS noster adest nobis.

Panem de calo præstitit nobis, Alleluja. Omne delectamentum in se habentem. Alleluja.

O sacrum convivium, in quo Christus sumitur: recolitur memoria passionis ejus; mens impletur gratiâ,
& fu-

Et futura gloria nobis pignus datur.
Tantum ergo Sacramentum vene-
remur cernui.

Hymnus Matucinus.

Verbum supernum prodiens,
Nec Patris linquens dexteram,
Ad opus suum exiens,
Venit ad vite vesperam.

In mortem a discipulo
Suis tradendus amulis,
Prius in vita ferculo
Se tradidit discipulis.

Quibus sub bina specie,
Carnem dedit Et sanguinem:
Ut duplicis substantia,
Totum cibaret hominem.

Se nascens dedit socium,
Convescens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in primum.

O salutaris Hostia,
Quae celi pandis ostium:

Bella premunt hostilia,
Da robur, fer auxilium.

Uni, Trinoque Domino,
Sic sempiterna gloria:
Qui vitam sine termino,
Nobis donet in Patria. Amen.

Hymnus Vespertinus.

MEum tu gaudium ò IESU es,
Meum solatium ò IESU es!

Quantumvis omnia perdidero,
Si IESUM, satis est, serva vero.

Vilescunt omnia terrestria,

Dum IESUM cogito & caelestia:

Amo te IESU mi, quia bonus es,

Amo te IESU mi, quia dignus es:

Amo te IESU mi, quia DEUS es,

Amo te IESU mi, quia es, qui es.

Si tu me diligas, te diligo:

Et si me deseras, te diligo,

Et si me crucies, amabo Te.

O IESU, IESU mi, semper amo Te.

O si te homines cognoscerent,

Nunquam te Domine, offenderent!

LECTIO SPIRITUALIS.

Ex lib. 2. c. 8. Th. Kemp. de Imitat.

De familiari amicitia JESU.

QUando JESUS adest: totum bonum est, nec quidquam difficile videtur: quando verò JESUS non adest, totum durum est. Quàm aridus & durus es sine JESU! Quàm insipiens & vanus, si cupis aliquid extra JESUM! Nonne hoc est majus damnum, quàm si totum mundum perderes?

Quid potest tibi mundus conferre sine JESU? esse sine JESU gravis est infernus: & esse cum JESU dulcis Paradisus. Si fuerit tecum JESUS, nullus poterit nocere inimicus. Qui invenit JESUM, invenit thesaurum bonum, imò bonum super omne bonum, & qui perdit JESUM, perdit nimis multum, & plùs quàm totum mundum.

Magna ars est, scire cum JESU
conver-

converſari: & ſcire JEſum tenere; magna prudentia. Eſto humilis & pacificus: & erit tecum JEſus. Sis devotus & quietus, & manebit tecum JEſus. Potes citò fugare JEſum, & gratiam ejus perdere: ſi volueris ad exteriora declinare. Eligendum eſt magis, totum mundum habere contrarium, quàm JEſum offenſum. Ex omnibus ergo charis, JEſus ſolus dilectus ſpecialis. Diligantur omnes propter JEſum; JEſus autem propter ſeipſum. Propter ipſum, & in ipſo, tam amici, quàm inimici tibi ſint chari: & pro omnibus his exorandus eſt; ut omnes ipſum cognoſcant & diligant.

Et lib. 4. c. 1. O inviſibilis Conditor mundi DEus, quàm mirabiliter agis nobiſcum. Quàm ſuaviter & gratioſè cum electis tuis diſponis, quibus temetipſum in Sacramento ſumendum proponis! Hoc namque

que omnem intellectum superat, hoc specialiter devotorum corda trahit & accendit affectum. Heu cæcitas & duritia cordis humani: ad tam ineffabile donum non magis attendere!

DIGRESSIO

in Angliam, Scotiam, Hiberniam.

Albionem Insulam partiuntur duo regna. Partem meridionalem, eamque majorem, occupat *Anglia*, quæ etiam *Britannia major* dicitur, ut distinguatur ab ea, quæ est Provincia *Halliæ*: Aliam partem obtinet regnum *Scotiæ*. Regebatur utrumque propriis regibus, donec initiò præteriti sæculi *Jacobus VI.* rex *Scotiæ*, *Angliæ* quoque coronam est consecutus. Celebriores *Angliæ* provinciæ sunt *Walleria*, seu *Bambria*, in qua *Dehembartia*, *Povisia*, *Venedotia*: deinde *Nortumbria*, *Eastanglia*, *Westfexia*, in qua *Cornuvalia* & *Eastfexia*. *Scotiæ* Provinciæ sunt *Albania* & *Chalcedonia*. *Anglia* civitates habet 323. quarum metropolis *Londinum*: *Scotia* 94. cum territoriis 45. Toti *Angliæ*, tribuit *Boterus*, hominum *milliones*

tres,

tres, Bangoræ olim cœnobium monachos 1200. aiebat. **Commercium** annuum Angliæ ad **milliones 12.** extenditur: in variis emporiis, mille, & amplius naves, commercii causâ versantur. Ex sola lana sequimillionem quotannis colligunt. Laudatissimum est Cornuwalliæ Stannum. In tota Anglia nulli sunt lupi, præter eos, qui in Catholicos sæviunt. Londini supra Tamesim, vastum fluvium (qui immotus stetit, dum odio fidei Catholici suspendetur Edmundus Campianus è Soc. Jesu) pons est totius Europæ præstantissimus, longus 330 passus, & utrinque magnificis ædibus ita ornatus: ut vicus potiùs, quàm pons, videatur.

In Anglia S. Jacobum, & S. Petrum Apostolos, primam prædicasse fidem, volunt quidam. Notabilior hujus insulæ conversio, fuit sæculò secundò post Christum natum, sub S. Lucio Rege Angliæ. Relapsam ad superstitiones avitas S. Gregorius M. Papa, Misso S. Augustino cum 40 Sociis, reducit ad fidem: quam quartò sæculò Scoti & Hiberni amplexi sunt, prædicante S. Patricio. Florentem amœnissimè in his regnis succidit, ac penè extirpavit,

tirpavit, Henricus VIII. ex defensore factus Eversor Fidei. Inde crudeli lanienâ scavitum in Orthodoxos: nec parsum summis viris, Joanni Fischero & aliis Episcopis, Thomæ Moro Cancellario regni, & innumeris Religiosis. Horum, cum sanguinem gustâisset, etiam regium sitiit, & bibit Anglia.

In Scotia nulla Domus distat amplius à mari, quàm 20. leucis. In Caricta sunt ingentes boves, quorum pingvedo non concrefcit, sed instar olei diffluit. In Loumondo lacu pisces carent pinnis. In Orcadum insula una, certæ arboris folia in amnem prolapsa, in volucres verti feruntur. Lapidibus utuntur Scoti pro lignis, quos etiam elemosynæ nomine, dant pauperibus.

In Hybernia vicina Angliæ insula, ea fidelium fuit pietas, tam eximia virtus, ut Sanctorum patria diceretur. Nullum in ea reperitur animal noxium, nec araneus quidem, aut rana? & aliunde illatum, illicò moritur. Hiberniæ vaccæ lac non dant, nisi præsentem vitulo, aut ejus simulacro. In Insula Arram corpora sub diu jacent incorrupta. Fons est, quo loti caneunt.

nescunt. Insula est in lacu propè antrum S. Patricii, in qua ægri mori non possunt nisi deferantur ad aliud litus.

*EXCURSIO**in Asiam usque ad Gangem.*

IN Asiam nos evocant famosissimæ & prærogativis eximiis honoratæ regiones ipsius. In ejus sinu, & ex ipsius terra condidit DEUS primos homines, plantavit hortum voluptatis, operatus est, & consummavit grande opus Redemptionis nostræ. Ibi Palæstina, & in ea Hierusalem divino sanguine tincta, Dominicò sepulchro gloriòsa, maximorum, quæ in ea gesta sunt, mysteriorum conscia, ibi Assyria primò orbis Imperiò inelyta, ibi Armenia triumphantis Arcæ Nòè bajula, ibi Arabia magis pietate trium illorum Infantis DEI cultorum, quàm thure suo fragrans, ibi Chaldæa turri Babel lingvarum confusione famosa, ibi Persia, Sophorum regnum, vastum Magni Mogolis imperium, regnum Decan, urbe Goâ & Xaverianò Sepulchrò eximium, regna Bisnagar, & Malabar, elephantum patriæ; regnum Zeilanum,
Para-

Paradisus alter; Natolia, seu Asia minor, in qua Chalcedon, Ephesus, Smyrna, & olim Troja &c. quæ omnia, ac insuper Tartariæ Magnæ partem, cum parte Tartariæ minoris, quæ est intra Tanàem fluvium, Pontum Euxinum, & mare Caspium (alia Tartariæ minoris pars cum Taurica Chersoneso, pertinet ad Europam) complectitur Asia cis Gangem & fluvium Tartariæ magnæ Ochandum.

Ultra Gangem & Ochandum est Tartariæ magnæ pars potior, in qua regnum Cathayæ (cujus magnus Cham, etiam imperio Chinesi jam dominatur) insuper amplissima populosissima, ordinatissima, & jam magna ex parte Christiana, China, aliaque vasta regna Tanquin, Cochinchina, Pegu, Siam, Cambodia, &c. Insula quoque vastæ & florentissimæ, Japon, Philippinæ seu Lusoniæ, Celebes, Molucenses, Borneo, Java, Summana, & peninsula Malaca, quæ Chersonesus aurea dicitur.

Tot tantasque terras, post diluvium, in prima orbis terrarum divisione, obtinuit Sem filius Nòe natu major, occupante Africam Chamo, Europam Japheto. In

Ameri-

Americam, an ex Asia, Africa, vel America pervenerint homines? non constat. Multiplicati sunt autem in Asia tam copiose: ut post 300 à diluvio annos, teste Diodoro lib. 3. Ninus monarchiæ Assyriorum conditor, contra Zoroastem Bactrianorum regem eduxerit decies septiescentena millia peditum, equitum verò millia ducenta, currus falcatos ad decem millia, & sexcentos. Quibus copiis non nimium inferiores oportuit fuisse Zoroastis: siquidem diu ancipiti Marte pugnatum est.

Ricciolus lib. 12. Geograph. satis probabiliter toti Asiæ tribuit hominum quingentos circiter milliones, Americae ducentos, Africae centum, totidemque Europæ; & concludit: multitudinem hominum hoc tempore habitantium supra faciem terræ non excedere mille milliones. Utinam autem sit multiplicatis hominibus magnificata esset DEO lætitia; & non potius ob effrenem plerorumque licentiam tangeretur dolore cordis intrinsecus! Hæc enim ibi foetet impurissimi Mahometis, & in Terra Sancta heu! quanta abominatio desolationis! Idololatria quàm latè fusa,

quam insana? Zeilanis albus quidam firmus, pro DEO erat: pridem extincti dens in pretiosissimo scrinio, sapphis & pyropis gravi, servabatur, religiosissimâ superstitione colebatur. Armis Lusitanorum occupatâ eâ insulâ à Constantino Prorege Indiæ, cessit victori cum dente scrinium illud annô 1560. Major hinc luctus apud omnes indigenas, quàm ex amissis thesauris omnibus & injecta servitute. Missi subinde ad Proregem legati, qui 300. aureorum millibus, imò si opus foret, milione auri redimerent dentem. Sed tam sincera & ab omni avaritia aliena erat Constantini religio, ut in conspectu legatorum, & totius aulae, dentem illum in mortarium miserit, jussitque in tenuissimos conteri pulveres, hos vivis carbonibus inspersos consumi. *Bartoli lib. 7. hist. Asiat.*

Religioni Christianæ in regno Magni Mogoris egregiè servivit firmus alter, bestia ob admirandam sagacitatem ibidem famosissima. Selymus rex jusserat Brachmanes suos, nomina præcipuorû 12. legislatorum, inter quos Moyses, Mahomet, & Christus, in schedis distinctis conscribi; conscripta

scripta misit coram proceribus suis in urnâ innuens simio: ut ejus nomen eximeret, cujus religio esset verior & melior. Hic sine mora exemit nomen Christi, & omnibus spectandum exhibuit. Jussit iterum rex, secretis, & soli aulæ notis, characteribus eadem nomina conscribi, diligenter permixta immitti urnæ: sed simius iterum idem Salvatoris nostri eduxit nomen. Procerum quidam, cum tertiô esset idem periculum faciendum, cæterorum nomina immisit urnæ, Christi abscondit secretô. Simius jussus repetere delectum, diu versatis schedis, nullam educere voluit. Ad acriorem regis comminationem infremuit, arreptasque schedas omnes dilaceravit: apprehensâ proceris illius manu, Christi nomen eduxit, exhibuitque. Stupuit rex, cum tota præsentium (ultra tria milia aderant) corona, multumque accessit ækimationi Nominis Christiani, ex hoc non tam simii, quàm summi Numinis suffragio. Refert hoc *Thomas Roë Anglus in descriptione legationis sue ad regem Mogor*. Meritò hic rex, seu Imperator dicitur Magnus Mogor, seu Mogol, tum ob amplitudinem imperii sui, etiam Chinesis

vastioris; tum ob potentiam & opulentiam, quæ ad 1500. milliones ascendere fertur. Ex sola metropoli Agra educere potest ducenta millia armatorum. Refert genus suum ad magnum Tamerlanem: ditio ipsius à Persia ultra Indum & Gangem extenditur. Laboravit, strenuè in eo regno à Mahomete & idolis ad Christum adducendo, inter alios P. Hieronymus Xaverius S. J. sanguine proximè junctus Magno Indiarum Apostolo S. Francisco Xaverio.

Persia olim ab Hellesponto, usque ultra Indum porrecta; non longè angustioribus clauditur terminis à Turcis circumcisa, cum quibus de Babylone frequens concertatio. Patitur tamen non paucos Missionarios Catholicos. Paret Persis etiam regnum Ormusij, cujus metropolis Ormusium, sita in insula Sinus Persici, quàmvis ita sit sterilis, ut nec urticam ferat, opulentissimum tamen emporium est. Æstu sulphureo ita torretur, ut homines noctu, sub dio somnum capere cogantur, loco lectorum, in conchis ligneis, seu lintribus extensi, & capite tenus, aquæ immersi. Illud insuper singulare: quòd

quòd quò major est solis ardor, eò pluribus se operiant vestibus, ut jucundius refrigerentur. *Bartoli lib. 5. hist. Asiat.* Expugnavit hanc urbem, regiùque Lusitano subjecit Magnus Albuquerqueius præter Goam, Malacam, &c. sed eam annò 1622. regi Persarum vindicârunt Angli.

Hollandi quoque ditionem Lusitanorum, adeoquè progressus felicissimos conversionis gentium, valdè arctârunt occupatò regnò Zeilanò opulentissimò, Aurèâ Chersoneso, Malaccâ anno 1641. & anno 1663. Cananore, Coulettò, Cranganore, Coccinò, &c. &c. An præter quam florentissimis hisce regionibus, etiam Paradiso terrestri adhuc gaudeat Asia: controvertunt Interpretes Sacrarum Literarum.

FERIA VI.

CHRISTO PASSO.

SACRA MEDITATIO.

De Itineribus Christi in negotio salutis nostræ.

- I. **C**ONSIDERA: Cùm in Concilio Divinarum Personarum quæreretur;

reretur; *Quem mittam; & quis ibit nobis?* scilicet ad salvandum genus humanum: Unigenitus DEI sine mora, alacritate summâ ad ærumnosissimam expeditionem sese obtulit, promptiùs multò quàm Isaias c. 6. *Ecce ego, mitte me.* Accepto assensu, exultavit ut gigas ad currendam viam asperrimam, eruentis vestigiis signandam. Nobis iter est non è cælo in terram, sed è terra in cælum: & quàm lentè festinamus, quàm sæpè respicimus, imò aliorum divertimus?

II. **C**onsidera: Itinera Christi Infantis, Pueri, juvenis & viri maximè tempore prædicationis. Qua intentione suscepit illa, quo fervore agebat, quâ constantiâ consummabat!! Comites individui adhærebant illi Paupertas, ærumnæ, calumniæ, persecutiones gravissimæ. Nos quo sine & apparatu agimus iter?

III. Con-

III. **C**onsidera, itinera Christi tempore passionis. Quo fervore Spiritûs ante Pascha ascendit Hierosolyman, post Cœnam ultimam se contulit ad hortum, post orationem eruentam, properavit obviam Judæ & Satellitibus! Quomodo raptatus est in urbem, & ad varia tribunalia; quomodo cruce onustus exivit in montem Calvariæ &c. Nos, dum alicubi quidpiam patiendum est, imitamur Christum, an profugos discipulos?

IV. **C**onsidera, quis terminus fuerit viarum Christi? Mons latronum, suppliciis infamis. Quis lectulus pro ultima quiete? Crux. Quæ refectio lasso? fel & acetum. Quæ consolatio cœlitus? derelictio summa. Quis nobis animus est, ad sequendum hunc Viatorem. Magister noster est, Dominus & DEUS noster. Nostrâ causâ hoc iter suscepit

ſcepit & ſic peragit: Quid nos ipſius cauſâ?

AFFECTUS PII
erga Chriſtum Paſſum.

Recordare JESU pie: quòd ſum cauſa tua Via; ne me perdas illa die. Quarens me ſediſti laſſus: redemiſti crucem paſſus: Tantus labor non ſit caſſus.

Adoramus te Chriſte, & benedicimus Tibi: quia per mortem crucis, & acerbiffimam agoniam redemiſti mundum.

O crucifixe mi Amor, ne deſeras me nunc, & in ultima mortis lucta, à qua tota pendet aternitas.

Domine JESU Chriſte, DEUS cordis mei, rogo te per illa quinque Vulnera, qua tibi noſtri amor in cruce inſlixit; famulis tuis ſubveni, quos pretioſo Sanguine redemiſti. S. Xaverius.

Amor meus crucifixus eſt. S. Ignatius M.

DEUS

DEus meus pendet in patibulo: & ego voluptati operam dabo? S. Bern.

Non decet sub spinoso Capite membrum esse delicatum.

Nolo, Domine, nolo vivere sine vulnere: quia te video vulneratum. S. Bonavent.

Totus mihi figatur in corde, qui totus pro me fixus fuit in cruce. S. Augustin.

Dilexisti mi Domine, plus quàm Te; quia mori voluisti pro me. Idem.

O bone JESU exaudi me: intra vulnera tua Sanctissima absconde me. S. Ignat.

O Amor, Amor, Amor! Quid aliud Te Crucifixe JESU, quàm Amorem appellem? S. Mag. de Pazzis.

Qui passus pro nobis, JESU Christe, miserere nobis.

In fide vido Filij DEI, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. S. Paulus ad Gal. 2.

Non moriar sed vivam: & narra-
bo opera Domini.

Dilectus meus candidus & rubi-
cundus.

Dilectus meus mihi laborem, con-
temptum, vulnera, sanguinem &
mortem: Et ego illi fidem, devoti-
onem, honorem & amorem, vitam
& mortem, & quid non?

Hymnus Matutinus.

1. **A** Moris o incendium
Divine Rex amorum!
Omnis boni compendium
O Chrifte, Vir dolorum.
2. Ab! parce, quod deliquerim,
Ignosce jam dolenti!
Quod te cruci confixerim
Ab! parce pœnitenti.
3. Per ista sacra Vulnera,
Et sanguinem fluentem,
Rogo; meum cor vulnera,
Absolve pœnitentem.
4. Infige menti supplicii

*Clavum tui timoris:
Cor ure flamma duplici
Doloris, ac Amoris.*

Hymnus Vespertinus.

J*ESU nostra Redemptio,
Amor & desiderium,
DEUS, Creator omnium,
Homo in fine temporum.
Qua te vicit clementia,
Ut nostra ferres crimina,
Crudelem mortem patiens,
Ut nos à morte tollereres.*

*Ipsa te cogat pietas;
Ut mala nostra superes,
Parcendo, & voti compotes,
Nos tuo vultu saties. Amen.*

LECTIO SPIRITUALIS.

*Ex Thoma Kemp. lib. 2. de Imitat.
Christi, cap. 12.*

De Via regia Sanctæ Crucis.

D*Urus multis videtur hic sermo:
Abnega te metipsum, tolle Cru-
cem tuam, & sequere JESUM. Sed*

multò duriùs erit, audire illud extremum verbum: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Qui enim modò libenter audiunt & sequuntur verbum crucis; tunc non timebunt ab auditione æternæ damnationis. Hoc signum Crucis erit in cælo, cùm Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes Servi Crucis, qui se Crucifixo conformaverunt in vita, accedent ad Christum iudicem cum magna fiducia.

Quid igitur times tollere Crucem, per quam itur ad regnum? In cruce salus, in cruce infusio supernæ suavitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritûs, in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus animæ, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce; Quia si commortuus fueris; etiam cum illo pariter vives. Et si socius fueris pœnæ; eris & gloriæ.

Ecce

Ecce in Cruce totum constat, & in moriendo totum jacet: & non est alia via ad vitam, & ad veram internam pacem, nisi via Sanctæ Crucis, & quotidianæ mortificationis. Ambula ubi vis, quære, quodcumquè volueris; & non invenies altiorẽ viam supra, nec securiorem viam infra, nisi viam sanctæ Crucis. Dispone, & ordina omnia secundum tuum velle, & videre: & non invenies, nisi semper aliquid pati debere, aut spontè, aut invitè: & ita crucem semper invenies. Aut enim in corpore dolorem senties; aut in anima Spiritûs tribulationem sustinebis.

DIGRESSIO

in Daniam, Sueciam, & Moscoviam.

INvitat nos Dania: ut ex Anglia, & Oceano Germanico, per fretum *Sunde*, liberi à vestigali (quòd ibi omnes onerariæ solvunt) in mare Balthicum illabamur,

mur, & exscensione facta, invisamus provincias ejus Jutiam, Zelandiam, Fioniam & Seanium. Zelandia, insularum pulcherrima, tredecim hodie monstrat urbes, amplitudine spectandas, elegantiam decoras, & munitione robustas: atque inter has Hassniam metropolim, æquè elegantem & munitam, ac opulentam. Jutia (aliàs *Norvegia* & *Cimbrica Chersonesus*) veterum Cimbrorum patria est; qui maris inundatione pulsati sedibus suis, Italiam inundârunt, eamque primùm Romano sanguine largè tinxerunt; mox suo. Ducenta enim, & amplius, eorum millia cecidit C. Marius, Romamque ingenti trepidatione & periculo liberavit. Maxima hîc, mense Januario est captura salpæ: quæ piscis est de genere asellorum; frigore duratur, non calente sole, & in varias regiones asportatur, sarmentis, seu assulis ligneis non melior, nisi scitè paretur.

Equos alit Dania generosos, & catellos Melitæos admodum delicatos. Boum quinquaginta millia quotannis in Germaniam mittit. In monte Alberg, monumenta gigantum visuntur. Helcâ & Helcâ ignivomis montibus claret: Piscis Nahual

Nahual ibi capitur, longus 40 ulnas, qui in fronte dentem, (an cornu) habet 7 cubitos prominentem, & venenis medentem.

Ut æmulam Daniæ Sueciam quoque lustremus: ipsa suadet vicinia. Finnomarchia & Lappia regiones hominibus, frigore & rupibus admodum rigidæ, fere arcent hospites. Gothia humanior est & amœnior. Metropolis regni Stockholmia, loco palustri, instar Venetiarum, fixis palis insidet: unde & nomen trahit. Upsalia, civitas Archiepiscopalis, gloriabatur olim & Præsulibus aureis, & templò magnificentissimò Intus aurò circumquaque recto. In lacu Mos, Serpens, aliquando apparet longus cubitos 56. unde sinistri quidpiam augurantur. Litus maris Norvegiam ambientis obnoxium est balænis: contra quarum furias utuntur nautæ castoreò pharmacò; quod ubi in mare projecerunt, monstra hinc omnia ad imum recedunt. Gothi audito tonitru, olim jaculabantur in cælum, quasi Diis opitulaturi, quos credebant oppugnari.

E Suecia in Moschoviam expeditum est iter, vel per mare Glaciale ad portum Archangeli famosissimum tendendo; quo

commercii causâ frequentes conveniunt Angli, potissimum & Hollandi: vel terrestri itinere Livoniam radendo, propè Narvam, munitionem non contemnendam. Provinciæ præcipuæ se offerunt Volodomia Rezanum, Novogrodia, Ducatus Smolenscensis (cujus metropolis insigni mœnium crassitie gloriatur) & Kijovien-sis, ubi Græca Academia & ingentes subterraneæ cryptæ, Monachorumquè copia, Inde amplissimam Sibiriam, Zobellarum vivarium & regna Cazan atque Astracan invisere licebit, ac per Magni Ducis ditiones usque ad confinia Tartaro-Sinensis Imperii excurrere.

EXCURSIO

in Terram Sanctam.

Dies patienti DEO sacer, evocat nos in Palæstinam, ad lustranda & veneranda loca, in quibus operatus est salutem nostram. Nobilissima hæc Syriæ regio est, aliàs Chananea, seu Terra Chanaan dicta, à Chanaan, filio Cham, filii Nòè DEI jussu & potentiâ, subegit eam Josve occisis 31. regibus, divisitque 12 Tribubus filiorum Israël. Amplitudo ejus satis exigua, sed prærogativæ amplissimæ.

Lon-

Longitudo, ab Aquilonari civitate Dan, ad radices montis Libani sita, meridiem versùs usque ad Bersabee civitatem, vix excedit milliaria 67. quæ singula unius horæ itinere conficere possunt. Latitudo ab Occidente & mari magno, seu mediterraneo, in orientem usque ad Jordanem fluvium, non excedit similia milliaria 18. testibus Brocardo & Adrichomio. Ultra Germanica igitur & Polonica milliaria 30 non excurrit longitudo Terræ Sanctæ. Sed intra terminorum tantas angustias infinitum continebat populum, arenæ, quæ est in litore maris, sæpiùs in Divinis Literis comparatum.

Idonei Authores apud Lancicium, Opusculo 20. numero 58. tempore Davidis, solorum Sacerdotum numerant ibi plura, quàm centum viginti millia: Sacerdotum verò & reliquorum Levitarum plura quàm septies centena millia, & 20 millia. Quod regnum Christianum, licèt decuplo majus, tot alit Christi Ministros? Et tamen queruntur politici: regna gravari multitudine Spiritualium, eorumquè nimias esse opes. Sacerdotum & Levitarum Illorum, longè fuisse majores, demonstrat
idem

idem Lancic. à n. 61. productis 20 speciebus variorum proventuum, jure Divino ipsis assignatorum. Non divitiæ Spiritu-
 alium, sed avaritia Sæcularium, luxus, fraudes & rapinæ exhauriunt, & exinan-
 niunt regna.

Elogium *Terræ lacte & melle manan-
 tis* sortita est Palæstina ab ipso DEO, ob
 singularem cæli temperiem, àëris salubri-
 tatem, pecorum, avium, piscium, frumen-
 ti, vini, olei, sacchari, balsami, ficuum,
 malorum granatorum copiam, amœnif-
 simorum camporum, montium, fluvio-
 rum, nemorum, urbium, castellorum, pa-
 gorum, hominum frequentiam, omnium
 deniquè rerum abundantiam: ut cum ip-
 so Paradiso in certamen venire potuerit;
 siquidem, illi nec Lignum vitæ defuit,
 Crux nempe vivifica Salvatoris.

At sublimius est elogium *Terræ Sanctæ*,
 quò beatissima illa regio celebratur, eò,
 quòd non solum Patriarcharum fuerit co-
 lonia, Prophetarum domicilium, & san-
 ctissimorum regum patria; sed ipsum Ca-
 ro factum DEum exceperit nascentem,
 aluerit natum, cum hominibus conver-
 santem portaverit; quòd sedenti solium,
 oranti

oranti scabellum, dormienti culcitra & cervical fuerit; quòd sola mysteriorum maximorum conscia, divinis & lachrymis & sudoribus, & sanguineis fontibus sanctificari meruerit; quòd quem vivum velut ulnis portaverat, mortuum triduo visceribus suis gestaverit, & rursus vivum mundo restituerit, deniquè gloriosissimum Triumphatorem cœlo reddiderit, pro ipso Divinum Paracletum receperit, & Apostolorum prædicatione virtutibus, miraculisque prima fuerit exculta & illustrata.

Tam nobilis, & ad invidiam usquè totius orbis terrarum honoratæ regionis, flos, gemma & corona fuit Hierosolyma; Civitas DEI electa, fundata in montibus sanctis, felicissima cœli soliquè bonitate, ædificiorum splendore admiranda, Domina gentium, à rivolo Ægypti usquè ad fluvium magnam, seu Euphratem; deniquè divino oraculo, *Urbs perfecti decoris, Gaudium universæ terræ.* Thren: 2. Figura militantis & Triumphantis Ecclesiæ, Apoc: 21. Conditam primùm fertur à Melchisedech rege & Sacerdote, atque Hebraicè dicta *Salem*, Græcè *Solyma*; quam deinde occuparunt Jebusæi, possederuntque annis

annis 800 & amplius, donec à Davide rege, & populo Israël expugnaretur. Arcem munitissimam & amplissimam in ea ædificavit rex David, Templum admirandum & opulentissimum Salomon, alii reges palatiis, turribus, ædificiis, quorum pleraquæ ex candido marmore erant, ita exornârunt: ut inter totius orbis urbes miraculum esset, inquit Adrichomius, additque in suo Theatro Terræ Sanctæ.

Hoc ornatu & splendore floruit Hierosolyma annis 400 & ultra, habens circuitum quinquaginta stadiorum, & per gyrum urbis fossam in lapide excisam, 60 pedum profunditate, latitudine verò 250 in qua commorabantur hominum circiter 150 millia. Per impietatem populi occupavit eam, & funditus evertit Nabuchodonosor rex Babylonis ita, ut arx Sion, quasi ager araretur, & Hierusalem unus lapidum acervus esset: mons in quo templum fuerat, abierit in sylvam & teste Hieronymo, nec avis volaverit, nec bestia transierit per eam. Post 70 annorum desolationem, favente Cyro Persarum & Medorum Rege, urbs restaurata est à Nemias, & postea à Machabæis & Herode magnificè

gnificè exornata unà cum Templo: floruitq; gloriosa, donec in vindictam Divini Sanguinis, à Tito Vespasiano everteretur funditùs, cæsis undecies centenis Judæorum millibus. Tres solùm integræ relictæ sunt tures speciosissimæ, ab Herode extructæ; ut monumentum essent perpetuum fortitudinis Romanorum, & impietatis Judæorum. Sed has ipsas post annos 65 rebelantibus Judæis domitis, diruit Ælius Adrianus Imp. jussitq; locum civitatis aspergi sole. Aliam tamen priori vicinam ædificavit civitatem, intra ejus mænia includendo montem Calvariæ, & Sepulchrum Domini, quam *Æliam capitolinam* vocari voluit. In fronte portæ, qua Bethlehem ibatur, suam in marmore sculpsit, ad ignominiam Judæorum: quibus ex edictò prohibetur: ne urbem illam amplius introirent, aut ex loco aliquo eminentiore aspicerent.

Devenit ea postea in potestatem Christianorum, & jam tempore Constantini M. Episcopum habebat Macarium, ad quem ejusdem Constantini literæ, de extruenda Basilica magnificentissima, in loco Sepulchri Dominici, extant apud Baronium
annò

annò 326. n. 31. ex Eusebio: sublatoque Æliæ Capitolinæ nomine, *Hiero olyma* est dicta, atque Patriarchali Sede honorata. Sed annò Christi 636. à Saracenis Ægyptiacis occupata, & possessa fuit: donec annò 1099 à Christianis, duce Godofrido de Bullion, recuperata fuit, feria 6 hora 9. qua Christus expiravit. Sed non diuturna fuit Christianis ea felicitas. Post 88. annos nova illa Jerusalem, à Saladino Ægypti Soldano deditioe occupata est: annò autem Christi 1517 à Selimo Turcarum Imper. subacta est. Vocatur à Turcis *Cuzumobarech* seu *Codsbarich*, id est Urbs sacra.

Veteris Hierosolymæ Loca celebriora fuerunt.

I. **M**ONS Sion, alias Mons Domini, & mons Sanctus; qui cæteris omnibus eminebat & Australem urbis tractum occupabat. In solida rupe fundatus, verticem habebat insigni planitie amœnum, in quo David sibi Arcem, & Fortibus seu Heroibus suis civitatem ædificavit, dictam *Civitas David*, mœnibus, turribus, & horribilibus præcipitiis munitissimam, solaque fame subigendam: sed à Tito Vespasiano,

spasiano, sine ulla sanguinis effusione, subacta est, Judæis consternatis diffugientibus. In hac Civitate David seu superiore, erat Cænaculum illud magnum & stratum, in quo cum discipulis suis Christus ultimam coenam sumpsit, Sacramentum Ven: Eucharistiæ instituit, post Resurrectionem discipulis apparuit, & postea Spiritum Sanctum misit. Ibidem erat Domus Annæ, & palatium Caiphæ Pontificum; Domus in qua DEipara Virgo, post Christi mortem cum S. Joanne Evang: habitavit; Sepulchrum Davidis, & aliorum regum Juda; Tabernaculum Sion pellibus tectum, in quo Arca deposita fuit, ante templum constructum; Torcularia regis ad exprimendum vinum regium &c.

II. **C**ivitas Inferior, quæ ingenti voragine, à Superiore Civitate David, dividebatur, in scripturis sacris passim appellata *Filia Sion*, occupabat medium totius urbis. Nam à meridie habebat Civitatem David, à septentrione Civitates Secundam & Novam, de quibus infra. In ea Civitate videbatur 1. Mons Moria, in quo Abraham filium Isaac immolare iussus erat. 2. Templum Salomonis in eodem monte

monte constructum, operâ 153. millium
 hominum. 3. Domus Saltûs Libani cum
 amœnissimo nemore, viridariis, fontibus,
 piscinis &c. à Salomone constructa. 4.
 Piscina probatica, in qua victimæ litandæ
 lavabantur, & ægri ad commotionem a-
 quæ ab Angelo, sanabantur; pro quorum
 commoditate porticus habebat opportu-
 nas. 5. Palatium Salomonis sumptuosis-
 simum: & propè illud Palatium reginæ,
 filiæ Pharaonis. 6. Palatium Machabæ-
 orum locò præcelsò. 7. Palatium, seu
 Prætorium Pilati, aliorumque Præsidium
 Romanorum, in loco ita eminente situm,
 ut 28 gradibus marmoreis ad illud ascen-
 deretur: per quos, cum Christus Dominus
 in Passione sua bis ascenderit, descende-
 ritque, & partem etiam aliquam Sangui-
 ne suo, post flagellationem & spineam
 coronationem tinxerit (quæ nunc cancel-
 lis est inclusa) Romam translati sunt, &
 propè Basilicam Sancti Joannis Latera-
 nensis constituti, magna piorum devoti-
 one flexis genibus ascenduntur, atque *Sca-
 la Sancta* appellantur. Huic palatio con-
 tiguus est Xystus, seu ambulacrum lapi-
 deum præaltis columnis impositum per
 modum

modum pontis: per quod ad Arcem Antoniam erat transitus è Prætorio. Ex hoc Xysto, solebat Præses alloqui populum infra collectum; & Pilatus monstravit JESUM dirissimè flagellatum, *Ecce homo.*
 8. Ars Antonia; quam ex palatio Hircani Machabæi in Arcem munitissimam vertit Herodes, & in gratiam Martij Antonij sibi amicissimi, Antoniam appellavit.
 9. Amphitheatrum amplissimum, capax 80 millium spectatorum, ab eodem Herode de Ascalonita, constructum.
 10. Curia 70 Seniorum, seu Concilii Sanhedrim, &c.

III. CIVITAS secunda, à latere Septentrionali Filia Sion posita, & ab eadem murò turrîtò sejuncta: quam potissimum commendabat magnificentissimum Palatium Herodis Ascalonitæ; in quo Christus presentatus fuit Herodi Antipæ, tetrarchæ Galilææ, ab eo illusus.

IV. CIVITAS Nova, dicta *Bezetha* Herb. adjacens Civitati Secundæ Septentrionem versùs, murò & turribus ab eadem distincta. Hanc potissimum incolebant lanæ venditores, fabri ærarii, aliique artifices, eratque ibi vestium mercatus.

V. VIA Crucis: quam scilicet Christus morti adjudicatus à prætorio Pilati, cruentis gressibus, usque ad montem Calvariaë confecit. Huic viatores Christianos vel maximè intentos esse oportet. Describit eam Adrichomius sic: Incipiens Salvator à palatio Pilati, per 26 gressus, qui faciunt 65 pedes ad locum processit, ubi crux ei imposita est. Inde processit versùs Calvariam inter Septemtrionem & Occidentem sitam, per 80 gressus, seu ducentos pedes, ubi primò cum Cruce cecidisse, traditur. Ultrà progressus per 60 gressus & tres pedes, seu 153 pedes, obviam habuit SS. Matrem suam cum S. Joanne. Rursus per 71 gressus & sesquipedem, sive 179 pedes procedens, pervenit ad trivium quoddam; ubi Simon Cirenæus coactus est crucem portare post eum. Confecit inde 191 gressibus cum semipede, seu 478 pedibus, ab occurrente Veronica sudarium accepit. Postea per 33 gressus & duos pedes, seu 842 pedes, attingit portam Judiciariam, in ipsius Urbis mœnibus sitam, ubi rursus cum cruce lapsus fertur. Inde Saxosâ, & paulatim ascendente viâ, septemtrionem versùs, processit

cessit extra urbem, per 348 gressus, & duos pedes, seu 872 pedes, ad bivium quoddam, ubi mulieres plorantes allocutus est. Tandem per 161 gressus & sesquipedem seu 404 pedes, accessit ad radicem montis Calvariae ubi ultimò cecidit. Mox per 18 gressus, seu 54 pedes attigit locum, in quo à lictoribus vestibus spoliatus, & vino myrrhato, felle mixto potatus est. Dehinc post 12 gressus sive 30 pedes, clavis cruci affixus est. Denique per 14 gressus, seu 35 pedes, delatus est ad locum, ubi cruce in foramine rupis fixa, sublatus est in altum JESUS, spectaculum inauditum, futurus DEO, Angelis & hominibus. A palatio itaque Pilati usque ad locum crucis, sunt gressus 1321, seu pedes 3303. Porro in pede sexies continetur: sequens linea juxta Adrich.

VI. **E**Xtra Urbem celebriora loca fuerunt
 1. Torrens & Vallis Cedron, quæ etiam *Vallis Josaphat*, inter Urbem & Montem Oliveti sita, 2. Fons *Siloe* ex radice montis Sion scaturiens collectus in piscinam seu *Natatoriam Siolæ* 3. Hortus Regius in suburbanis, qui & *Conclusus* dicebatur. 4. Mons Oliveti, seu *Oliua-*

rum ad latus urbis Orientale ad cuius ra-
dices erat *villa Gethsemani*, ultra quam
vicinus, sed paulò eminentior, *Hortus
Olivetì*. 5. *Bethania*, castellum Lazari,
paulò ultra montem Oliveti. 6. Ad latus
urbis Septemtrionale mons Calvaria, ei-
que propinquum Sepulchrum Domini, qui
est super omnia DEUS gloriosus in sæ-
cula.

SABBATUM

DEIPARÆ VIRGINI SACRUM.

MEDITATIO.

*De variis DEiparæ Virginis Itine-
ribus.*

I. **C**ONSidera: Iter Virginis partui
proximæ, ex civitate Naza-
reth in Bethlehem, dolore pariter
ac gaudio plenum, ob natum mun-
do Salvatorem, sed loco & tempo-
re incommodissimo. Et nobis iti-
nerantibus passim occurrit varia
dolendi atque gaudendi materia.
Ferenda utraque moderatè.

II. Con-

II. **C**ONSIDERA: Quo animo DEIPARA Virgo acceperit persecutionem Herodis, profecta sit in Ægyptum, & post annos aliquot commorationis inter idololatrias, redierit in patriam. Poterant inde varix cogitationes, & affectus ascendere in corde ipsius: at illa in omnibus suspiciebat sapientissimam Providentiam Divinam, eique plenè acquiescebat: prout & nos decet.

III. **C**ONSIDERA, dolorem ejus in itinere Hierosolymitano de amisso Filio, solitudinem in eodem quærendo, gaudium de invento. Sic in humanis constanti vicissitudine, alternant tristia & læta. Mature parandus utriusque animus. Summa curarum nostrarum sit: ne amittamus: JESUM; amissum recipiamus quantocyus.

IV. **C**ONSIDERA, comitantem sæpè, tempore prædicationis, Fili-

um; variis, unà cum ipso à Judæis, appetitam conviciis & persecutionibus; occurrentem Filio, bajulanti sibi crucem; ascendentem cum ipso montem Calvariæ, & morienti in cruce inter latrones (ô quale quantumque objectum!) assistentem; tandem post emensum mortalitatis iter, tam arduum, gloriosissimè in cælum migrantem, atque ad Filii dexteram confidentem. Si similem, viæ vitæ nostræ optamus terminum: simili passu itinerandum. Tu, ô Gratiosissima, iter para tutum: ut videntes JESUM, semper collætetur.

AFFECTUS PII

erga DEIPARAM Virginem.

JESUS & MARIA dulcissimi amores
mei. Patiar ego, moriar ego, amore
vestri. Totus sim vester, nullus meus.

Dum vixero, Te diligam cum Fi-
lio, MARIA.

O pulcherrima inter mulieres,
omnes

omnes mei amores ardent Tibi.

Soli Parenti Virgini, mei calent amores. Hic nulla pars Cupidini: fœdi procul calores.

Una es Formosa mea, Amica mea, Columba mea.

Amo te, qua tam formosa, mea Gemma, mea Rosa.

O Mater pulchra dilectionis, forma, reforma amores meos.

O Clemens, ô Pia, ô dulcis Virgo, MARIA!

Glorifico, veneror, Te Maxima & optima Matrum.

Tu letitia Israël, Tu honorificentiâ populi DEI, Tu gaudium univêrse terra.

Tu es illa Speciosa, quâ nulla est pulchrior.

Tu es illa Victoriosa, quâ nulla est fortior.

Tu es Gratiôsa, quâ nulla est dulcior. Exaltata es S. DEI Genitrix, super

choros Angelorum ad caelestia regna.

Tonate caeli desuper; & date Virgini laudem.

Pulchra es, & amabilis nimis! Magna es, & laudabilis nimis!

Omni die, dic *MARIÆ*, mea laudes anima.

Mater *DEI*, memento mei.

Monstra te esse Matrem. Monstra te Matrem.

Ad te clamamus exules filij *Eve*.

Vitam presta puram; iter para tuum: ut videntes *JESUM*, semper collatsemur.

Hymnus Matutinus.

Quem terra, pontus, sidera,
Colunt, adorant, predicant,
Trinam regentem machinam,
Claustrum *MARIÆ* bajulat.

Cui luna, sol, & omnia,
Deserviunt per tempora,
Perfusâ caeli gratiâ,
Gestant Puella viscera.

Beata Mater munere,
Cujus supernus Artifex,
Mundum pugillò continens,
Ventris, sub arca clausus est.

Beata cali nuntio,
Fœcunda Sancto Spiritu,
Desideratus gentibus,
Cujus per alvum fusus est.

JESU tibi sit gloria,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre & almo Spiritu,
In sempiterna secula. Amen.

Alius.

M Undi delicia salvese,
Virgo, & proles Virginis,
Salvete millies, JESUS & MARIA.

Tu rubus ardens es, MARIA.
Ureris, & non combureris,
Nam rubi flamma est, Filius MARIE.

Tu Arca fœderis, MARIA.
Corruptionis nescia,
Sed Arca Manna, est Filius MARIE.

Tu radix Jesse es, MARIA:

K5

Virgo

Virgo & virga florida,
 Sed virga Flosculus Filius *MARIÆ*.
 Tu Thronus regius, *MARIA*:
 Divina artis specimen,
 Sed Throni, Salomon, Filius *MARIÆ*.
 Tu *DEI* templum es, *MARIA*:
 Non ictus in Te resonat,
 Sed templi Ara est, Filius *MARIÆ*.
 Tu mundi oculus, *MARIA*:
 Luna & Sole clarior,
 Pupilla oculi Filius *MARIÆ*.
 Tu mundi cælum es, *MARIA*:
 Quò bonum omne clauditur,
 Sed cæli Gaudium, Filius *MARIÆ*.
 Tu cæli Janua, *MARIA*:
 Per Te, in cælum, via est,
 Sed Clavis janua, Filius *MARIÆ*.
 Tu mundi Corculum, *MARIA*:
 Amoris domicilium,
 Sed cordis Centrum est, Filius *MARIÆ*.
 Cor meum valeas, *MARIA*:
 Te vita *DEUS* animat,
 Tu *JESU*, Anima cordis mei. Amen.

Hymnus

Hymnus Vespertinus.

A *Ve maris Stella,*
 DEI Mater alma,
 Atque semper Virgo,
 Felix cæli Porta. &c.

Alius.

MARIA cæli gaudium, terra de-
 licium,

Te placet affari: sat nequis amari.
 Tu pectore capto & animo raptō,
 Me totum vendicas.

Os tuum merus Hortulus; sed in
 hoc hortulo

Sunt due formosæ, tua labia Rosæ;
 Ex illis, per illas, sermonem distillas
 Plus quàm Rosaceum.

Si tua spectem lumina, sunt duo sidera:
 Ex quibus amœnâ sub luce, serena;
 Quot spicula jadis, tot vulnera facis
 Vivit, qui tangitur.

Tu omni flore pulchrior, excellis
 omnia:

Tibi lilia soli, conchyliâ sali,

*Argentea, aurea, gemmea poli
Cedunt & sidera.*

*MARIA meum gaudium, quod corde
nutrio:*

*Incendium grave, sed blandum & suave,
Ab! Divi augere, excipiam late
Diducto pectore.*

*Post DENM, mihi omnium Votorum
meta es:*

*Dum spero, dum spiro, Mariam requiro
Hec spiculo jacto & vulnere facto,
Mi rapit animam.*

LECTIO SPIRITUALIS.

De Invocatione Deiparæ Virginis.

Ex hom: 2. S. Bernardi super Missus.

Loquamur pauca & super hoc
Nomine (MARIA) quod inter-
pretatum, *Maris Stella* dicitur, &
Matri Virgini, valde convenienter
aptatur. Ipsa namque aptissimè fide-
ri, comparatur. Quia sicut sine sui
corruptione sidus suum emittit ra-
dium:

dium: sic absque sui læsione Virgo parturit Filium. Nec sideri radius, suam minuit claritatem; nec Virgini Filius, suam integritatem. Ipsa igitur nobis, illa stella, ex Jacob orta: cujus radius, universum orbem illuminat; cujus splendor, & præfulget in supernis, & inferos penetrat; terras etiam perlustrans; & calefaciens, magis mentes, quam corpora; fovet virtutes, excoquit vitia. Ipsa inquam, est præclara & eximia Stella, super hoc mare magnum & spatiosum, necessario sublevata; micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis, in hujus sæculi profluvio, magis inter procellas & tempestates fluctuare, quam per terram ambulare: ne avertas oculos à fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis. Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum: respice Stellam, voca MA-

RIAM.

K 7

DIRE

RIAM. Si iracundia, aut avaritia, aut carnis illecebra, naviculam concusserit mentis; respice ad MARIAM. Si criminum immanitate turbatus, conscientiae fœditate confusus, judicij horrore perterritus, barathrô incipias absorberi tristitiæ, desperationis abyssô: cogita MARIAM, in periculis, in angustijs, in rebus dubijs MARIAM cogita, MARIAM invoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde, & ut impetres ejus orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens, non devias; ipsam rogans, non desperas; ipsam cogitans non erras; ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis; ipsa duce non fatigaris; ipsa propitiâ pervenis: & sic in temetipso experiris; quàm meritò dictum sit: *Et Nomen Virginis MARIA.*

DIGRESSIO

*in Poloniam, Litvaniam, &
Prussiam.*

Poloniam regnum, & M. Ducatus Litvaniam, ut olim Sparta, non tam moerium mole, urbiumque munitione, quam fortibus viris, splendoreque Nobilitatis gloriantur; cujus summum, & vitâ charius, decus est *Aurea Libertas*, & affinis ipsi liberi oris facundia, qualem vel in medio Latio quæsieris. Nemo regum, in Europa tam latè imperat, ac Rex Poloniæ: nemo tam frequenti splendidoque stipatur Senatu. Senatores regni, opibus potentes, numerat Starovolseius 147. quadruplici classe distinctos: scilicet in Episcopos, Palatinos, Castellanos, & Officiales Majores; uti sunt Mareschalli, Cancellarii, Thesaurarii Regni, M. Ducatus Litvaniam & Curiam.

Amplitudini dititionis detrahunt imperiti nonnulli, objectantes infrequentiam incolarum, & copiam sylvarum. Sed vel inde faciliè arguuntur erroris, quòd ad Electoralia Comitia in Campum Martium propè Varsaviam confluant multò plura, quam

quàm centum millia solius Nobilitatis. Quamvis verò nonnulli tenuioris sint fortunæ: plerique numerosis gaudent subditis, plurimi millibus; non pauci justum exercitum è subditis suis scribere possunt. Adde subditos Spiritualium, Ecclesiasticorum, Religiosorum, sanè numerosos: adde incolas civitatum, Judæos, Tartaros, &c. Annò 1697. initò in M. Ducatu Litvaniæ censu, inventi sunt 257254. Foci eorum tantùm, qui ad Contributiones publicas tenentur. Ubi Ecclesiastici, ubi Nobilitas, Milites, & famulorum agmina &c.? Deinde ad unum Focum, quot spectant capita? Olim Magno Duci Litvaniæ, non erat operosum, trecenta & amplius hominum millia, in aciem educere: quæ potissimum suppeditabat Vilna metropolis.

Alter non levior error est Geographorum, qui nescio, quem antiquorum secuti, eadem nunc facie repræsentant Poloniam Litvaniamque, qua olim squallebant: cum interea, allaborante cultiore tempore, longè alium induerint cultum, præsertim ante ruinas, in quas, à Moscho & Sveco nuper sunt conjectæ; è quibus sensim, nec raro

parò cultiores, emergunt. Non desunt sua decora Cracoviæ; non ea, jam lignea Vilna; habet quibus superbiat, magnifica palatia, regum sedes Varsavia: quin tota regio passim aulis nobilium, ceu campus amœnus vernantibus flosculis, est distincta. Quod scribitur: Litvaniam adiri non posse nisi hyemali tempore, vel ignorantia est, vel impudens maledicentia. Quamvis enim non desint loca quædam palustria: quanta hæc pars Litvaniæ? Commemamus ultro citroque, quovis anni tempore: nec auditur, de funeribus demersorum viatorum.

Sed missis hisce imperitorum ineptiis, lustremus cursim memorabilia Poloniæ: Salisfodinas Bochnenses & Veliscenses, ubi marmorum loco, columnæ salis eruuntur; fodinas nitri apud Vissiciam, cupri & carbonum apud Tencinum; chalybis apud Podolentiam; ferri apud Olstiniam & alibi; plumbi & argenti (imò & auri) in Palatinatu Cracoviensi, & Sendomiriensi; marmorum omnis generis colorum apud Seleciam. Invisamus Cracoviæ Basilicam D. Stanislai Ep. M., ubi se offerent duo ex solido argento altaria, alterum à Sigismundo

gismundo I. Rege, alterum ab Anna regina constructum. Observemus: ut in eadem Ecclesia nunquam est silentium, sed semper alternantibus choris, diu noctuque resonant DEI laudes; & inter centum quotidiana sacrificia, octo sint cantata; inter mille & 18 templa Diœcesis Cracoviensis, novem sint Collegiata. Ipsos miremur harum regionum agros eâ frumenti copiâ abundantes; ut ferè tantum variis emporijs importetur, quantum alendæ Europæ sufficit.

Cætera prætereuntes, tandem in *Prussia* nos recipiamus: regionem scilicet, quam Natura & Ars singulari studio excoluisse videntur; ut jam certent fecunditas agrorum atque lacuum plurimorum, cum frequentia & elegantia civitatum; volucres cæli cum piscibus maris, industria hominum cum naturæ sagacitate. Prussia Brandenburgica cum Polona, Portus opportunissimi cum navium copia, Regiomontum cum Gedano, Elbinga cum Thorunio: ubi ejectis ex ædibus sacris Sanctorum lipsanis, in heterodoxo Gymnasio civitatis religiosè asservantur duæ Ciceronis Epistolæ in tabulis cereis scriptæ.

ptæ. At majori admirationi est: quòd Varmiensis Episcopatus, Episcopo S. Rom. Imperii Principe inclytus, in medio A-catholicorum, vigeat incorruptus.

EXCURSIO

in Asiam ultra Gangem.

INdia diyidi solet in eam, quæ est eis Gangem, & quæ est extra Gangem. Illam iustravimus Feriâ quintâ; hæc multis sæculis Europæ ferè ignota, nunc spectanda venit. Ipse utriusque discriminator Ganges spectatorem meretur, fluminum Asiæ totius non solùm maximus, sed & opulentissimus, utpote aurifer & gemmifer. Multi veterum Patrum censuerunt, esse unum è 4. Paradisi fluminibus, in sacris Literis *Phison* dictum. Minima ejus latitudo est duorum, maxima quinque milliarium Germanicorum. Oritur è montibus Tartariæ magnæ, & per Imperium magni Mogolis, quod *Indostan* dicitur, illabitur in vastum Oceani Orientalis Sinum, qui ab eo Gangeticus dicitur. Debet id orbis Europæus, inclytæ Lusitanorum nationi; quòd postremis hisce sæculis, ipsi innotuerunt etiam extrema

trema Indiæ, ultra Gangem, imò ipsa à tota continente avulsa Japonia.

Celebriora ultra Gangem regna sunt Bengala, Pegu, Siam, Cambia, Tunquin, Cocincin, Chersonesus Malacensis, deinde Imperium Chinense.

Bengala, paret nunc Magno Mogoli: incolas habet omnibus vitiis scatentes, sed quæ putant omnia elui, si in flumine Gange, cujus originem è Paradiso ducunt, se lavent. Non admittuntur autem ad hoc lavacrum, nisi priùs, certò pretiò, regi persolutò.

Regnum Pegu, vastum est & opulentissimum: ingens ibi elephantum copia, qui fame sicurantur. Incolæ colunt duos Deos, bonum & malum: Christiani quoque nonnulli reperiuntur.

Siam regnum ad 300 milliaria extenditur in longum, ad 160. in latum; negotiatione cum Chinesibus & aliis populis dives. Ante paucos annos, operâ Missionariorum è Societate JESU, tam feliciter res Christiana ibidem processerat: ut rex, non solùm baptismum susceperit, sed etiam per legatos suos Pontifici, Maximo Alexandro VIII. obedientiam filialem

tem detulerit. Sed breve, id Ecclesiæ gaudium fuit. Defuncto enim rege, successor ejusdem, Gallos omnes, & qui fidem & negotiationem suam ibi promovebant, toto regno facessere jussit. Elephantes bis mille, alere dicitur, ad prælia doctos.

Malacensis Chersonesus, Aurea dicta, finitima est Siamensibus. Metropolis ejus Malaca, à Lusitanis expugnata, anno 1511. sed his adempta ab Hollandis anno 1641. Multa magnaque miracula, ibi operatus est Indiarum Apostolus S. Franciscus Xavierius: sexcenta, intra paucos menses, numeravit Episcopi Vicarius. Eriam defunctus non desit esse beneficus. Nam corpus ejus Malacam delatum è Sanciano insula, sævissimam pestem illico extinxit, ac veluti tot mortuos suscitavit, quot vivos servavit. Aureæ nomen obtinuit ea Peninsula, tum ab auri fodinis, quibus abundat, tum à perpetuo vere, & negotiatorum ex tota Asia concursu.

Camboyæ regnum, Siamensi conterminum, incolas habet minùs malè, quàm alibi moratos, Mahometis sectæ addictos. Homicidia, furta, adulteria ibi nulla; plebeji unâ contenti sunt uxore.

Tunqui-

Tunquinum & Cocincina provinciæ fuerunt Imperii Chinenfis: sed jam excusso jugo regna sunt, cum ea tamen conditione; ut quovis triennio congruis muneribus Imperatorem colant Sinensem. In Cocincinam illatum semen Evangelij 1614 insignes fructus tulit; quos etiam persecutionis bruma acrior non decoxit. Anno 1663. & seqq. non pauci sanguine proprio purpurati cælum sunt ingressi. In regno Tunquin insonuit tuba Evangelij primùm anno 1626. tantumque valuit in animis indigenarum: ut ad annum 1639. ferè centum millia ad Christum transferint, eique mirà constantiâ adhæserint, sæpius proscriptis Evangelij prædicatoribus. Singularis est in hac gente propensio ad pietatem, aliasque virtutes, præsertim Castimonie studium.

China, seu Imperium Sinense, grande quoddam compendium est totius Asiae, & ferè orbis terrarum, præsertim hac ætate, quâ Tartariam quoque Magnam complectitur, & jam magna ex parte Christianum est. China ipsa ultra 600. milliaria German: à regno Siam & Tunquin protenditur usque ad Oceanum: latitudine ferè pari.

pari. Separat illam à Tartaria portentosus murus totidem milliarium, 60 pedes altus, 15. latus; qui per montes, valles, prærupta, & vasta flumina ab Oriente in Occidentem æquabili tractu excurrit. Centena millia præfidiariorum assistebant perpetuò eidem muro, ad arcendos Tartaros. Nihilominus hi, non violentâ invasione, sed ultroneâ invitatione ad compescendos rebelles quosdam, occupârunt imperium Sinense circa annum 1640. Domitîs enim rebellibus laboris sui, non aliud admiserunt præmium, quàm ipsum imperium, quod etiamnum possident. Unde potentissimus, in orbe terrarum, princeps nunc est Imperator Sinensis, cùm etiam Tartariæ Magnæ, in qua, inter alia Catajæ, regnum amplissimum dominetur. Rei Christianæ, commodior est Tartarorum gubernatio, & jam modernus Imperator, edictò publicò, quod per annos 100. impetrari non poterat, copiam fecit, per totum regnum prædicandi & suscipiendi Evangelium, admissis etiam Episcopis duobus, quorum unus, in regia Pekinensi; alter, in Nanchinensi residet. Fidelium centena millia numerantur, Populi autem in Sinis, tanta

tanta est frequentia, ut perpetuæ nundinæ videantur; tanta urbium, civitatum, castrorum, &c. copia, ut totum regnum urbis unius frequentissimæ, pulcherrimæ, ordinatissimæ, & cultissimæ, speciem præferat, & jure ipsi applicetur, quod de Roma olim cecinit Propertius.

*Omnia Sinensi cedant miracula terra:
Naturâ hic posuit, quidquid ubiq; fuit.*

Asiam deniquè commendant plurimæ, amplissimæ & feracissimæ auri, & argenti, gemmarum, aromatum, &c. Insulæ. Præcipuæ sunt *Ceyla* delicia Orientis, ubi perpetuò florent, simulque fructus maturos gestant arbores. *Sumatra*, in qua elephantes procerissimi; *Borneo* vastissima, abundans thure, mastiche, camphora, auri & adamantum fodinis; *Java* major & minor, cum insulis Molucensibus, aromatum, præsertim piperis & caryophilorum feracissimis. *Celebes macassar*, *Manara*, margaritarum piscatu celebris, *Amboinum*, *Banda*, *Maldivæ* & *Philippinæ* insulæ: quarum postremas occupârunt Hispani anno 1546. & à Philippo II. rege Hispan. denominârunt. Sedes Proregis, est Manila urbs: Sinis vicinæ, & subjectæ sunt insulæ majores

jores *Haynan* & *Formosa* minores *Sanciano*, morte & sepulchro Indiarum Apostoli S. Francisci Xaverii celebrata, & *Macaum*, seu *Amacaum*, insigni Lusitanorum emporio, è quo velut arce prodeunt in Sinas Operarii Evangelici, famosissima Austrum versùs jacet: *Nova Guinea*, & *Nova Hollandia*: sed nondum constat; an sint Insulæ vel Peninsulæ.

Insularum autem omnium in tractu Oceani Chinensis, *Japonia* nobilissima est. Italiam aliquantò amplitudine excedit; à Lusitanis circa annum 1539. vel 1542. detecta, dividitur in regna, seu potius provincias & territoria 68, quorum Domini, Principes & Reges unum venerantur Imperatorem, cujus sedes urbs *Meacum* est. Ingenio vivaci & acuto sunt Japones, moribus culti, at armorum studiosissimi. *Xacam* & *Amidam* venerantur Deos, quorum ministri *Bonzij* dicuntur, quorumque potissima prædicatio in fanis & scholis est: *Omnia sub celo esse Nihil*. Primus Evangelij Christi præco in Japonia insonuit S. Franciscus Xaverius anno 1549. instituitq; Ecclesiam zelosissimis Confessoribus & fortissimis Martyribus incl-

L

taro.

tam. Non est alia regio in toto Oriente & Occidente novi Orbis, in qua Christi fideles tam graves diuturnasque persecutiones pari fortitudine, & constantiâ tolerârunt; tolerantque in hanc usque diem, ab anno 1587. inauditorum præteritis sæculis tormentorum victores. Ultra Japoniam Septemtrionem versus, jacet regnum *Jesso* seu *Jedzo*, feracissimis populis habitatum: quod an insula sit, vel peninsula America Septemtrionali annexa, nondum constat.

ELENCHUS ITINERUM

ad Loca præcipua Orbis terrarum.

PRænotandum circa Milliaria, quibus distingvi solent viæ: illa admodum varia esse non tantum in variis regionibus; sed etiam in una eademque secundum varias ejus provincias, vel territoria: prout distinctè repræsentat Ricciolus lib: 2. Geograph. cap: 8. v. g. Italicum Milliare aliud est Romanum, aliud Bononiense; aliud Ravennaticum, Antonitanum, &c. Vetus Romanum milliare, constabat passibus mille; unde etiam denominationem accepit, Passus autem Romanus

con-

constabat pedibus 5. Modernum autem
Milliare Romanum continet solùm Passus
Roman: antiquos 2

984. Bononiense 1266. - Ravennaticum verò 3833
3.

juxta computum Riccioli cit. Cæterùm
quando simpliciter ponitur Milliare Itali-
cum, sine addito Romanum vel Bononien-
se, &c. intelligitur passim Bononiense, quod
correspondet, quartæ parti Milliaris Po-
lonici, Prutenici, & Germanici communis.

Milliare, quò Galli, vias suas metiun-
tur, dicitur Leuca, constatque, circa Pari-
sios, Rhemosque in Normandia, Britan-
nia superiore, & apud Andes, duobus mil-
liaribus Italicis, cum dimidio: At in Bri-
tannia inferiore, Burgundia, Lotharingia,
Avernia superiore apud Bituricenses &
Lugdunenses miliaribus 3. Italicis; quibus
constare etiam leucam Lusitanam & Hispa-
nicam tradit ex pluribus Ricciolus cit. Vul-
gò dicitur leuca Hispanica & Gallica esse
Iter unius horæ impigri Viatoris pedestris.

Germanicum commune milliare (qua-
lia 15. continentur in uno Gradu circuli
maximi) similiter Pruthenum, Litvanum
& Polonicum (non multùm enim hæc dif-
ferunt)

ferunt) æquivalet 4. Italicis milliaribus,
5. Romanis. His prænotatis:

In Italia itur Romam v. g. Tridento
per Veronam, Mantuam (aut Mirandulam)
deinde Bononiam, Imolam, Faventiam,
Forum Livi, Cajenam, Urbinum, Pontem
Centesimum, & Civitatem Castellanam.
Quod iter Bononiâ Romam usque, conti-
net milliaria Italica 243. juxta recentius
Itinerarium Bononiense. Si devotionis
causâ Lauretanam S. Ædem invisere pla-
ceat: Bononiâ itur Cæenam ut supra: de-
inde Ariminum, Pisaurumi Fanum, Sini-
galliam, Loretum. Huc Bononiâ nume-
rantur 152. milliaria Italica, Lauretô Ro-
mam 131 per Maceratam, Spoletum, Nar-
niam, & civitatem Castellanam. Brevius,
sed magis impeditum iter est per Tulciam
& Florentiam, numeranturque Bononiâ
Romam milliaria 194 tantum; postæ verò
21. Româ Neapolim sunt 122. Messanam
in Sicilia 231. Rursus Bononiâ Lucam 63.
Mediolanum 130. Mediolanô Genuam 84
Bononiam verò Veronâ 98. Bononiâ Ve-
netias 111. milliaria.

In Germania itur Viennam Austriæ
v. g. ex Polonia & Silesia, per Vratisla-
viam,

viām, Nissam, Olomucium, Brunam. Numerat autem Martinus Zeidlerus, in Itinerario German. ac Polon. Vratislaviā Olomucium 32. mill. German. inde Vienneam 20. Vratislaviā Pragam 26. inde Vienneam 37. Viennā Gracium in Styriā 23. inde Goriciū 37, hinc Venetias 24. Viennā Villacum 25. Posonium in Hungaria 10. inde Cassoviam 48. hinc Varadinum 20. hinc Clausenburgum 14. hinc Albam Juliam 7. Viennā Strigonium 24. hinc Budam 9. Augustā Vindelicor. Ingolstadium 9. hinc Ambergam 12. hinc Egram 11. hinc Francofurtum ad Oderam 46. Pragā Norimbergam per Pilsam 30. Norimbergā Ratisbonam 16. hinc Monachium 16. Augustam Vindelic. 17. hinc Oenipontem 20. hinc Tridentum 18. Colonia Antverpiam 29. hinc Leodium Namurum 15. Antverpiā Augustam Vindelic. per Bruxellas 101. Pragā Dresdam 17. Lipsiam 26. Lintzium 24. Salisburgum 13.

In Gallia, juxta Itinerarium Ultrajecti editum 1654, Parisiis Rotomagum Leucæ Gallicæ 19. hinc ad Portum Gratia 17. Parisiis Sueffionem 19. Rhemos 34. Metas 71.

Nivernium 48. hinc Lugdunum 39. Parisiis Aurelianum 33. Canutum 18. Alenconium 52. Burdegala Mediolanum Santonum 22. Aginum 20. hinc Tolosam 19. hinc Narbonem 22. hinc Montem Pessulanum 16. hinc Avenionem 15. Massiliam 23. hinc Forum Julii 23. hinc Niceam 10. Avenione Lugdunum 44. hinc Taurinum 57. Genevam 23. Divionem 38. Basileam 38.

In Hispaniam, juxta Itinerarium Ultrajecti 1630. editum, Narbona Barcinonem per Perpinianum & Gerundam, leuca Hispanicae 51. hinc Dertosam 22. hinc Valentiam 21. hinc Caravacam 30. hinc Acci 19. hinc Granatam 11. hinc Cordubam 21. hinc Hispalim 21. hinc S. Lucar. 14. hinc Gades 12. Hispali Ulyssiponem 62. hinc Salmanticam 88. hinc Vallisoletum 48. hinc per Segoviam Toletum 55. hinc Sarguntiam 38. inde Caesaraugustam 30. Toletum Madritum 11. Alicantem 62. Cordubam 41. hinc Hispalim 22. hinc Malacam 26. & inde tandem Gades 27.

Ex Itinerario Hierosolymitano apud Ricciol. cit. c. 14. Constantinopoli Nico-mediam milliaria Italica 62. hinc Ancyraram Galatiae 258. hinc Tharsum Ciliciae 343

hinc

hinc Antiochiam 141. hinc Tyrum 174.
hinc Cæsaream Palestinæ 73. inde Hiero-
solymam 116.

Ex Lusitania, in Indias Orientales, navi-
gando Ulyssipone Goam, confici milliaria
Italica 15000. etiam quando rectiore itine-
re navigatur, tradit Daniel Bartolus Tom.
1. Asiæ. Goâ Malacam 2100. leucas, (qua-
rum singulæ constant tribus milliariibus
Italicis) numerat Tursellinus. Malacâ in
Moluccas 1100. Goâ in Japoniam ferè 6000
Ex itinere Legatorum Japonicorum ad
Gregorium XIII. Pont. Max. colligo, in-
quit Ricciolus cit. lib. Macaum (quod est
emporium Lusitanorum propè Sinas) à
Malacâ distare 1500. milliariibus (Italicis)
à Japonia verò per Malacam & Goam,
Romam usque censita fuisse milliaria cir-
citer 21000.

Iter ex Hispania in Indias Occidenta-
les, seu Americam, ac imprimis in Hispa-
niolam, juxta Gonz. Fernandum Oveta-
num est dierum 35. aut 40. reditus circi-
ter 50. ob ventorum importunitatem. A
portu Hispalensi ad Hispaniolam nume-
ravit Columbus leucas Hispan. 1200. Ru-
pellâ in Canadam seu Novam Franciam

Josephus Bressanus ponit leucas 900.

In Polonia. Varsaviâ Cracoviam 36.
Lublinum 22. hinc Leopolim 30. hinc Camenecum 32. Varsaviâ Sendomiriam 26.
Gneznam 30. Calissium 32. Posnaniam 40
Plociam 20. Pultoviam 7. Ravam 18.
Częstochoviam 35.

In Litvania & Prussia vide in
Schemate A.

Advertendum verò, Computum milliarium suprâ numeratorum, non esse initum, juxta Mappas Geographicas, quæ passim tum inter se, tum à viatorum sensu dissident: sed juxta peritorum relationem & experientiam. Hi autem cùm passim non sint minùs scrupulosi, in definiendo milliarium numero, subintelligendum communiter, Tot circiter esse milliaria; seu plùs minùs; ad eum modum, quo Theologi volunt numerum peccatorum graviorum, exprimi in Confessione Sacramentali.

COROLLARIUM I.

Proponuntur Resolutiones Casuum quorundam circa Itinerantes.

I.

AN Itinerantes teneantur Legibus propriis suæ Diœcesis, seu Territorij? **R.** Loquendo per se non tenentur, dum actu extra versantur. *Suarez lib. 3. de leg. cap. 32. cum Panorm. Navarro &c. comm.* Quia potestas Legislatoris particularis, non extendit se ad terras ipsi non subjectas. *Theologi & Canonista comm. ex cap. Ut animarum. de Constit. in 6. ibi.* Extra territorium jus dicenti, non paretur impunè.

Dixi: Loquendo per se. Nam si quis, iter suscipiat extra territorium, vel diœcesim suam, eò tantùm sine: ut evitet legem v. g. jejuniij in suo territorio servandi; non evadit liber, ab obligatione talis legis. *Vasq. Salas, Rebell. &c. Sumitur ex cap. Sedes. & cap. Ex tenore de re-script: ubi dicitur: Dolum nemini patrocinari debere.* Refert quoque Card. de Lugo *lib. 1. Respons. Moral. authenticum Breve Urbani VIII.* quòd non sit legitimum matrimonium, quando sponsi extra suum domicilium, aliò commigrant, eò solùm an nò, ut ibi (ubi Tridentinum Conc. receptum non est) contrahere possint sine assistentia Parochi & testium requisitorum.

Ut quis, licitè & impunè agat, contra Statutum proprii territorii vel Dioecesis, necesse est, ut & ipse, qui operatur, contra legem seu statutum, & actio ejus, & res circa quam operatur, vel cui aliquid per statutum debetur, sint extra territorium statuentis *Barbosa in cap. A nobis il. primo de sent. Excomm. Suar. de leg. c. 32. n. 8. & comm: Jurisp. & Theolog.* Hinc si quis existens, extra territorium suum, delinquat tamen in ipso v. g. Sagittâ emissâ occidendo hominem; tenetur lege & pœnis, propriis sui territorii. Et contra, si quis existens, in proprio territorio, missâ sagittâ occidat hominem existentem extra suum territorium adhuc tenetur lege, & pœnis sui territorii. Idem est, si quis alibi existens omittat actionem, quam in suo territorio exercere deberet.

II.

An Itinerantes obligentur Statutis particularibus locorum, ad quæ veniunt?

I Tinerantes quàm primùm in aliquo loco figunt domicilium, statim tenentur legibus & consuetudinibus talis loci.

L. 29. C. Ad municipalem, & cap. fin. de foro

foro

foro compet. & comm. DD. Ut autem quis censeatur alicubi fixisse domicilium, non requiritur habitatio per decennium, aut alia diuturna, in tali loco: Sed sufficit, quòd eum inhabitare incœperit cum animo perpetuò ibi degendi. *Fagnan. in c. significavit, de Parochis n. 44. cum Hostien. Abb. Joan: Andr: & c. aliis com. Sumiturque l. 27. §. Celsus. C. ad municipalem.* In foro externo civili post decennium transactum in loco, præsumitur animus perpetuò ibi manendi, nisi manifesta in oppositum argumenta præsumptionem elidant. Quoad leges & consuetudines Ecclesiasticas omninò absolum est repugnans communi sensui atque praxi: ut diu commorantes in aliqua Dioecesi vel civitate, non teneantur illis, cum contrahant ibi quasi domicilium. Tenentur itaque legibus & consuetudinibus talis loci, Advenæ, volentes ibi commorari notabili parte anni: & quidem tenentur statim à prima die accessûs; cum, ut notat Cardinalis, statim fiant Parochiani ratione talis voluntati. Et ita tenet Sanch. *lib. 3. de Matr. disp. 18. cum Paludano, Roselle, Syvest.*

Tam Peregrini, quàm Vagi, tenentur le-

gibus, & consuetudinibus Contractuum, vigentibus in loco, per quem transeunt, & in quo contrahunt. *Ita comm. DD.* Item legibus, latis principaliter & directè, in bonum proprium illius loci. *Bartol. lib. 1. n. 21. C. de summa Trin. Baldus ibidem. Abb. Sanch. &c.* Item illis legibus, quæ similes sunt extantibus in proprio domicilio. *Palao diss. 1. de leg. pun. 24. S. 3. cum Suar. Salas, Bonac. Sanch. l. 3. de Matr. diss. 18. n. 3.* Item illis legibus loci per quem transeunt, quæ sunt juris communis, etiamsi in loco domicilii ipsorum vigorem non habeant, propter inductam consuetudinem contrariam. *Palao aliique citati proximè.* Item legibus Pœnalibus, si ibi delinquant. *cap. Postulasti de foro comp.*

Ad alias, à prædictis diversas leges & consuetudines proprias locorum, per quæ transeunt, probabilius est, Peregrinos forenses, simulque Viatores, non teneri per se. Sed ad summum per accidens, ratione scandali vel alterius incommodi emergentis. *Præposit. Archidiac. Hostien. Geminian: Turrecrem: cum Glos. in cap. Que contra diss. 8.* Ex Theologis *Palaudan. Sylvest. Tolet. Azor. Thom. Sanch, cit. Ipan.*

Sanchez disp. 54. Select. innumeros alios referens. De Vagis oppositum probabilius sentiunt. Sanch. Azor, Salas, Bonac. Suar. & alij: cum alias nullius absolute loci, propriis tenerentur legibus, utpote qui nullibi domicilium habent.

III.

De Itinerantibus quoad Jejunium.

Alexander VII. inter Propositiones à se prohibitas, posuit hanc; n. 31. *Excusantur absolute à præcepto jejuniij omnes illi, qui iter agunt aequitando; utcumq; iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter, unius diei conficiant.*

Benè tamen, & communiter excusantur à Jejunio, qui pedibus iter faciunt longius: v. g. leucarum sex (leuca sumitur pro itinere unius horæ impigri Viatoris) ut complures docent apud Rodriq. tom. 2. qq. Reg. q. 100. a. 3. seu per magnam diei partem, ut ait Bus. l. 3. tr. 6. dub. 2. n. 3. cum Sanch. & Filliuc. Iter pedestre 4 leucarum in Belgio excusare, testatur Archdekin Par. 3. tr. 5. c. 3. Potest tamen esse itinerantis debilitas, vel itineris asperitas, vel quid simile, ut etiam ex breviori spatio excusetur, ad arbitrium viri prudentis:

tis: ut rectè notat Bassæus V. Jejunium n. 7. Equites, vel curru iter agentes, non excusantur à Jejunio, nisi pluribus diebus sic iter faciant: vel nisi specialis debilitas interveniat. *DD. comm.*

IV.

De Itinerantibus quoad Jubilæum.

1. **I**N Bulla Jubilæi Romani pro Anno Sancto solent Pontifices concedere: ut, qui legitimâ causâ impediti, non possunt perficere iter Romanum, quòd aggressi sunt, potiantur nihilominus Jubilæo. Porrò per causam legitimam, non solum intelligitur Impotentia physica, sed etiam Moralis, ex difficultate vel damno valdè gravi. Gobat tract. de Jubil. c. 4. n. 20. & seqq. extenditque hanc resolutionem ad omnes Jubilæi favores in Bulla concessos. Benzonius lib. 3. c. 11. addit: Gratiam Jubilæi solere extendi, etiam ad illos, qui post preparationem ad iter Romanum, legitimè impediuntur ad illud effectivè aggrediendum. Intellige preparationem non remotam tantum.

2. Dum Jubilæus conceditur alicui Provincie vel regno, vel civitati, extenditur ad omnes etiam advenas & peregrinos
illuc

illuc venientes. *Card. de Lugo disput. 127. n. 126. Gobat cit. cap. 13. n. 87. testaturq; de praxi.* 3 Dum ad sua redeunt Viatores, conceduntur ipsis, duæ hebdomadæ pro Jubilæo. 4. Si ante profectionem, promulgatus fuit apud ipsos Jubilæus: possunt Conditiones exequi alibi (etiam ubi non est promulgatus Jubilæus) v. g. confiteri apud electum à se confessarium approbatum, communicare, jejunare, elemosynas dare. Quia per præsentiam tempore promulgationis acquisiverunt Jus ad lucrandum Jubilæum, quod non tam locale, quàm Personale est. *Idem cum Lug. Diana, Laym.* Ecclesiæ tamen visitari debent ibi, ubi promulgatum jam est Jubilæum, & Ecclesiæ designatæ à Loci Ordinario. *Idem.* 5. Si iter faciens pervenias ad locum, in quo Jubilæum celebratur: frueris illo æquè ac incolæ, sive perveneris illuc ante, sive primum post publicationem: Quia Promulgatio semel facta perseverat, & operatur per totum tempus præfinitum. *Idem.* Ex dictis sequitur: Non tenere te ratione Jubilæi, differre iter in aliud tempus. Siquidem Bulla communiter, sine distinctione vel restrictione, offert gratiam iter agentibus.

*De Itinerantibus quoad Absolutionem
Sacramentalem.*

1. **S**acerdotes itinerantes sive sæculares, sive Regulares, non possunt absolvere pœnitentes alterius Diœcesis, in qua approbati non sunt. Patet ex Decreto Urbani VIII. apud Lug. de pœnit. disp. 27. §. 2. n. 29. Esset autem, non tantùm illicita, sed invalida absolutio.
2. Episcopi & Parochi, possunt suos subditos, etiam in aliena Diœcesi absolvere Sacramentaliter, tum quia jus habent in eas personas; tum quia actus exercendus non est fori contentiosi. Bassæus V. Absolutio n. 18. cum Sanch. Reginal. Diana. Et habet Suar. de Pœnit. disput. 28. sect. 6. n. 4. Lugo cit. n. 37.
3. Religiosi approbati in una diœcesi, dum proficiscuntur in aliam, non possunt ibi Sacramentaliter absolvere, etiam illius diœcesis pœnitentes sæculares, in qua approbati sunt, antequam approbentur, à Loci Ordinario ejus Diœcesis, ad quem venerunt. Ita expressè habet Clementi. X. Constitutio. incip. *Superna magni Patris-*
fam. Proinde Religiosi, dum transferuntur

tur ad aliam Diocesim, quàm primùm procurent Approbationem, ab ejus Loci Ordinario, ut possint excipere ibi Confessiones sæcularium; vel eam petant à Superiore suo, si hic habet ab Episcopo delegatam ad id potestatem.

4. Quando inter Religiosos peregrinantes unus est Sacerdos, peccata deponenda sunt apud ipsum à cæteris, etiam quando alius aliquis ejusdem Religionis Sacerdos occurrit in via. In domibus tamen Religionis suæ, per quas transeunt, possunt etiam confiteri Confessario alicui domestico. Quod si non habeant inter se Sacerdotem suæ Religionis, possunt cuicumque Sacerdoti (nisi aliud statuat alicujus Ordinis regula) etiam non approbato confiteri: (nam approbatio Episcopi solum requiritur pro sæcularium confessionibus) Gobat de Sacram. tract. 7. n. 646. & seqq. cum Suar. & aliis.

VI.

De Itinerantibus quoad Absolutionem à Reservatis.

I. Itinerantes sæculares obnoxii Casibus reservatis suo proprio Episcopo, possunt in aliena diocesi, ad quam deveni-

rint,

rint, absolvi ab iisdem à quovis Sacerdote ibi approbato: si tamen casus illi non sint etiam reservati Episcopo hujus Dioceseos, & ipsi non susceperint iter in fraudem reservationis: nimirum, ut alibi possint liberiùs absolvi à quocunque, nemini enim dolus suus patrocinari debet. Si verò illi casus, fuerint etiam in hac, ad quam venerunt, diocesi reservati: non poterunt absolvi, nisi ab habente potestatem, in reservata ab Episcopo ejusdem diocesis. Bassæus V. Casus reservati n. 9. cum Suar. tom. 4. disp. 30. sect. 1. Navar. Cajetan. Henriq. Reginald. Diana, Filiuc.

2. Religiosi itinerantes dum in via absolvuntur à peccatis, non absolvuntur à Reservatis, nisi cum onere sistendi se Superiori loci, ad quem pertinent: DD. Comm.

3. Subjungo *Casus Episcopis* reservatos: ut in varias Dioceses incidentibus, in promptu sint.

Casus Reservati Episcopis in Regno Poloniae.

1. Hæresis. 2. Apostasia. 3. Homicidium voluntarium. 4. Raptus Virginum. 5. Injectio violenta manuum in parentes,

tes, cum eorum læsione. 6. Violenta Vir-
ginum oppressio. 7. Incestus cum con-
sanguineis. 8. Item cum Monialibus. 9.
Incendium malitiosum. 10. Simonia. 11.
Adulterium notorium. 12. Sortilegium.

Et generaliter omnia delicta, quæ ex-
communicationem majorem à Canone,
vel ab homine latam annexam habent,
& omnes alii excessus prædictis gravio-
res.

*Casus Reservati Episcopo Vilnensi in
Synodo Anni 1613.*

1. Hæresis. 2. Lectio librorum Hæreti-
corum, qui ex professo tractant de dogma-
tibus Fidei. 3. Perjurium in judicijs pu-
blicum. 4. Falsificatio sigillorum & Chy-
rographorum. 5. Falsum testimonium in
judicijs, scripto & voce dantium. 6. So-
domia. 7. Bestialitas. 8. Incestus cum con-
sanguinea, vel affine in primo gradu. 9.
Violatio Virginum. 10. Raptus cujuscun-
que mulieris, multò magis alienæ uxoris.
11. Homicidium deliberatè voluntarium,
& ad illud operam & consilium navantes.
12. Parentum percussores. 13. Incendiarij.
14. Peccatum Clericorum, piis legatis non
satisfacientium. 15. Ad beneficia curata,
ordi-

ordinariè non residentium, sine facultate
Episcopi,

*In Synodo Anni 1669. additi præter
dictos immediatè Casus isti.*

1. Crimen magiæ, veneficiorum, incan-
tationum, Divortia inter conjuges pro-
curantium, foventium. 2. Supellectilem
post intestatos Sacerdotes rapiantium, aut
viliora pro melioribus, supponentium.

CASUS EPISCOPALES

in Diœcesi Culmensi & Pomezaniæ
ex Synodo Anni 1641.

Qui facit incestum, deflorans, aut homicida,
Sacrilègus, Patris percussor, vel Sodomita,
Transgressor Voti, perjurus, sortilegusque,
Et mentita fides, faciens incendia, prolis
Oppressor, blasphemus, hæreticus, omnis adulter,
Cum bruto coiens, Iudæa, sive Pagana,
Aut cum commatre, seu nata spiritali,
Conjugis in mortem machinans, sacris & abutens,
His simul usuram jungas publicam vel occultam,
Pontificem super his, semper devotus adibis.

Archipresbyteris tamen solis potesta-
tem faciemus ab illis, quatenus occulti
sunt, laicos utriusque sexûs absolvendi.
Quatuor exceptis: Homicidis, Opprimen-
tibus pueros, Hæreticis, & Excommuni-
catis, quos remitti ad nos volumus. Ad

publi-

publicam etiam Pœnitentiam Parochi eos, qui publicè peccaverint, cohortentur.

CASUS EPISCOPALES

in Diœcesi Varmiensi, ex Synodo celebrata, sub Illustrissimo D Simone Rudnicki Annô 1612.

1. **P**ercutiens Clericum levi percussione: *svadente tamen diabolo.* 2. Percutiens Parentes suos. 3. Homicida. 4. Procurans maleficia inter conjuges, ne coire possint. 5. Procurans abortum vel sterilitatem, in se, vel in alia. 6. Oppressor liberorum suorum. 7. Machinans in mortem uxoris, aut uxoricidium committens. 8. Clericus qui bello interfuit. 9. Si corpore enormiter vitlatus sine dispensatione celebravit sacra, sive irregularis. 10. Si quis Clericus coivit cum ea, quam baptisavit, vel in confirmatione tenuit, vel cujus confessionem audivit. 11. Si Clericus fuit bigamus, vel in Sacerdotio contraxit matrimonium. 12. Si quis committit peccatum contra naturam, sive sodomiticum. 13. Coitus in Ecclesia. 14. Contrahens matrimonium, post sponsalia prius contracta, & juramento firmata cum alia
vel

vel alio. 15. Oppressor Virginis. 16. Qui
 cum Monacha vel quæ cum Monacho rem
 habuit. 17. Incestus, seu copula carnalis,
 vel matrimonium inter propinquos, affi-
 nes & spirituales, consanguineos, & com-
 patres. 18. Mulier alienum partum, marito
 pro ipsius, vel suo supponens. 19. Clericus
 excōmunicatus majori excommunicatione
 celebrans, vel Sacramenta administrans. 20
 Clericus, admittens excommunicatum ad
 audienda divina. 21. Clericus absolvens ex-
 communicatum sine facultate, vel in ca-
 sibus prohibitis, præterquam in mortis ar-
 ticulo. 22. Excommunicatus & cum eo
 scienter communicans in divinis. 23. Se-
 peliens excommunicatum in templo & cæ-
 meterio. Celebrans in altari non conse-
 crato, vel si celebrat sine sacris indumen-
 tis, aut sine corporali, vel si celebrat non
 jejunos. 24. Celebrans in loco interdicto.
 Bis baptisatus. 25. Baptisans proprium fi-
 lium extra imminentem mortis necessita-
 tem, vel tenens eundem ad Baptismum
 aut confirmationem. 26. Qui revelat con-
 fessiones aliorum. 27. Contrahens matri-
 monium, post votum castitatis. 28. Cle-
 ricus ordinatus, sine licentia sui Episcopi,
 vel

vel per saltum promotus. 29. Si quis illegitimus sine dispensatione beneficium accepit, vel ad sacros Ordines promotus est. 30. Abutens Sacramentis vel rebus Sacris & Sacramentalibus ad profanos vel illicitos usus. 31. Fautores & receptatores hæreticorum, propagantium hæreses. 32. Habentes & legentes scienter libros hæreticos. 33. Qui, cum hæreticis in cultu divino, vel circa administrationem Sacramentorum communicavit. 34. Simoniacæ labes. 35. Rem sacram pecunia comparans aut vendens. 36. Absolutus in mortis articulo à Casu Episcopali vel Papali, si postquam convaluit, non, repræsentavit se Ordinario suo, nec ejus auctoritate, denuò absolutus est. 37. Sacrilegus & adjutor ejus. 38. Raptor aut usurpator honorum Ecclesiasticorum. 39. Violans Ecclesias & immunitates earum. 40. Incendiarius, etiam ante denunciationem. 41. Publicè blasphemus. 42. Qui publicè crimen usuræ perjuriivè commisit. 43. Falsarius literarum & publicæ monetæ. 44. Incantatrices, fortilegi, malefici.

*A præmissis Casibus, dum occulti sunt,
omnes*

omnes approbati absolvere possunt: exceptis Homicidis, Opprimentibus infantes, Excommunicatis, & Hæreticis.

BENEDICTIONES VARIÆ.

Petuntur subinde ab Itinerantibus Sacerdotibus Benedictiones variæ: quas ne ob defectum Ritualis omitti contingat; subjungo aliquas ex probatis Ritualibus excerptas.

BENEDICTIO ORDINARIA AQUÆ.

Ps. Adjutorium nostrum in nomine D.

Rz. Qui fecit cælum & terram.

Deinde fit Exorcismus salis.

EXorciso te Creatura Salis, per DEUM † vivum, per DEUM † verum, per DEUM † sanctum, per DEUM, qui te per Eliseum Prophetam in aquam mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquæ, ut efficiaris sal exorcisatum in salutem credentium: & sis omnibus te sumentibus sanitas animæ & corporis: & effugiat atque discedat à loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisque Spiritus immundus ad-
juratus

juratus per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *Resp.* Amen.

OREMUS.

Immensam Clementiam tuam Omnipotens æternæ DEUS, humiliter imploramus, ut hanc Creaturam Salis, quam in usum generis humani tribuisti, bene ꝑ dicere, & sanctificare, tuâ pietate digneris, ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis: & quidquid ex eo tactum, vel respersum, fuerit, careat omni immunditiâ, omniq; impugnatione spiritualis nequitia. Per Dominum nostrum &c.

Exorcismus Aqua, & dicatur sine Oremus.

Exorciso te Creatura Aquæ in nomine DEI ꝑ Patris Omnipotentis, & in nomine JESU ꝑ Christi, Filii ejus Domini nostri, & in virtute Sancti ꝑ Spiritus, ut fias aqua exorcisata, ad effugandam omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradicare, & explantare valeas cum Angelis suis Apostaticis, per virtutem ejusdem Domini nostri JESU Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *Resp.* Amen.

M

ORE-

OREMUS.

DEUS, qui ad salutem humani generis, maxima quæque Sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius invocationibus nostris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis infunde: ut creatura tua mysteriis tuis serviens, ad abigendos demones, morbosque pellendos, Divinæ gratiæ sumat effectum, ut quidquid in domibus, vel in locis fidelium hæc unda resperferit, careat omni immunditiâ, liberetur à noxa; non illic resideat spiritus pestilens, non aura corruptens: discedant omnes insidiæ latentis inimici, &, si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, asperione hujus aquæ effugiat, ut salubritas per invocationem Sancti tui Nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum JESUM Christum &c.

Hic mittat salem in Aquam, in modum Crucis, dicendo semel.

Commistio Salis & Aquæ, pariter fiat in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Vers.

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS invictæ virtutis auctor, insuperabilis imperii Rex, ac semper magnificus triumphator: qui adversæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas: te Domine trementes & supplices deprecamur ac petimus ut hanc creaturam Salis & Aquæ dignanter aspicias, benignus illustres pietatis tuæ rore sanctifices: ut ubicunq; fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis omnis infestatio immundi Spiritûs abigatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur, & præsentia Sancti Spiritûs nobis misericordiam suam poscentibus, ubique adesse dignetur. Per Dominum nostrum IESUM Christum &c. Amen.

Antiphona.

Asperges me Domine hyssopô & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor. Miserere mei DEUS, secundum magnam misericordiam tuam. Gloria Patri, &c.

Asperges me, *reperatur.*

M 2

¶ Offen-

V. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

R. Et salutare tuum da nobis.

OREMUS.

EXaudi nos Domine Sancte, Pater Omnipotens, æterne DEUS, & mittere digneris Sanctum Angelum tuum de cœlis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atq; defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen. OREMUS.

Præsta nobis quæsumus Domine, hac aquâ aspersis, sanitatem corporis, integritatem mentis, tutelam salutis, securitatem spei, corroboracionem fidei. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

B E N E D I C T I O C O M M U N I S.

V. Adjutorium nostrum in nomine D.

R. Qui fecit cælum & terram.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Creator & conservator humani generis, dator gratiæ spiritualis, largitor æternæ salutis, tu Domine mitte Spiritum S. tuum,

S. tuum, cum superna benedictione † super hanc creaturam N: ut armata virtute cœlestis defensionis, illis qui eâ fruuntur, proficiat ad corporis & animæ salutem ac tutelam. Per Dominum nostrum Jesum Christum &c. Amen.

Aspergat aquâ benedictâ.

Benedictio depulsiva maleficiorum & Incantationum.

Sacerdos stolâ amictus, & Incantatum, sive maleficio affectum hominem, vel animalia ante se habens, aut si locus incantatus est, in eo stans, paratâ aquâ & thure, vel herbis benedictis, devotè sic oret:

V. Adjutorium nostrum in nomine Dni.

R. Qui fecit cælum & terram.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

Pater noster. Ave Maria. Credo.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS Cælorum, Terræ, & Maris, & omnium, quæ in eis sunt, Conditor &

M 3

&

& Moderator: qui Sathanam extollen-
 tem sese adversus mentem tuam, unâ cum
 asseclis ipsius, sicut fulgura decalo præ-
 cipitasti: & Ministrorum ejus Magorum
 Pharaonis, Moyfi servo tuo resistentium
 incantationes, & maleficia inefficacia red-
 didisti: te supplices oramus, ut incanta-
 tiones, præstigia & maleficia huic famu-
 lo tuo (huic famulæ) (vel huic loco)
 (vel his creaturis) improbâ fraude dæ-
 monum, (meritis peccatorum nostrorum
 fortassis) intenta & inflictâ omnipotenti
 virtute tuâ, & clementi bonitate dimove-
 as, avertas; & itidem inefficacia reddas,
 quâ tyrannide eorum liberati, tibi Domi-
 no DEO nostro expeditiùs serviamus, &
 nomen sanctum tuum studiosiùs celebre-
 mus. Per Dominum nostrum Jesum Chri-
 stum & c.

OREMUS.

Domine Jesu Christe, Fili DEI vivi,
 qui de sinu Patris in terras descendi-
 sti, ut opera diaboli dissolveres, & disci-
 pulis tuis dedisti potestatem calcandi ser-
 pentes, & scorpiones: te supplices preca-
 mur, ut eos ipsos antiquos serpentes atque
 dracones diabolicos, qui in hoc famulo
 tuo

tuo (hac famula tua) (vel in loco) (vel in his Creaturis tuis) tyrannidem sibi usurpant, pedibus familiae tuae potenter subjicias, & opera eorum, quae adducti incantationibus, & maleficiis hominis mente corrupti, & sibi dediti in perniciem servitui, (vel servorum tuorum) machinantur & exercent, divina clementia & virtute tua dissolvas, & inefficacia reddas. Qui cum eodem Patre tuo, & Spiritu Sancto DEUS unus regnas, in saecula saeculorum, Amen,

EXORCISMUS.

EXorciso, & adjuro vos maledicti diaboli, quicumque & quotquot estis, qui adducti, incantationibus, maleficiis & nefariis artibus hominis vobis addicti, hominem hunc. (vel locum hunc) (vel has creaturas,) perniciosè vexatis & exagitat: ut hinc statim cum omnibus praestigiiis, & maleficiis vestris discedatis, nec ullam vobis deinceps potestatem (in hunc hominem) (vel in hunc locum,) (vel in has DEI creaturas) usurpetis. Hoc autem, non mea virtute vel meritis, vobis praecipio: sed in nomine DEI Omnipotentis Patris, † & Filii † & Spiritus † Sancti: & in virtute Sanctae † Crucis, & mortis Do-

mini nostri, per quam potestas omnis tenebrarum & tyrannis vestra in homines, & omnes creaturas DEI, enervata, & exinanita est. Recedite ergo, & fugite hinc illico, & date locum DEI potentiae, dissolventis opera vestra maligna, per immensam misericordiam suam. Increpet in vos digitus DEI, qui Magorum Pharaonis incantationes inefficaces reddidit, & cujus virtutem tunc agnovistis, cum Pauli Apostoli imperio, vim vestram, in Elymam magum, mancipium vestrum (ad cuius nutum multis nocebatis) convertistis, & cum, in Sanctam Justinam incantante, & vos urgente Cypriano, nihil profecistis: Sit super vos, nunc etiam terror DEI Omnipotentis, qui vos in ignem aeternum praecipitavit Pater, † & Filius, † & Spiritus † Sanctus, Amen.

His dictis aspergatur homo, vel locus, vel jumenta, & pecudes incantata & maleficiata aqua benedicta: & suffitu thuris, vel herbarum benedictarum, lustrentur, sive incensentur. Ut efficacior sit hac Benedictio: iurabit, quantum fieri poterit, Sacrificium D. vinum, & pridie Jejunium in eundem finem.

BENE-

BENEDICTIO AQUÆ SANCTI P. IGNATII.

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit cælum & terram.

V. Sit nomen Domini benedictum.

R. Ex hoc, nunc & usque in sæculum.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Sancte Pater Omnipotens æterne DEUS, qui benedictionis tuæ gratiam, ægris infundendo corporibus; facturam tuam multiplici pietate custodis, ad invocationem Nominis tui, benignus assiste (intercedente B. IGNATIO Confessore tuo) ut famulos tuos, ab ægritudine liberatos, & sanitate donatos, dexterâ tuâ erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque Ecclesiæ Sanctæ tuæ cum omni prosperitate restituas, Per Dominum nostrum JESUM Christum Filium tuum, &c. Amen.

Benedic † Domine hanc Aquam, ut sit remedium salutare generi humano, per intercessionem B. IGNATII, cujus reliquæ in eam immerguntur, præsta, ut quicumque ex illa sumpserint, corporis sanitatem, & animæ tutelam percipiant. Per Dominum nostrum JESUM Christum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs S. DEUS: Per omnia sæcula sæculorum, Amen.

DEUS, qui ad majorem tui Nominis gloriam propagandam, novò per B. IGNATIUM subsidio, militantem Ecclesiam roborâsti, concede propitiis, ut ejus auxilio, & imitatione certantes in terris, coronari cum ipso mereamur in cælis. Qui vivis & regnas cum DEO Patre, &c.

*Reliquiæ merguntur initio Benedictio-
nis, usq; ad finem.*

**BENEDICTIO AQUÆ
S. FRANCISCI XAVERII
INDIARUM APOSTOLI.**

V. Adjutorium nostrum in nomine D.

R. Qui fecit cælum & terram.

V. De-

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS, qui ad salutem humani generis, maxima quæque Sacramenta, in aquarum substantia condidisti, adesto propitius invocationibus nostris: & elemento huic, multimodis purificationibus præparato, Virtutem tuæ bene ÷ dictionis infunde, & præsta, per invocationem Sancti Nominis tui, & intercessionem S. FRANCISCI XAVERII Indiarum Apostoli, cujus reliquiæ in hanc aquam immerguntur, ut quicumque, ex ea sumpserint, corporis sanitatem, & animæ tutelam accipiant. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

OREMUS.

DEUS, qui ad illuminationem gentium B. FRANCISCUM Indiarum Apostolum elegisti, & miraculorum gloriâ decorasti, concede, ut ejus meritis, & intercessione, in Fide, quam docuit, inveniamur stabiles, & in charitate, quam exercuit efficaces. Per Dominum nostrum JESUM Christum &c.

COROLLARIUM II.

Paraphrasis, seu Brevis Explana-
tio Psalmi 90. *Qui habitat in ad-
jutorio Altissimi, &c.*

*Pro solatio Itinerantium, imò quo-
rumvis Fidelium.*

EXcitāt nos Psalmographus divinus, hoc
Psalmo, ad eximiam in DEum Opt.
Max. fiduciam concipiendam, & constan-
ter fovendam. Cū enim innumeris &
gravissimis, semper & ubiquè expositi si-
mus periculis, ad quæ declinanda, vel pro-
pulsanda, nec satis virium, nec pruden-
tiæ nobis suppetit: necesse est, ut oculos,
manus, corda, vota, suspiria & voces le-
vemus in cælum ad eum, qui gratiosè vult
& facilè potest, nos juvare, atque etiam
è portis inferi eruere. Ad id nobis per-
suadendum, miram habet efficaciam pul-
cherrimus hic Psalmus: cujus virtute agni-
tâ, ordinavit Ecclesia S. ut singulis diebus
in Officii Divini Completorio decantetur,
seu recitetur, ad propulsanda pericula no-
cturna. Cū autem diurna non sint mi-
nora: si non majora: valdè expedit, eum
etiam

etiam manè, præsertim à Viatoribus, meditatè recitari. Sed jam audiamus Psalmographum præcipientem:

PSALMUS.

V. 1. Qui habitat in adjutorio Altissimi, mente devota, & corde purò, in ipso spem suam omnem & fiduciam reponendo: in protectione DEI cali commorabitur, gaudebitque fideli & Omnipotente Protectore per omnem vitam suam.

2. Dicet Domino, postquam in omnibus necessitatibus suis, expertus fuerit constantem ejus protectionem: Susceptor meus es tu; qui me ab hominibus desertum gratiosè suscepisti; & refugium meum, in omni tribulatione; Deus meus! quid extra Te volo? & sperabo in eum, potius, quàm in filiis hominum, in quibus non est salus:

3. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, qui diu noctuque callidissimè insudiantur animæ meæ: sed Dominus detexit, & dirupit laqueos eorum, liberavitque me etiam à verbo aspero, quo famam meam lacerârunt, & in interitum meum conjuraverunt.

4. Sic confitenti homini justo, divinam

erga se benevolentiam & protectionem, promittit Propheta ulterius & uberius ejusdem auxilium in omni adversitate. *Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis ejus sperabis.* Instar galinæ vel aquilæ, imminente imbri, grandine vel milvo, colligentis pullos sub alas suas, colliget te sub scapulas suas Omnipotens Protector, in brachio forti defendet te, nec confundet spes tua.

5. *Scuto circumdabit te Veritas ejus.* Quando jam non delitescendum erit sub alis, sed pugnandum cominùs cum hoste; scutum, seu clypeum tibi præbebit inexpugnabilem, quo undiquè tegaris, & omnia hostium tela retundas victor. Hunc autem clypeum tibi præbebit *Veritas ejus.* Nihil enim efficacius est ad retundenda, refringenda & extinguenda etiam ignita hostium tela, Veritate oraculorum divinorum, quibus Deus, probis in ipso sperantibus, promisit tutelam suam & salutem æternam; improbis supplicia æterna. *Non timebis à timore nocturno.* Sic armatus & protectus, dormies securus, tanquam in paterno ejus sinu, nihil timendo eorum, quæ nocturno tempore timeri solent,

lent, ut insidiæ, mors repentina, dæmonum infestationes, &c.

6. *A sagitta quoque volante in die, non timebis: quando scilicet te inimici tui vi apertâ aggredientur, & venenatis linguæ jaculis configere, atque conficere laborabunt, neque à negotio perambulante in tenebris, timebis: sive hoc negotium, tibi facessere voluerint lemures seu spectra nocturna, sive commessatores, aut grassatores, sive prostitutæ lupæ, & quidquid est, quod diem lucemque odit ac fugit. Non deniquè terrorem patieris ab incurso & demonio meridiano; ab otio, somnolentia, Baccho, & Venere: quæ dæmonia infestiora esse solent tempore meridiano; ut patet, in ipso Davide.*

7. *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ingruente vi temptationum, sollicitantium & trahentium ad lapsum: ad te autem non appropinquabit tentator, DEO arcente; sed à longè fremet & tabescet; tu autem, in tanta hominum strage, exultabis victor in DEO Jesu tuo.*

8. *Verantamen oculis tuis considerabis, attentius eos figendo in tragicum & miser-*

sera-

ferabile objectum: & retributionem peccatorum videbis: qui non posuerunt in DEO spem suam, sed speraverunt in divitiis suis, vel posuerunt carnem, brachium suum, vel contra DEum roborati sunt &c. Non protrahetur vindictæ executio in sæcula, sed ipse retributionem horribilem, æquissimam tamen, videbis.

9. Quoniam dixisti DEO, Tu es Domine spes mea, & Altissimum posuisti refugium tuum; potentiam, autem & auxilium hominum, non existimasti validius baculo arundineo: stabis infractus etiam inter mundi ruinas.

10. Non accedet ad te malum, quod te evertat; sed ut vincas in bono malum. Tentatio erit tibi in majorem proventum: Et flagellum, quò castigari solent improbi, protervi & incorrigibiles, non appropinquabit tabernaculo tuo, in quo domicilium sibi fixerunt Justitia & Pax, nec locum habet iniquitas.

11. Quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis: stupenda dignatio! DEUS mandavit; & Angelis suis cæli principibus, mandavit; & de te, homuncione misero, vili terræ vermi-

vermiculo, mandavit: *ut custodiant te, à primo conceptionis momento, ad ultimum instans vitæ; in omnibus viis tuis, indefessi comites, invicti præsidarii, officiosissimi ministri.*

12. *In manibus portabunt te: luteum vas? sæcum hunc stercoreum? Portabunt in manibus suis. Quò portabunt? Ad regiam cælestem gloriâ & honore coronandum. Quomodo portabunt? Quàm levissimè, & circumspectissimè: Ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Atqui hoc sufficeret, portari te splendida quapiam lectica, vel equo pretiosè phalerato. Homini sufficiebat, non DEo, divitias & delicias amoris in te sui demonstrare volenti. Vide, quàm pretiosus sis DEo! Angelos humiliat, ut te exaltet.

13. *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Angelicis manibus delatus, non solùm non impinges in lapidem obvium: sed etiam insidiantes tibi feras bestias, victoriosò pede calcabis. Quamdiu fidus adhæseris DEo, & in ejus protectione commoratus fueris, nihil est in mundo, quod non serviat lucro & gloriæ; quòd terrori esse

esse possit. Audi Deum ipsum pollicentem.

14. *Quoniam in me speravit, liberabo eum, etsi jam consumptus videbitur. Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum, cognitione practica seu experimentalis, quâ didicit: quàm suavis sim, quàm potens, & fidelis in omnibus promissis meis.*

15. *Clamabit ad me, in periculis & angustiis suis: & ego exaudiam eum, imò plus præstabo, quàm desideret: eripiam eum ex tribulatione, periculis & faucibus hostium suorum; & glorificabo eum, ut ex adversitate non solum nihil capiat detrimenti, sed plurimum lucri & splendoris. Deniq;*

16. *Longitudine dierum replebo eum, ut vitam vivat, & annorum numero dlu-turnam, & bonorum operum copiâ plenam atq; pretiosam; ac tandem ostendam illi salutare meum, manifestando ei me ipsum in æterna beatitudine, ut facie ad faciem videat, amet, glorificet æternum Salvatorem suum.*

Quid possumus desiderare amplius?
Hunc ergo planè Divinum Psalmum, li-
quidif-

quidissimi pariter ac solidissimi solatii plenum, juvat ab Itinerantibus, & quibusvis in aliquo discrimine & angustia constitutis, attentè recitari: ut in se excitent, foveantq; solidam in DEum Adju-
torem & Protectorem suum fiduciam, fiducia autem operetur victoriam, exultationem & gloriam æternam.

COROLLARIUM III.

Illustria quædam Exempla
Providentiæ Divinæ circa
Itinerantes.

Dedi, seu potius delibavi, aliqua superius Distract. 10. Verùm, cum non facile sit, dissidentiam nostram suppressere, & pusillanimitatem erigere, ut vivam, solidamq; fiduciam concipiat erga Deum: consultum putavi, aliquot insuper de eodem argumento congerere Exempla.

I.

CHorum ducat celebris ille in sacris
Literis Tobias Junior, Optimi Paren-
tis non degener filius: quem eò honore
dignata est Providentia Divina: ut ex Se-
ptem primis cæli Principibus, assistentibus
throno

throno divino, Rhaphaëlem Archangelum, ipsi attribuerit Comitem viarum. Quid præstiterit Clienti sibi commisso Raphâél, notum est ex Scripturis Divinis, & compendio recenset Tobias cap. 12. de gratitudine debita sollicitus, atque deliberans cum patre. *Pater, quam mercedem dabimus ei, aut quid dignum poterit esse beneficiis? Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, & demonium ab ea ipse compefcuit, gaudium parentibus ejus fecit, me ipsum à devoratione piscis eripuit, te quoq; videre fecit lumen cali, & bonis omnibus per eum repleti sumus.* Ita Bonitas Divina per ministros suos consulit non solùm necessitatibus proborum viatorum; sed etiam abundantia, honestæ voluptati, & dignitati.

II.

EX infinito, recentium Exemplorum agmine, præcedat, quod suppeditat Lyraeus lib. 2. *Trisagii Mariani*. Religiosus ex Ordine Capucinorum in Provincia Veneta, functus Guardiani ac Magistri Tyronum officio, facultatem sibi impetavit, Lauretanam DEiparæ Virginis ædem

visitandi. Vix triduum processerat, cum
sylvam obviam cum juniore Socio in-
gressus, aberrare cœpit à via: cumque
ingruente nocte, exitum nullum conspi-
ceret, sub arbore pernoctare constituit.
Sed Socius perspecta Senis infirmitate,
noctis frigore, & repentinâ pluviam ingru-
ente, lustrare cœpit viciniam, & clamore
accolas frustra accire. Tandem palpan-
do in tenebris progressus, parietem do-
mûs alicujus offendit. Advocato igitur
Socio Sene, ad portam deveniunt, exci-
tatoque pulsu campanæ, Janitori denun-
tiant: adesse par Capucinorum Peregrino-
rum, qui nocte oppressi hospitium rogant.
Respondet Janitor, se sine mora relatu-
rum ad Dominam. Mox adest œcono-
mus cum duobus ephelis, geminas faces
præferentibus, jussu Domine gratulans
Peregrinorum adventum. Introducti in
interiora Domûs, reperiunt Dominam
in signi formâ & Majestate spectabilem,
in medio Conclavi mensæ humili ac viri-
di tapetio instratæ, quàm, bina candelab-
ra ex argento affabrè elaborata, illu-
strabant, assidentem, & nescio quas char-
tas pervolutantem. Visis peregrinis, illa
blande

blandè arridere, saluum adventum gratulari, ac itineris, adeò molesti causam inquirere. Cui Senior: Susceptam esse ad Domum Lauretanam Peregrinationem, reposuit. Quò auditò; rectè equidem factum, intulit Domina, & digna Religiosis Viris pietas; eò vobis crastina die literas deferendas committam: ite nunc, vires reficite, & securi quiescite. Deducuntur itaq; ab œconomo ad cubiculum interius, mensa, focò ac duobus lectis, cæterisque necessariis & commodis probè instructum. Nocte, commodè lauteque traductâ, summò manè œconomum adveniunt, Dominae valedicturi: sed antè, ab eodem ad jentaculum deducti sunt; quò sumptò ad Dominam admittuntur; quam Majestate humanam prætergressâ venerabilem, & comitate singulari amabilem reppererunt eodem loco & situ, quo pridie Gratias, quas, agere instituerunt maximas, interrumpens Domina, de variis sibi devotis Ascetis quæsivit accuratiùs, & eorum commemoratione, non parum recreari visa est: mox literas tradidit Laurentum deferendas. Sic læti discessère Peregrini. Vix passus 50. fecerant; cùm desiderio

fidèrio cognoscendi Hominis, cui literæ essent inscriptæ, exteriùs involucrum evolvunt & non modò inscriptionem nullam, sed nec obsignatas deprehendunt. Quare iter relegere, ac de commisso defectu Dominam statuunt admonere. Sed ò rem admirandam! nec domum reperiunt, nec ullam isthic extitisse intelligunt. Unde literas perlegentes, inveniunt illas à Deipara V. scriptas ad ipsosmet. Quibus lectis, mirum quantâ ambo lætitiâ inceserint: actisq; DEO & DEiparæ gratijs, statuerunt rem fidò silentiò tenere, quo ad viverent. Tandem Sacerdote, post annos plures, animam agente, res tota per eundem, Guardiano innotuit, traditaque eidem epistola Mariana fuit: quam is, ad totius Provinciæ Præsidentem detulit; ab hoc, cum facultate R. P. Ministri Generalis, Duci de Camerino, ejusdem Ordinis eximie Benefactrici, data est, apud quam, summo in honore habita, pluribus miraculis effulsit. Contigit res eo tempore, quò R. P. Clemens à Noto clavum Ordinis tenebat, quem tenuit ab anno 1618 ad 1625. Porro Epistolæ Marianæ hic erat tenor.

Venerande Pater.

*Agnitâ tuâ in me voluntate ac pietate, quâ
ferri te in adem meam Lauretanam li-
quidò perspexi; cum tibi deficerent omnia,
sin quibus hac vita non ducitur: ego de-
esse nolui, sicut nec unquam, ubi tempus,
aut ratio postulârit, defutura sum.*

MARIA Virgo.

Nimirum, hæc est illa mulier fortis & provida, Proverb: 31. quæ facta est quasi navis insistoris, de longè portans panem suum: & de nocte surrexit, deditq; prædam domesticis suis. Reclinemus, post DEum, spem nostram in sinum ejus maternum: & ipsa nos enutriet, & è periculis cunctis vindicabit.

III.

EXpertus est non semel, similem DEipara V. gratiam, & curam Maternam Petrus Bastus, è S. J. Coadjutor religiosissimus. Adhuc, ante initam Societatem peregrinanti ad quoddam illius templum, fesso atq; esurienti prandium ac cœnam ipsa dedit, locumque ostendit ubi securus quiescere posset. Aliàs cum Salutationem Angelicam recitaret, contra insultus dæmonum, à quibus terrebar, Divina Ma-

ter

Corollarium III.

ter intra brachia sua recepto, Afylum præbuit. Societatem ingreſſus, dum iter ageret, cum aliis tyronibus, Sociam ſe adjunxit Matrōna illuſtris cum Viro, ætate ac ſpecie venerando, atque venuſtiſſimo Puero. Cumque ſub noctem cœnam dediffent feſſis, peregrini autem vehementer ſcire cuperent; quinam eſſent tam gratioſi & benefici comites? reſponſum acceperunt: *Nos fundavimus Societatem; & videre deſierunt. Nadeſt in anno dier. memorab. 1. Martii.*

IV.

Subvenit Divina providentia ſatis laute, inter alios etiam Sancto Didaco iter facienti cum Socio ex obedientia. Feſſis, cum nulla occurreret civitas vel villa, ubi panis fragmentum emendicaret: viderunt repente in prato pulcherriſimo, expansam mappam candidiſſimam, duos quoque panes impositos, cum piſcibus duobus: ad quorum condimentum, præſtò erant aurea mala duo, vinum verò ſuaviſſimum, ad ſitim extingvendam, & vires refocillandas. Sic reſecti, oculis viderunt, & manibus palparunt veritatem illius oraculi: *Pſalm. 54. Faſta ſuper Do-*

minum curam tuam, & ipse te enutriet.
 Quam sententiam, viatici loco, offerre
 solebat Fratribus suis S. Franciscus. Cùm
 autem quidam, illius immemores, in via
 non leviter affligerentur; quòd longè la-
 teq; circumspectantibus, nihil occurreret,
 unde vel bolum aridi panis sperarent:
 Angelus specie juvenis sese illis adjunxit,
 quæsivitq;: cur ita tristes incederent? Re-
 sponsum in promptu habuerunt, & dede-
 runt: quia nihil ad comedendum habemus.
 Tunc Angelus: O modicæ fidei! cur
 non credidistis, verbis Patris vestri, & fi-
 didistis DEO? Adeste, & comedite. Et ob-
 tulit eis, duos panes miri saporis; quos
 non solùm famelici, sed etiam saturi, ab-
 liguriissent. Addidit autem salis, seu ace-
 ti aliquid, dicens: In pœnam diffidentiae
 vestrae, permisit DEUS, ut, nec frustulum
 panis, inveniretis; cùm aliàs etiam volu-
 cres cæli saginet, impleatque omne ani-
 mal benedictione. *Lancic. Opusc. 13. lib.*
4. n. 626. Et hæc plerumq; ratio est: cur
 DEUS, subtrahit annonam itinerantibus.
 Quodsi aliquando eam, non suppeditat
 etiam confidentibus: vel mentibus eorum,
 latrante-stomacho, lautius præbet epulum
 cæle-

cælestium solatiorum; vel capiti pretiosissimam, & immarcescibilem, parat Patientiæ coronam.

V.

NON mensam tantum, verum & hospitium opportunum, parat Providentia Divina viatoribus suis. In conversionis suæ, ad vitam perfectiorem primordiis, peregrinationem Hierosolymitanam susceperat S. Ignatius de Loyola, Societatis JESU Fundator; acceptaq; benedictione ab Adriano VI. Pontifice Max. Româ tendebat Venetias. Iter nactus est paribus ærumnis, & solatiis refertum. Cum extrema voluntaria tamen egestate conflictatus, à sociis & viribus corporis desertus, agrè trahebat animam: sed propè Patavium spectabilis illi factus Dux suus JESUS, non vires solum restituit corpori, sed etiam delicias animo, ea tamen moderatione: ut læta cum tristibus, adversa cum prosperis, alternarent. Pervenit tandem Venetias sub noctem: sed homo externus, linguæ gentis & locorum urbis ignarus, quò se reciperet, pro necessaria quiete, non invenit. In porticu igitur quadam fori publici, super duram al-

gentemq; humum stratus, pernoctare constituit. Et jam ad modicam rigidamque quietem, artus composuerat: cum ecce, Viro Senatorio, Illustrissimo Marco Antonio Trevisano, cælitus vox allabitur: *Ergone tu, in lecto molli quiescas, famulus autem meus, noctem sub dio traducat?* Confusus, non indecorâ verecundiâ, homo probissimus, lecto exilit, Virum DEI, sollicitus quærit, & invenit, domum suam adire compellit, nec minùs reverenter, quàm humaniter tractat, quantò Ignatii cum rubore, tantò suò meritò. *Orland. hist. Soc. lib. 1. n. 34. & 35.* Meritò dicere poterat Ignatius, cum Psalte sacro: *Ego autem mendicus sum & pauper: Dominus sollicitus est mei.* Psalm: 39. Retuli suprâ, Distractione 10. quomodo novò architecturæ genere, S. Petro de Alcantara, turgurium desertum ingresso, ad quietem nocturnam, tectum, ex nivibus imposuit, sollicitus de Servorum suorum hospitio Deus. Ecce, quàm bonum, & quàm jucundum, habitare in adjutorio Altissimi.

VI.

Quemadmodum regis ad exemplum
terrestris componitur orbis: ita Divi
Cæli-

Cælites ad exemplum Domini sui solliciti de Viatoribus, in ipso confidentibus, præro sunt invocantibus se, præbentque auxilium in tempore opportuno. Jucundum est, quòd contigit Viro Apostolico è Societate JESU, P. Bernardo Colnago, Catanæ in Sicilia. Contraxerat ille non solum insignem fiduciam, sed etiam familiaritatem quandam cum Sancta Virgine, & Martyre Agatha. Tam frequenter enim se ipsi spectandam obtulit: ut Bernardus diceret: sibi tam probè notam esse de facie; ut, vel penicillò, effigiem ejus germanam, exprimere posset. Contigit aliquando, ipsum ex aliquo itinere, DEI, & salutis proximi causâ suscepto, curru revehi Catanam serò, & portis urbis, jam clausis. Inclamat, pulsat, instat auriga; ut custodes portam aperiant: sed illi, vel somnò sepulti, vel aliò dilapsi, nusquam comparent. Aliam igitur portam adire parabat auriga, meliore fortunâ fortè reperturus hominem, & ingressum: sed P. Bernardus vetuit, sperans etiam sine Janitore, & clavi, portas sibi aperiendas. Egressus igitur curru, accedit ad portam, eaque leniter percussâ,

convertitur ad Sanctam suam Agatham,
 lenique voce, sed quam Socius & auriga
 probè percipiebant, illam compellat, ut
 aditum sibi faciat ad Collegium. Post
 exiguam moram, instat urgetque confi-
 dentissimè: *Agathula soror mea, non au-
 dis? Aperi mihi ô Virguncula Christi. Non
 te fugit, fractas corpusculi mei vires, sub
 Jove frigido, noctem sine damno ferre non
 posse. Itaque necessum est, ut nisi, in pri-
 stinos cruciatus servulum revolvi velis,
 portas ipsa actutum aperias. Et dabis hoc
 amanti, qui nihil meritis, omnia sperat.*
 Vix dixerat: & porta minor confestim
 patuit, sed, per quam ipse solùm cum so-
 cio ingredi urbem poterat, curru & equis
 extrà relictis. Quare novis precibus Di-
 vam aggreditur, & *Agatha, inquit, spes
 mea, quid me ludis? mancipium tuum au-
 di, sed fidum per omnia. Ut currus quoque
 introeat, opus est; majorem aperi portam,
 utramque laxa valvam. Dictum, factum.*
 Dissilire visæ sunt valvæ, auriga cum cur-
 ru lætus invehitur. Sed Pater, jubet illum
 subsistere paulisper, & portam obserare;
 ne fortè custodibus, aliquid incommodi
 crearetur. Revertitur ergo, mandatum
 execu-

executurus, sed præ stupore pavens, tremensque, invenit eam feris & vectibus, de more, optimè occlusam. Quomodo igitur, cum curru & equis intraverit, non capiebat. At P. Bernardus, Divæ, pronam in se voluntatem, & humanâ majorem potestatem, non ignorabat: poteratque cum regio Vate, fidenter canere illud Psalm: 17. 3c. *In DEO meo transgrediar murum, non solum portas occlusas.* Paulinus in vita P. Bernard. *Tanner in Soc: Apost. Imitat.*

VII.

QUOD Divina Bonitas, spem suam reponenti in ipsa, liberaliter pollicita est. Psalm. 90. *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum, & glorificabo eum:* id cumulatè implevit in Maximiliano I. Austriacæ Archiduce. Delectabatur imprimis hic princeps, in ætate floridiore, venatione rupicaprarum, quibus, in horridis rupibus suis, abundat Tirolis. Contigit, ut propè Oenipontum, mirâ aviditate reptaret, per saxa manibus pedibusque, ad aliquam hujusmodi caprarum detegendam,

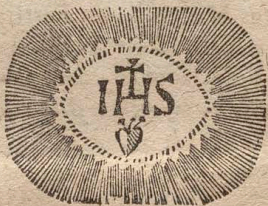
aui-

aulicis, minùs agilibus, longè post se relictis. Intentus uni prædæ, non circumspectabat, quò pergeret, quomodo rediret; tandem eò evasit, ut in præcipitio altissimæ rupis constitutus, nec ascendere ulterius nec descendere valeret, nec ullus hominum eò eluctari auderet, aut posset. Adhibitis frustra omnibus, quæ poterant mediis, indictisque per Ecclesias supplicationibus pro salute Archiducis, cui vel fame, vel lapsu, præcipiti pereundum erat; ipse se non neglexit. Toleratò igitur, in summa inedia, triduo, collegit vocem, altumquè inclamavit, memor Austriacæ pietatis: ut Venerabile Eucharistiæ Sacramentum, adferretur; quod siquidem sumere non liceret, saltem oculis eminus delibaret, & prono corpore supplex adoraret. Satisfactum sine mora, votò Principis Optimi; indulsitque ille ad facietatem pietati suæ: cùm ecce sonitum audit, tanquam gradientis inter vicina virgulta, videtq; juvenem pastoritium adreptantem, & bipenni, semitam exscindentem in rupe. Propior factus, monet Maximilianum, fideret DEO, qui ipsum è faucibus mortis, eruere posset; ac intrepidus sequeretur

retur se ductorem, semitarum omnium, inter horribilia illa præcipitia, probè gnarum. Respiravit ille, oculisque ac manibus in cælum levatis, gratias egit ardentes, pro misso sibi Salvatore. Quem fidenter secutus per invia & devia, delatus est in viam, qua securus rediret ad suos. Accurrente certatim aulâ, ductor ille ex oculis evanuit, prodiditque hoc ipso, quis, & à quo venisset. Maximilianus Sospitatori DEo gratus, in imo rupis cavernam excidi curavit, in qua prægrandem Crucifixi imaginem posuit, ad perpetuam rei memoriam: benedixitque DEo cum Victrice Judith, cap: 13. *Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem: & non permisit extingvi scintillam Austriæ! Servavit nimirum illum Providentiâ Divinâ: ut laudatissimum paulò post ageret Imperatorem, dictus Maximilianus Fortis, propter edita raræ fortitudinis specimina in conficiendis ursis, leonibus, &c. Obiit anno 1519. Fuxius in memoria stirpis Habsburgicæ.*

Ad Lectorem.

Vale jam Lector pie, & vide ne aberras à domo Beate Æternitatis; quemadmodum aberravit ille, cui in suprema hora adstetit Sacerdos noster, & ad periculosum illud iter instruxit. Ut anima corpus deseruisse visa est: Sacerdos, cum circumstantibus, procidens in genua, Litanias de Omnibus Sanctis, pro defuncto recitare instituit. Et ecce defunctus sese erigit, & elatâ voce, Ergo erravimus, inquit. Cohorruerunt omnes, profecuti tamen sunt Litanias. At ille iterum se erigens, iterum ingeminat: Ergo erravimus. Continuant nihilominus orantes suas preces, cum tertio se erigens defunctus inclamat: Ergo erravimus. O errorem, nunquam satis dolendum, nunquam corrigendum, semper puniendum! Perge Viator: sed vide, Quò?

INDEX.

150

DISTRACTIONES GENERALES

- I. *Per frequentem Orationem.*
- II. *Per piam Meditationem.*
- III. *Per Sacrificium Divinum.*
- IV. *Per crebras Aspiratio: ad Deum & Divos.*
- V. *Per colloquia opportuna.*
- VI. *Per pias cantilenas.*
- VII. *Per lectionem Historicam vel Geographicam.*
- VIII. *Per lectionem libri spiritualis.*
- IX. *Per Conversationem comem & piam.*
- X. *Cum Sapientia & Providentia Divina.*

DISTRACTIONES SPECIALES

per singulos hebdomadæ dies.

DIE DOMINICO. *Cultus SSS. Trinitatis, & Conversatio cum eadem. Meditatio, de variis itineribus Personarum Divinarum. Affectus Pii, erga SSS. Trinitatem. Hymnus Matutinus & Vespertinus ad eandem Lectio Spiritualis ex Thoma Kemp. Digressio in Italiam & adjacentes Insulas. Ercursio in Africam Septentrionalem.*

FERIA II. *Cultus S. Angeli Custodis, & Conversatio cum eodem. Meditatio, Affectus Pii, Hymnus, Lectio Spiritualis.*
Digres-

INDEX

Digressio in Germaniam. Excurtio in Africam Australem.

FERIA III. Cultus Divorum Tutelarium, & Conversatio cum iisdem. Meditatio, Affectus Pii, Hymnus, Lectio Spiritualis, Digressio in Galliam. Excurtio in Americam Australem.

FERIA IV. Cultus S. Josephi, & Conversatio cum eodem. Meditatio, Affectus Pii, Hymnus, Lectio Spiritualis, Digressio in Hispaniam. Excurtio in Americam.

FERIA V. Cultus Eucharistici Salvatoris, & Conversatio cum eodem. Meditatio, Affectus Pii, Hymnus, Lectio Spiritualis. Digressio in Angliam, Scotiam, Hiberniam. Excurtio in Asiam usque ad Gangem.

FERIA VI. Cultus Christi Patientis, & Conversatio cum eodem. Meditatio, Affectus Pii, Hymnus, Lectio Spiritualis. Digressio in Daniam, Sveciam, Moschoviam. Excurtio in Terram Sanctam.

SABBATO. Cultus DEIPARAE V. & Conversatio cum eadem. Meditatio, Affectus Pii, Hymnus, Lectio Spiritualis. Digressio in Poloniam, Litvaniam, & Prussiam. Excurtio in Asiam ultra Gangem usque in Chinas.

LAUS DEO.

Bobroyscum	Bobroyscum.										
Brunsberga	94	Brunsberga.									
Cauna	61	44	Cauna.								
Crosi	78	40	18	Crosi.							
Drohicinum	62	50	45	55	Drohicinum.						
Düneburgum	62	69	35	38	75	Düneburg					
Faszczovia	25	110	70	80	85	55	Faszcz				
Grodna	56	40	24	35	25	55	78	Gr			
Illuxta	58	68	33	38	71	3	60	50			
Kraslovia	60	73	39	45	75	7	51	50			
Lutzinum	33	70	45	63	30	65	60	32			
Lomza	65	32	35	43	15	68	92	20			
Merecz	55	42	15	30	33	40	68	10			
Minicum	25	75	40	55	55	40	38	40			
Mohilovia	30	110	75	85	96	60	5	80			
Micislavia	48	124	89	103	108	70	22	100			
Myssa	33	64	35	53	35	50	55	25			
Nevisium	29	66	37	52	38	48	49	29			
Nittavia	76	60	29	20	70	25	80	50			
Novogrodecum	37	58	28	45	35	45	55	20			
Orsa	35	110	70	85	95	55	8	80			
Possavium	74	38	19	5	56	33	80	35			
Pinscum	35	74	49	83	30	65	65	35			

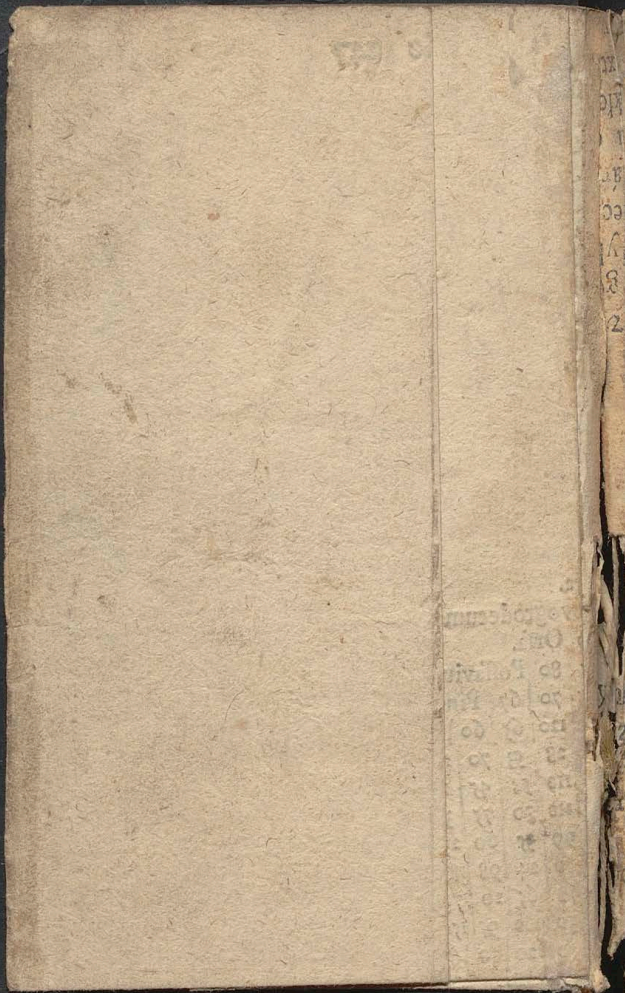
Ploc
 Pol
 Pul
 Re
 Ry

20	21	20	4	21	20	85	20
42	23	11	20	30	28	92	51
44	24	23	20	22	24	35	71
22	42	20	102	22	23	102	22
22	22	20	42	22	22	22	22

A

[Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

D N° 367272

KSIEGARNIA
ANTYKWARIAT

D N° 367272

lubri, & non est ira, su
fzey nąd głowę węzow
ści, ktoremu ná kiztałt
wie odciętey, w netze
fwiadectwem Pliniuszá:
hydrus! naypięknieysz
pozor urodziwa, świat
sámey niedostępna, gry
Aleć y męska płeć mecl
ale też y hydrus nie lep
mężowie, jáko węzow

100

Rudno b
Malzen
bra w
V
P

Na Niedzi
Tam dozywotnia pr
nie ma pełney miary
Ja b

E

ie szelest ze snu budzi!
kt wabi! *Per fenestram*
n, że y coreczki też są
zgodnym z Pánią Mát-
ch stádo było, co też ná
uxoribus ejus respondit:
ur ei. Jedná zá drugie
siącá zábránych w nie-
studzy! Tá go, tá pe-
dciaga mágnies! pewnie
o cale wápomniał. W-

cy

